

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Lucie Mánková

**VÝVOJOVÉ TENDENCE PŘI TVOŘENÍ SLOV
V SOUČASNÉ ČEŠTINĚ (ADAPTACE PŘEJATÝCH
SLOV, ZVLÁŠTNÍ TYP TVOŘENÍ SLOV
ZKRACOVÁNÍM)**

Olomouc 2014

Vedoucí práce: PhDr. Květoslava Musilová, Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a použila jen pramenů a literatury uvedených v závěru.

V Troubelicích dne 7. 4. 2014

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Květoslavě Musilové, Dr., za odborné vedení diplomové práce, cenné rady a potřebné materiálové podklady.

Děkuji také vedení a žákům škol za čas a informace, které nám poskytli.

OBSAH

ÚVOD	6
1 DERIVOLOGIE	7
1.1 Základní pojmy a charakteristika	7
1.2 Způsoby tvoření slov	8
1.2.1 Derivace	8
1.2.2 Kompozice	12
1.2.3 Abreviace	13
1.2.4 Změny významu slov	16
1.2.5 Apelatizace proprií	17
1.2.6 Spojování v sousloví	17
1.2.7 Přejímání z jiných útvarů národního jazyka	17
1.2.8 Kalky	18
1.2.9 Přejímání z cizích jazyků	19
1.2.10 Neologismy	21
2 VÝVOJOVÉ TENDENCE TVOŘENÍ SLOV V ČESKÉM JAZYCE	22
2.1 Vývojové tendence v současné češtině	23
2.1.1 Intelektualizace	24
2.1.2 Demokratizace	24
2.1.3 Determinologizace a terminologizace (slangizace a deslangizace)	25
2.1.4 Funkčně stylová diferenciaci	25
2.1.5 Integrace	25
2.1.6 Internacionalizace	25
2.1.7 Další typické znaky ve slovtvorbě současné češtiny	26
3 FREKVENCE UŽÍVÁNÍ ZKRATEK, ZKRATKOVÝCH SLOV A PŘEJATÝCH SLOV NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH, CHATU, BLOZÍCH A V ČESKÉM NÁRODNÍM KORPUSU	28
3.1 Internetové prohlížeče	28
3.1.1 Česká zkratková a univerbizovaná slova	28
3.1.2 České zkratky	32
3.1.3 Anglické zkratky	34
3.1.4 Přejatá slova z anglického jazyka	36
3.2 Český národní korpus	39

3.2.1	Česká zkratková slova a zkratky.....	40
3.2.2	Přejatá slova a zkratky z angličtiny.....	41
4	DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL	43
4.1	Vstupní informace	43
4.2	Výsledky dotazníkového průzkumu	44
4.2.1	Celkové vyhodnocení dotazníku.....	44
4.2.1.1	Zkratky a zkratková slova.....	45
4.2.1.2	Přejatá slova.....	49
4.2.1.3	Česká zkratková a univerbizovaná slova.....	53
4.2.1.4	Rozdílné užití slov v písemné na mluvené komunikaci.....	59
4.2.1.5	České zkratky.....	64
4.2.1.6	Anglické zkratky.....	67
4.2.1.7	Názory žáků.....	69
4.2.1.8	Přejatá slova v písemné komunikaci.....	70
4.2.1.9	Přejatá slova v mluvené komunikaci.....	75
4.2.1.10	Přejatá slova.....	79
4.2.1.11	Názory žáků.....	80
4.2.2	Vyhodnocení dotazníku podle jednotlivých tříd.....	81
4.2.2.1	Zkratky a zkratková slova.....	81
4.2.2.2	Přejatá slova.....	83
4.2.2.3	Česká zkratková a univerbizovaná slova.....	85
4.2.2.4	Rozdílné užití slov v písemné a mluvené komunikaci.....	89
4.2.2.5	České zkratky.....	91
4.2.2.6	Anglické zkratky.....	93
4.2.2.7	Názory žáků.....	94
4.2.2.8	Přejatá slova v písemné a mluvené komunikaci.....	95
4.2.2.9	Přejatá slova.....	100
4.2.2.10	Názor žáků.....	101
	ZÁVĚR	102
	PRIMÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE	104
	SEKUNDÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE	105
	PŘÍLOHY	106
	ANOTACE	110

ÚVOD

Celá práce je zaměřena na frekvenci užívání zkratk, zkratkových a přejatých slov, a to jak v psané, tak v mluvené komunikaci. Toto téma si pisatelé vybrali na základě toho, že si chtěli prohloubit své informace o těchto jazykových jevech, a zároveň tím také doplnit již napsané práce, které se zabývají touto tematikou.

V první části uvádíme základní teorii, především terminologii. První kapitola obsahuje základy derivologie, jsou zde také zmíněni přední čeští odborníci, kteří se touto problematikou zabývají. Následují základní způsoby tvoření slov v českém jazyce a jejich krátká charakteristika. Podstatnou částí teoretické práce jsou poté kapitoly 1.2.3 Abreviace, 1.2.8 Kalky a 1.2.9 Přejímání z cizích jazyků.

Ve druhé kapitole se zabýváme základními vývojovými tendencemi, které se objevují v současné češtině – intelektualizací, demokratizací, determinologizací a terminologizací, dále funkčně stylovou diferenciací, integrací a internacionalizací. Pro úplnost dokládáme ještě další znaky, které považujeme za typické pro slovtvorbu současného českého jazyka.

Kapitola třetí je zaměřena především na příklady zkoumaných jazykových jevů, které jsme vyhledávali pomocí internetu (blogy, chat, facebook, apod.). Ve druhé části této kapitoly pracujeme s Českým národním korpusem, ve kterém jsme zjišťovali frekvenci užití zkratk, zkratkových, univerbizovaných a přejatých slov.

Poslední, čtvrtou kapitolu, můžeme označit jako praktickou. Zde jsme přistoupili k analýze dotazníků, které vyplnili žáci druhého stupně různých základních škol. Zaměřili jsme se na celkovou analýzu zjištěných jevů, kterou jsme poté ještě doplnili analýzou podle jednotlivých ročníků. Pro lepší orientaci jsme vše zpracovali graficky a doplnili tabulkami.

Pomocí těchto metod chceme zjistit, v jaké míře se již zmíněné jazykové jevy používají v dnešní češtině, a to především mezi mládeží. U přejatých slov jsme se zaměřili hlavně na angličtinu, která jako mezinárodní jazyk ovlivňuje současnou češtinu nejvíce.

V závěru diplomové práce vyhodnocujeme a popisujeme výsledky výzkumu, v příloze předkládáme příklad vyplněného dotazníku.

1 DERIVOLOGIE

V této kapitole stručně charakterizujeme derivologii jako základní prostředek obohacování slovní zásoby, ve stručnosti vysvětlíme typy tvoření slov v českém jazyce a jeho obohacování. Podrobněji se budeme zabývat pouze zkracováním a přejatými slovy, což tvoří základ této práce.

1.1 Základní pojmy a charakteristika

Tvoření slov je nejdůležitějším a hlavním prostředkem tvoření nových pojmenování. Jeho podstatou je vznik nových jednoslovných pojmenování, která vznikají obměnami morfologické struktury slov v jazyce již existujících.

Přemysl Hauser ve své knize *Základní pojmy z nauky o slovní zásobě a tvoření slov* (1996, s. 22) uvádí: „*Tvoření slov zkoumá, jakými způsoby a prostředky se tvořila slova a tvoří slova nová. Přihlíží dále k tomu, jak se slova vřadila do slovní zásoby podle své slovotvorné stavby, do jakých vztahů vešla s ostatními slovy.*“

V příruční mluvnici češtiny (Karlík a kol., 2008, s. 109) se objevuje tato definice: „*Slovotvorba se zabývá formou a významem jednoslovných pojmenování vzniklých na základě pojmenování už existujících, popř. procesem jejich vzniku.*“

Jak jsme již zmínili výše, nová jazyková spojení vznikají derivací (odvozováním), kompozicí (skládáním), ale také abreviací (zkracováním). Další způsoby obohacování slovní zásoby jsou: změny významu slov, spojováním slov v sousloví, přejímáním slov z jiných jazyků, z jiných útvarů národního jazyka a překládáním slov z cizích jazyků (tzv. kalkování). Těmto způsobům tvoření slov se budeme věnovat v následujících kapitolách.

Jedná se tedy o nauku tvoření slov, která popisuje způsoby tvoření slov, slovotvorné vztahy k jiným slovům a slovotvornou stavbu slova. Je to také jeden ze způsobů obohacování slovní zásoby.

Derivologie neboli slovotvorba navazuje a spolupracuje s dalšími jazykovými odvětvími, jako jsou sémaziologie¹, lexikologie, morfologie a souvisí i se syntaxí.

Tímto jazykovědným odvětvím se zabývali mnozí jazykovědci a vznikalo tak mnoho děl, která se zabývají touto problematikou. Z těch nejznámějších můžeme jmenovat Dokulila, Hausera, Čermáka nebo Hubáčka.

¹ Nauka o významu slov, jejich vývoji, změnách a vzájemných vztazích.

1.2 Způsoby tvoření slov

1.2.1 Derivace

Derivace je jedním ze základních způsobů, kterým vznikají nová slova. Základem derivace je práce s prefixy (předpony) a sufixy (přípony), ale také s prefixy a sufixy najednou. Řidčeji vznikají nova slova pomocí koncovek a předložkových spojení.

Pro slovanské jazyky, obzvláště pro češtinu, je typické tvoření nových pojmenování právě pomocí přípon a předpon. (Cuřín, 1977)

„Slova, která se opírají o jedno slovo základové, jsou odvozená, odvozeniny.“
(Hauser, 1996, s. 31)

Nejdůležitějším slovotvorným postupem je tedy derivace. Jinými slovy je to tvoření nového slova obměnou morfémové stavby. Rozlišujeme slova motivovaná a motivující. Slova motivující jsou základová, z nich se poté vytváří slova motivovaná, tedy nově vzniklá. Slova nově vytvořená (derivovaná) se řadí do slovotvorných kategorií.²

„Každé slovotvorné kategorii může pak být přiřazeno několik slovotvorných typů³, které se od sebe odlišují různými slovotvornými postupy nebo prostředky.“ (Karlík a kol., 2008, s. 111)

Při slovotvorném rozboru poté u každého slova rozlišujeme slovotvorný základ a slovotvorný formant.

Slovotvorný základ je část slova, která se opakuje nebo také ta část slova základového, které je základem pro vytvoření nového slova. Základem slova může být kořen⁴ slova (radix), kořen s prefixem nebo sufixem, kmen⁵, atd.

Pod pojmem slovotvorný formant nebo také slovotvorný prostředek se ukrývají slovotvorné prostředky, kterými jsou afixy⁶, a to především předpony a přípony. Slovotvorný formant může být také složený. Poté hovoříme o slovech, která jsou tvořená předponou a příponou nebo předponou a koncovkou.

V českém jazyce rozlišujeme následující afixy:

a) prefix: afix stojící před základem slova (*od-jet*),

b) sufix: afix stojící za základem slova (*umýva-dlo*),

² Slovotvorné kategorie jsou třídy slov, které mají stejný vztah ke slovu základovému. Kategorie jsou mutační (ukazují odlišnou skutečnost než základové slovo), transpoziční (slova mají stejný význam, ale jinou slovnědruhovou příslušnost), modifikační (mají jiný příznak než základové slovo, ale stejný slovní druh).

³ Skupiny slov utvořené pomocí stejného slovotvorného formantu.

⁴ Část slovotvorného základu, který je společný všem slovům příbuzným.

⁵ Část slova, která zůstane po oddělení koncovky, u sloves vzniká odtržením koncového -t.

⁶ Afixy jsou jednotlivé morfémy, které se připojují ke kořenu nebo kmeni slova.

c) koncovka – flektivní sufix: afix, který se pojí kvůli skloňování a časování, nese mluvnický význam (sláv-*a*),

d) infix: afix, který se vkládá do základu slova, nejčastěji se používá u adverbii a adjektiv (mal-*il*-inko),

e) interfix: afix, který spojuje dva slovní základy v rámci jednoho slova (modr-*o*-bílý),

f) postfix: afix připojený k úplnému slovnímu tvaru, nejčastěji se vyskytuje u pronomin a adverbii (kdo-*si*, kde-*pak*),

g) cirkumfix: afix, který se vkládá před i za základ slova v rámci jednoho slova, nejčastěji se objevuje u adjektiv ve třetím stupni (*nej* – spolehliv/ý-*ější* -> nejspolehlivější).

Podle typu afixů pak označujeme způsoby odvozování, a to prefixaci, sufixaci, konverzi a kombinované odvozování, které můžeme dále dělit na prefixálně – sufixivní a prefixálně – konverzní.

1.2.1.1. Prefixace (odvozování předponové)

Jedná se o způsob tvoření slov, kdy se základové slovo rozšíří zpredu o slovotvorný morfém, který mění lexikální význam tohoto slova, ale nezasahuje jeho gramatickou stránku, čili tvaroslovný charakter slova se nemění a slovní druh odvozeného slova zůstává stejný.

„Tj. opatřování sloves předponami, je nejdůležitějším lexikálním významotvorným postupem v slovtvorbě sloves. Připojováním prefixů se nemění morfologické vlastnosti sloves s výjimkou slovesného vidu.“ (Karlík a kol., 2008, s. 197)

Tento způsob odvozování se používá nejčastěji u sloves, kde probíhají tzv. vidové změny (číst – dočíst), dále u substantiv (*praděd*), méně poté u adjektiv (*prastarý*) a adverbii (*převelice*).

V omezeném rozsahu se užívají prefixy a sufixy při odvozování substantiv a adjektiv. (Hauser, 1996)

Prefixy mohou být:

1. a) předložkové – existují také jako samostatné předložky (na-, pod-, nad-),
b) nepředložkové (pra-, pře-, roz-),
2. a) neslabičné (s-, z-),
b) jednoslabičné (vy-, u-),

- c) dvouslabičné (mezi-, proti-),
- 3. a) domácí (proti-, ne-),
- b) cizí (anti-, sub-, dis-).

Tento způsob odvozování je rozdělen podle typu prefixu na odvozování prefixy předložkovými a odvozování prefixy nepředložkovými.

Opakem prefixace je deprefixace, kdy oddělíme od slova prefix. Např. útes – *tes*.

1.2.1.2 Sufixace (odvozování příponové)

Při sufixaci se mění odvozené slovo vůči slovu základovému a může docházet ke změně slovního druhu. Díky příponě měníme také slovesný vid, zdrobňujeme apod. Přípona samostatně neexistuje, vždy se připojí k základu slova. Sufix se často při tomto tvoření slov spojuje také s koncovkou.

Mezi typy velmi produktivní řadíme např. sufixy: -ost (*znalost*), -dlo (*mýdlo*) mezi středně produktivní typy např. -ina (*listina*), -yně (*umělkyně*) a mezi málo produktivní např. -ota (*čistota*).

Pomocí sufixace vznikají tedy nová slova ze slov již existujících (nejčastěji ze substantiv, adjektiv a verb), kdy k nim pouze přidáme sufix a změníme slovní druh.

Tímto způsobem tvoření slov vznikají substantiva, adjektiva, verba a adverbia.

Opakem sufixace je desufixace, kdy oddělíme od slova sufix. V českém jazyce je toto tvoření ojedinělé. Např. *nemotorný* – *nemotora*.

1.2.1.3 Konverze (odvozování koncovkové)

Odvozená slova vznikají pomocí koncovek, kdy se k základu slova pouze připojí deklinační koncovka. Toto tvoření slov není příliš typické, ve většině případů se totiž koncovka počítá jako součást sufixu.

Např. *sobí*, *včelí*, *přístřeší*, *trní* a další.

Koncovky mohou být:

1. osobní (*žen -a*),
2. pádové (*bere -š*),
3. infinitivní (*prosi -t*),
4. rodové (*přečten -o*)

Ke konverzi řadíme také přechod slova z jednoho slovního druhu na jiný, a to bez jakékoli změny tvaroslovné formy.

1. substantivizace (např. z pronomin: *naši* mi vůbec nerozumí, z numeralí: druzí vystoupí z řady, z adjektiv: *odsouzený* člověk, z konjunkcí: o tvoje věčné *ale*, apod.),
2. adjektivizace (*žádaný* musel vyhovět),
3. pronominalizace (Matka se na něho usmála. *Její* úsměv ho zahřál u srdce),
4. numeralizace (přišla *hromada* dobrovolníků),
5. adverbializace (*vkleče* prosila o odpuštění),
6. prepozicionalizace (*kolem, koncem*),
7. konjunkcionalizace (*zatímco* jsem čekal, ...),
8. partikulizace (*že* ti není hanba!),
9. interjekcionalizace (To se ti, *panečku*, povedlo!).

1.2.1.4 Kombinované odvozování (smíšený způsob)

1. Prefixálně – sufixální (předponově – příponově)

Také tímto způsobem tvořením slov se zabýval Hauser, který ho definuje ve své knize *Nauka o slovní zásobě* (1986, s. 149) takto: „*Při tomto způsobu se slovo odvozuje současně předponou i příponou, to znamená, že se mění jeho mluvnická charakteristika. Základem odvození je spojení předložky se jménem: na hrdle – náhrdelník.*“

Tímto způsobem se odvozují substantiva (např. *nákolenice, pohlavek, náprstek, nátělník* nebo *přístřešek*) a adjektiva (např. *zákeřný, předčasný, pouliční, příruční*).

2. Prefixálně – konverzní (předponově – koncovkový)

Již podle názvu derivace můžeme říci, že se odvozeniny budou tvořit pomocí prefixu a koncovky současně.

„*Východiskem je předložkové spojení, u nepředložkových předpon přímo podstatné jméno.*“ (Hauser, 1986)

Prefixy se pojí s koncovkou vzoru stavení, tedy -í. Také takto vznikají substantiva (např. *podzemí, přísloví, výsluní, rozcestí, údolí* a další) a adjektiva, která se odvozují prefixem -bez (např. *bezruký, bezvětrí, bezbarvý, bezzubý, bezvládí* a další).

1.2.2 Kompozice

U tohoto tvoření slov, opět navazujeme na Hausera (1976, s. 68), který se touto problematikou zabýval na konci šedesátých let a vysvětluje pojem kompozice. „*Skládáním se vytvářejí ze dvou (zřídka více slov) slov plnovýznamových nová jednotná slova. Ve srovnání s odvozováním je to postup mnohem řidší. Je omezen určitými podmínkami. V češtině nelze skládat libovolně. Složeniny jsou častější ve stylu odborném nežli např. v hovorovém.*“

Později podává Hauser (1996, s. 31) jednodušší definici pojmu: „*Slova, která se opírají o dvě slova základová (zřídka o více slov), jsou složená.*“

U kompozice tedy spojujeme dohromady plnovýznamová slova, nejčastěji kořeny slov. Nově vzniklé slovo označujeme jako kompozitum. Tento způsob tvoření nových slov není pro češtinu příliš typický, ve velké míře se objevuje např. v němčině.

Vznikají tak substantiva (*maloměsto*), adjektiva (*hluchoněmý*), numeralia (*dvaadvacet*) a verba (*spolupracovat*).

„*Za jeden ze způsobů univerbizace může být považována rovněž kompozice. Kompoziční slovotvorný postup nebyval považován pro český jazyk za typický. Přesto devadesátá léta charakterizuje nárůst složenin a výraznější vliv kompozičního slovotvorného postupu na češtinu.*“ (Janovec, 2007, s. 65)

Podle vstupu základových slov do složenin, rozlišujeme dva druhy složeniny:

Kompozita vlastní

Vlastní kompozita nemůžeme rozdělit na volná spojení slov. (Hauser, 1986)

Hubáček (1996) tato kompozita označuje jako čisté, kdy obě (*pravopis*) nebo alespoň jedna část (*novověk*) složeniny nemůže existovat jako samostatné slovo.

Ve většině případů bývá první část kompozita zakončena tzv. kompozičním vokálem, který je vložen mezi ně, a obě slova spojuje. Např. *vodopád*, *tisícikoruna* nebo *dějepis*. V menší míře se objevují kompozita bez kompozičního vokálu. Např. *trojúhelník*.

První část slova může zastupovat substantivum (*slovosled*), adjektivum (*velkoměsto*), pronomen (*samoobsluha*), numerale (*čtyřlístek*) nebo verbum (*lamželezo*). Druhou část poté tvoří substantiva (*pravoúhlý*) a verba (*masožravý*).

Kompozita nevlastní

„Vznikají pouhým sloučením syntakticky spojených slov. Je možné na toto spojení je opět rozdělit, zpravidla však se změněným slovosledem: okamžik – mžik oka. (Hauser, 1986, s. 150)

Nevlastní kompozita bývají substantiva (*sebekritika, zeměkoule*), adjektiva (*pozoruhodný, práce schopný*), verba (*spolupracovat*) a adverbia (*bohužel, víceméně*).

K tomuto tvoření slov řadíme také spřežky. Tato slova vznikají juxtapozicí⁷. Tzv. citátové spřežky nejsou typickým vzorem pro vznik slov. Vznikají spojením celých vět, např. *budižkničemu, bůhvíco*, a další. Tato slova chápeme jako kompozita, když jsou vyslovována jako jedno slovo. Dalším typem jsou tzv. nevlastní spřežky, které vznikají ze spojení substantiv a atributu bez kompozitního vokálů (*pravděpodobný, zeměkoule*).

Podle syntaktického vztahu rozlišujeme složeniny:

Koordinální, kdy mají obě slova rovnocennou syntaktickou platnost (*červenobílý*), dále determinační – jedno slovo určuje druhé, které je mu nadřazeno (*krátkozraký*), a predikační, kdy se první slovo určuje slovo druhé (*krupobití*).

1.2.3 Abreviace

Hauser (1969) označuje abreviaci jako okrajový slovotvorný postup, při kterém z několikáslovných názvů vznikají názvy krátké. Tímto způsobem vznikají také domácí podoby jmen.

V devadesátých letech definuje Hauser (1996, s. 31) abreviaci takto: „Slovo může budovat na víceslovném pojmenování tak, že z něho bere jen části. Takový způsob se nazývá zkracování.“

Zkratky

Jako zkratku označujeme značku nebo zkrácený zápis slova.

Rozlišujeme následující typy zkratek :

1. Zkratky čistě grafické

Tyto zkratky slouží ke zkracování v psaném projevu, kdy se čte jejich plné znění. Jako příklad uvádíme následující: *tzv., např., atd.*; dále tituly *Ing., doc., prof.* a další.

Podle způsobů tvoření je můžeme dále klasifikovat na zkratky:

⁷ Tzv. spřahování.

- a) počátkové - samostatné – *p.* (pan),
 - sdružené – *n.l.* (našeho letopočtu),
 - složené – *stč.* (staročeský),
 - sloučené – *tzn* (to znamená),
 - zdvojené – *ff* (v hudbě),
- c) kontrakční – *pí* (paní),
- d) skeletové – *kpt.* (kapitán).

2. Zkratky graficko-fonické

a) iniciálové (hláskové) zkratky

„Při tvoření tzv. iniciálových zkratk, tzn. neslov, nejčastěji na pozadí složitěho několikáslovného pojmenování vzniká jeho grafický symbol složený z prvních hlásek, který odstraňuje neoperativnost původního názvu.“ (Karlík a kol., 2008, s. 244)

Obvykle se užívají pro označení institucí, organizací, států nebo podniků a píšeme je velkými tiskacími písmeny, jsou nesklonné. Např. *OSN, EU, USA, ČR* a další.

b) skupinové zkratky

„Skupinové zkratky vybírají z jednotlivých slov části nebo celé slovo spojují se zkrácenou částí jiného slova.“ (Hauser, 1996, s. 39)

Tyto zkratky užíváme při pojmenování institucí, podniků, měst nebo výrobků. Z gramatického hlediska je důležité, že se píše vždy s prvním velkým písmenem, zbytek již písmem malým, můžeme je skloňovat. Např. *Valmez, Deza, Průmstav* a další.

3. Zkratky fonické

Označujeme je jako zkratková slova, která mají zvukový i tvaroslovný charakter slova.

Helcl se věnuje v časopise *Naše řeč* (1949, s. 161) problematice zkratkových slov: *„Rozumíme jimi všechna slova, která vznikla zkrácením z nějakého jiného, obyčejně delšího slova, a to buď tak, že se nějaká část takového slova prostě vynechala, nebo tak, že se místo vynechané části připojila ke zbytku ještě nějaká krátká odvozovací přípona.“*

Ke zkratkovým slovům řadíme tzv. hypokoristiku⁸, např. *Máňa, Jarouš*.

Právě zkracování používáme při tvorbě domácích podob křestních jmen, a to především když se jedná o kompozitum. Část složeniny vynecháme a ke zbytku připojíme

⁸ Domácí jméno, obměna křestního jména.

sufix nebo novou morfológickou charakteristiku. Karlík (2008) uvádí jako příklad jméno: Bohuslav – *Bohouš*.

Do této kategorie spadají také zkráceniny, připodobeniny, staženiny, zkratkové odvozeniny a zkratkové složeniny.

a) Zkráceniny

Vznikají odpojením koncových nebo počátečních slabik.

Rozlišujeme zkráceniny:

Počátkové – z počátečních slabik, např. *Magda* (Magdaléna).

Finální – z koncových slabik, např. *bus* (autobus).

Centrové – vynechání začátku a konce slova, např. *Stáza* (z Anastázie).

Kontrakční – ze začátku a konce slova, vynechaná je střední část, např. *fránina* (francouzština).

Osamostatnělé počáteční komponenty složenin, např. kilo (kilogram)

b) Staženiny

Tato slova vznikají z dvojslovných spojení, kdy je začátek prvního slova spojen s koncem druhého slova, např. *motel* (moristický hotel).

c) Zkratkové odvozeniny

Vznikají pomocí derivace z jiných druhů a typů zkratk. Známe varianty bez přípony, např. *dévédé* (DVD), ale také s příponou *dévédéčko* (DVD).

d) Zkratkové složeniny

Slabičné, které jsou složené ze začátečních slabik slov, která tvoří víceslovné pojmenování, např. *sci-fi* (science fiction).

Eliptické, ve kterých nejsou zastoupena všechna slova z úplného pojmenování, např. *UMPRUM* (Vysoká škola uměleckoprůmyslová).

Parciální, ve kterých zůstává jedna část nezkrácená, např. zkrácen první člen *gramodeska* (gramofonová); zkrácen druhý člen *motorest* (restaurace).

e) Připodobeniny

Můžeme je charakterizovat jako slovní hříčky, které jsou homonymní s přirozenými slovy např. *Semafor* (sedm malých forem) nebo *liduška* (lidová škola umění).

Již na konci čtyřicátých let dvacátého století se této problematice věnuje také Helcl (1949, s. 168): „*Pokud jde o míru užívání zkratk a zkratkových slov v jednotlivých jazykových vrstvách, je nutno upozornit na to, že široké dorozumivací funkci jazyka vlastně*

spisovného mohou vyhovovat jen tehdy, stanou-li se obecným majetkem celé obce příslušníků jazyka. Pro jejich přijetí do spisovného jazyka neodborného je tedy při této jeho obecně dorozumivací funkci požadavek obecné srozumitelnosti zkratky a zkratkového slova podmínkou nezbytnou. V jazyce odborném, ať pracovním, ať vědeckém, který je již zaměřen k užšímu okruhu zasvěcených uživatelů, užívá se těchto prostředků ovšem měrou hojnější.“

Abreviaci chápeme jako projev univerbizace⁹, který je dnes velmi užívaný v závislosti s jazykovou úsporností. Při této tendenci musíme dát pozor, abychom v komunikaci nepoužili příliš mnoho zkratk, které poté znesnadňují komunikaci. (Hauser, 1986)

Jako našeho předního odborníka na slovo tvorbu, především na abreviaci, uvádíme také J. Šimandla (Šimandl J. *Z nepravidelného tvoření slov: mechanické krácení a přiklánění slov (blending)* [online]. Poslední změna 18.11.2013. [cit. 10.2.2014]. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/sys/search.jsp>). Zde se zaměřuje na zvláštní a okrajové způsoby zkracování, mezi které v dnešní češtině patří:

„• zkratkové tvoření (slabičné tesil, hláskové AMU, písmenné [eseses'er], smíšené Čedok); jsou

to stále ještě „zvláštní způsoby“, nebo spíš způsoby už dávno běžné?;

- mechanické krácení metro;*
- nastavování droboulinký (také třesky plesky);*
- noa vytvořená překroucením zatracepený;*
- křížení beznaboh;*
- název z incipitu Otčenáš.“*

Jazykové ekonomii, používání zkratk a zkratkových slov se bude věnovat náš výzkum, kterým se budeme zabývat v dalších kapitolách.

1.2.4 Změny významu slov

Význam slova chápeme jako jeho informační obsah. Rozlišujeme význam gramatický, který vyjadřuje mluvnické kategorie. Tento význam získává slovo až ve větě při spojení s jinými slovy. Dále je to význam věcný nebo také obsahový. Tento význam má slovo samo o sobě i bez slovních spojení. Slovo může mít také význam symbolický.

⁹ Ze sousloví je vytvořeno jedno slovo, např. třídnice (ze sousloví třídní kniha).

Význam slov se může měnit několika způsoby:

Generalizací (rozšíření významu), specifikací (zúžení významu), oslabováním významu (eufemismus, litotes, kakofemismus), zesilováním významu (ironie, hyperbola, dysfemismus), zlepšením významu, zhoršením významu, abstraktizací, konkretizací, a přenesením pojmenování (metafora, metonymie, synekdocha).

1.2.5 Apelativizace proprií

Tento typ je zvláštním použitím metonymie a metafory, kdy se z propria¹⁰ stává apelativum¹¹. Nejčastěji se při apelativizaci používají osobní (*janek*) a místní (*sodoma*) jména, dále literární (*romeo*), biblická (*jidáš*), mytologická (*hercules*) nebo historická (*mecenáš*).

Známe jméno z Bible - *Lazar* se dnes změnilo na obecné pojmenování nemocného člověka – *lazar*.

1.2.6 Spojování v sousloví

Pod pojmem sousloví se nachází víceslovné pojmenování, které nemůžeme rozdělit na jednotlivá slova, protože bychom změnili jeho význam. Sousloví chápeme jako ustálené slovní spojení, mohou být dvou i víceslovná. Sousloví se nejčastěji používají v publicistickém a odborném stylu, a to především jako termíny, např. *kyselina solná*, *kokoška pastuší tobolka*, *papoušek vlnkový*, apod.

Multiverbizace je proces, kdy je jednoslovný výraz nahrazen víceslovným, a stává se tak souslovím, např. nařídit – *vydat nařízení*, sbírat – *provádět sběr*.

Opakem multiverbizace je univerbizace, kterou jsme zmínili již ve spojení se zkratkami. Chápeme ji jako vytvoření jednoslovného výrazu z původního sousloví, např. třídní učitel – *tříd'as*, nákladní automobil – *náklad'ák*. Tato slova poté často řadíme do hovorové češtiny.

1.2.7 Přejímání z jiných útvarů národního jazyka

„Slovní zásoba spisovného jazyka se obohacuje také o slova přejatá z jiných útvarů národního jazyka. Slova tím ztrácejí svou původní omezenost územní nebo vrstvou a šíří se do běžných projevů. Slova se objevují nejdříve v běžně mluvených projevech a z nich

¹⁰ Proprium = vlastní jméno.

¹¹ Apelativum = obecné jméno.

pronikají do hovorové vrstvy spisovného jazyka. Častým užíváním se stírá jejich hovorový příznak a stávají se prostředky neutrálními.“ (Hauser, 1986, s. 168)

Slova přejímáme z interdialektu, z obecné češtiny, slangu nebo dialektu.

V dnešní době se z nářečí do slovní zásoby spisovného jazyka již nepřejímá v takové míře jako v minulém století. Rozdíly mezi nářečími navzájem a obecnou češtinu se stírají a nářečí postupně mizí. Tímto také pomalu zaniká užívání nářečních slov. V dnešní době se tedy nejčastěji přejímají slova z hovorové češtiny. Např. *češtinář*, *čakan* nebo *asfaltka*.

1.2.8 Kalky

Hauser charakterizuje kalky ve své knize *Nauka o slovní zásobě* takto (1986, s. 166): „*Cizí slova jsou nepřímým zdrojem obohacování tím, že se doslovně překládají neboli kalkují. Jazykové kalky, které respektují české slovotvorné normy, se staly součástí slovní zásoby.*“

Jako kalk tedy označujeme doslovný nebo částečný překlad cizího slova do českého jazyka. Tento český překlad si vypůjčuje význam slova cizího a uvádí ho pomocí vlastních výrazových prostředků do svého jazyka.

Kalky můžeme rozdělit do několika skupin:

1. Gramatické kalky – vlastní kalky, přímé doslovné překlady každého morfému ve slovu, např. *mrakodrap* – z angličtiny (skyscraper – sky = nebe, scraper = škrábat), *bájesloví* – z řečtiny (mythologia).

2. Frazologické kalky – ustálená slovní spojení, doslovně nebo částečně přeložená z jiných jazyků, např. *bludný kruh* – z latiny (circulus vitiosus), *být v obraze* – z němčiny (být v obraze).

3. Sémantické kalky – slovo, které již existuje v domácím jazyce, přijme nový význam, který má odpovídající slovo v jiném jazyce, např. *zámek* – (v češtině = přístroj k zamčení) z němčiny = das Schloss – zámek, ale také zámek ve smyslu palác, hrad.

4. Hybridní kalky – jsou v nich přeloženy pouze některé morfémy, vždy alespoň jeden z nich, např. *minisukně* nebo *fotosoutež*.

Janovec v časopisu *Naše řeč* (2007, s. 63) vysvětluje, do jaké složky národního jazyka patřily kalky dříve, a kam je řadíme dnes: „*Velkou důležitost má kompozice hybridní, tj. postup, při němž je výsledná lexikální jednotka utvořena za pomoci kombinace prvků domácích a přejatých. Tyto jednotky bývaly tradičně posuzovány jako nespisovné.*

Jejich nárok na spisovnost ovšem byl již po několik desetiletí víceméně neoddiskutovatelný, proto některé z nich postupně přecházely ke spisovné slovní zásobě (např. autoopravna — opravna aut, minisukně — mini(aturní) sukně apod.) a v současnosti se již hybridní kompozita z hlediska své struktury za nespisovná nepovažují.“

Do českého jazyka pronikají tedy slova jako kalky z němčiny (především kompozita – *maloměsto* - die Kleinstadt), řečtiny (*labutí píseň* – z kikneia asma), latiny (*předmět* – z obiectum), ruštiny (*pětiletka*), francouzštiny, italštiny, angličtiny a dalších.

Do německého jazyka byla také přejata česká slova, např. *smetana* nebo *pečet'*; do ruského jazyka – *obyvatel*, *právo*, *vis*, *sed*; označení měny dolar pochází z českého *tolar*.

1.2.9 Přijímání z cizích jazyků

Jako přejaté slovo označujeme výraz, který přešel do češtiny z jiného jazyka. Narozdíl od kalků se tato slova nemusí překládat doslovně a mají v domácím jazyce různou podobu. O podobě přejatých slov rozhoduje především míra jejich zdomácnění a rozšíření v češtině.

K přijímání slov z cizích jazyků dochází již od starověku. Hauser (1986, s. 165) uvádí: „*V nejstarším období přejímala čeština slova z latiny, kulturního jazyka středověku. Prostřednictvím latiny přecházela do češtiny také slova řecká. Druhým vydatným pramenem přijímání byl jazyk našeho největšího souseda, němčina.“*

Přijímání slov z cizích jazyků je podmíněno politickými, ekonomickými a kulturními kontakty a vztahy mezi určitými národy. S rychlým vývojem společnosti, vědy a techniky je třeba pojmenovat nové jevy, proto se cizí slova objevují jako termíny nejrůznějších oborů a zaručují tak mezinárodní srozumitelnost a jednoznačnost.

Dnes čeština přijímá nejčastěji slova z angličtiny, která je světově rozšířená a ovlivňuje tak společnost na celém světě. Přijímají se tedy především slova mezinárodního charakteru. Mezinárodní odborné názvosloví také ulehčuje dorozumívání mezi odborníky a vědci z různých zemí a oborových oblastí.

Někdy vede k užívání cizích slov snaha zdůraznit společenskou nadřazenost, někdy přezívají cizí slova a pojmenování ze zvyku, jindy naopak přispívá lehké tvoření odvozenin a krátkost k tomu, že se cizí pojmenování uchytlí.

Jmenujme alespoň několik příkladů přejatých slov, která čeština přijímala.

Z latiny např. *škola*, *doktor*; z řečtiny *demokracie*, *typ*; z němčiny: *brýle*, *knedlík*; z ruštiny *vzduch*, *příroda*; z angličtiny *fotbal*, *počítač*; z francouzštiny *parfém*, *kostým*;

z italštiny *forte, banka*; z polštiny *obřad, věda*; ze španělštiny *armáda, kokos*; z maďarštiny *guláš, čardáš* a ze slovenštiny *zbojník, papaláš*.

Přejatá slova můžeme rozdělit do tří skupin:

1. slova cizí – slova si zachovávají svůj původní charakter, většinou se píšou odlišně od domácího jazyka (např. skupiny *di, ti, ni*, se vyslovují tvrdě), některá zůstávají neskloňná (*whisky*).

2. slova zdomácnělá (adaptovaná) – slova jsou již přizpůsobená češtině, ale často nepoznáme cizí původ slov, některá byla přejatá velmi dávno a zdomácněla (*škola, kostel*), jiná byla přejata později, ale jsou frekventovanější (*republika, banka*); běžně se skloňují podle českých deklinačních vzorů; u některých adaptovaných slov je stále patrný charakter cizího slova, to můžeme vidět např. při užívání hlásek a písmen, která se v českých slovech nevyskytují, tj. *g, f, ó, ú, x, w* (*gól, ragú, kúra, exhibice, interview*), dále také některé skupiny samohlásek (*leukocyt, poezie, trčma*).

3. internacionalismy – mezinárodní slova, která se užívají v mnoha evropských a neevropských zemích (*filozofie, software*)

Zvláštní skupinu přejatých slov tvoří tzv. *exotismy*. Mezi tato slova řadíme přejímky z původních amerických, afrických a asijských jazyků. Dále také *orientalismy*, které přejímá čeština z Orinetu především přes maďarštinu, srbochorvatštinu a slovenštinu.

Z arabštiny čeština přejala např. *káva, alkohol*; z turečtiny: *klobouk, jogurt*; z hindštiny: *džungle, jóga*; z hebrejštiny: *rabín, sobota*; z indiánských jazyků: *čokoláda, kanoe*. Do českého jazyka se přejímala také slova z eskymáckých jazyků nebo čínštiny.

Také česká slova byla přejímána do cizích jazyků, ne však v takové míře. Do mnoha jazyků proniklo slovo *robot*, které vymyslel Karel Čapek, a slovo *polka*. (Hauser, 1986)

Uvádíme zde několik dalších příkladů českých slov, která byla přejata do jiných jazyků. Do němčiny pronikla česká slova jako *povidla, klobása* nebo *slivovice*, v polštině se objevuje české slovo *žák* a v ruštině *zámek*.

Přejatá slova jsou také součástí našeho dotazníkového výzkumu.

1.2.10 Neologismy

Neologismus neboli novotvar je nově vytvořené slovo, které se postupně stává součástí běžné slovní zásoby. Novotvary vznikají, aby označily nové skutečnosti. Jedná se tedy o slova nová, dříve neznámá.

Neologismy vznikají afixací (*zesilovač*), kompozicí (*dvojdům*) nebo přejímáním (*andragogika*). Dále vznikají souslovné neologismy (*bytové jádro*); frazeologické neologismy (*raketový vzestup*) a sémantické neologismy (*paměť telefonu*).

S neologismy souvisí také okazionalismy. Pod pojmem okazionalismus se nachází příležitostný novotvar, který však řadíme do nespisovné vrstvy jazyka. Když se tento novotvar rozšíří a stane se neologismem, přechází do jazyka spisovného. Např. *odtkaničkovat boty* (vyvléknout z nich tkaničky), *omlékovat* (ponořit do mléka), *vyšmoulené* (vše ve spojitosti se šmouly).

V časopisu *Naše řeč* (2002) uvádí Staněk také některé české okazionalismy: *zhokuspokusovat*, *přesvědčovač*, *koláčník*, *blbečkovství*, *cokolivismus*, *nevkusismus*, *zezábavnění*, *gaučing*, *řitolezec*, *bývalka*, *trapárna*, *pohodářka*, *švadlen*, *nobelista*, *hollywoodizace*, *podpantoflák*, *mrdkožrout*, *přemaminkovaný*, *předpůvodní*, *barevňoučký*, *sebezkušenostní*, *kapsařit*, *vypěknit se*, *zezápadnět*, *zapochlebovat*, *prejohankováno*, *hurvínkovat*, *babysitovat*, *smrtičně*.

V těchto kapitolách jsme uvedli způsoby, kterými vznikají slova v českém jazyce. V následující části diplomové práce se budeme zabývat tendencemi, které působí na současnou češtinu a ovlivňují ji po jazykové stránce.

2 VÝVOJOVÉ TENDENCE TVOŘENÍ SLOV V ČESKÉM JAZYCE

V této kapitole se budeme podrobněji věnovat vývojovým tendencím současného českého jazyka. Pro přehlednost zde krátce nastíníme historický vývoj českého jazyka se zaměřením na slovtvorbu.

Vývoj jazyka je závislý na rozvoji společnosti. Nejrychleji se vyvíjí slovní zásoba, protože je nutné pojmenovat každou novou skutečnost. Naopak pomaleji se rozvíjí gramatická stavba jazyka, změny tvarosloví a hláskosloví. Rozvoj syntaxe je závislý na rozvoji lidského myšlení, styky s jinými jazyky a jejich překlady.

Cuřín ve své knize (1977) uvádí, že vývojové tendence neovlivnily pouze slovtvorbu, ale také jiné vědy. Tak jak se vyvíjí společnost a její potřeby, tak se vyvíjí slovní zásoba spisovného jazyka. Dodnes zůstávají stejné způsoby obohacování a tvoření slovní zásoby jako v 19. století, změnilo se pouze jejich využití. Změny ve slovní zásobě spojené se společenskými změnami po roce 1945 ovlivnily tvoření termínů a tím dochází k rozvoji lingvistických oborů – lexikologie a lexikografie.

V období humanismu zaznamenala čeština velký rozvoj. Čeští humanisté jazyk vědomě obohacovali o slova nová, toho užívali především v česky psané literatuře.

U vývojových tendencí je nutno zmínit také to, že na našem území obyvatelstvo mluvilo vedle své mateřštiny ještě dalšími jazyky, a to buď aktivně, nebo pasivně – šlo o česko-německý a česko-slovenský bilingvismus.

„... , bilingvismus mezi Čechy a Slováky, který se vyvinul působením společných médií, správních orgánů a vůbec i vlivem hojných osobních styků mezi příslušníky obou národů.“ (D. Hradilová a kol., 2013, s. 15)

V době národního obrození odmítali tzv. puristé přejatá, cizí slova a vymýšleli pro ně české ekvivalenty, např. *čistonosoplena* (dnes kapesník), *usmívka* (ironie), *zelenochrupka* (salát), *klapkobřinkostroj* (piáno) nebo *zpěvořečnost* (poezie). Mezi nejznámější české autory novotvarů můžeme zařadit Josefa Dobrovského, Josefa Jungmanna, Václava Jana Rosu, Jana Gebauera a další.

Český národ se vždy upnul ke svému národnímu jazyku, když byl nejvíce utlačován, tak tomu bylo i v období první a druhé světové války. Po osvobození v roce 1945 čeština potlačovala jakékoliv přejímky ze západu. Český jazyk byl v této době nejvíce ovlivněn ruštinou.

Od poloviny dvacátého století se do češtiny dostávala především slova spojená se socialismem, nejčastěji to byla ruská slova - např. *kádrovat* nebo *pětiletka*, naopak do pozadí ustupovala slova, která se používala v běžné komunikaci – *hasič* nebo *starosta*. Nová pojmenování musela nahradit starší slova, která postupně zanikala, např. požárník – *hasič*, příslušník VB – *policista*, kantor – *učitel*. Po „sametové revoluci“ se některá slova musela zbavit negativního významu, který získala. Zde uvádíme slovo *kapitalismus*.

Období socialismu přináší také velké množství zkratk, např. *VB*¹², *JZD*¹³, *MDŽ*¹⁴, *KSC*¹⁵ a mnohé další.

2.1 Vývojové tendence v současné češtině

Jako současný jazyk označujeme dobu posledních padesáti let, tedy jazyk tří žijících generací.

Karlík (2008) jmenuje faktory, které ovlivňují slovní zásobu jazyka:

- a) Jazykové - slovní zásoba je ovlivněna postavením v proměňujícím se jazykovém systému.
- b) Mimojazykové - mezi tyto faktory řadíme historické změny ve společnosti a v přírodě.
- c) Psychické - nové pojmy vznikají díky rozvoji lidského poznání a myšlení.

Češtinu dnešní doby označujeme jako dynamickou - vyvíjí se, a pro vývoj českého jazyka jsou typické tyto tendence: intelektualizace, demokratizace, determinologizace a funkčně stylová diferenciac, patrná je také integrace. Nejrozšířenější tendencí v současném českém jazyce je však internacionalizace - přejímání cizích slov. Celkově se vývoj ubírá směrem ke zjednodušování.

Tendencím současné češtiny se věnuje také Karlík (2008), který uvádí, že v současné češtině můžeme pozorovat nárůst přejatých slov, a to především z angličtiny. Do českého jazyka se tato slova dostávají prostřednictvím publicistiky a stávají se tak používanější a stálejší. Nejčastěji označují pojmy z ekonomie a počítačové techniky.

„Vzniká také množství odvozených a složených slov od přejatých základů; časté je také tvoření sloves z přejatých substantiv.“

¹² Veřejná bezpečnost.

¹³ Jednotné zemědělské družstvo.

¹⁴ Mezinárodní den žen.

¹⁵ Komunistická strana Československa.

V hovorové češtině a slangu se stále více rozšiřuje užívání zpodstatněných prvních částí složených cizích slov. Současná slovní zásoba se rozšiřuje také z domácích zdrojů, tj. vznikem slov nových. K typickým jevům současného jazyka, zejména publicistiky, patří též velká metaforičnost.“ (Karlík a kol., 2008, s. 103-104)

V následující kapitole se věnujeme právě tendenci intelektualizační, kterou považujeme za základní. V dalších kapitolách se posléze budeme zabývat dalšími výše zmíněnými tendencemi.

2.1.1 Intelektualizace

S intelektualizací se setkáváme především díky vědeckotechnickému pokroku. V odborné literatuře se intelektualizace vyznačuje jmennými a předložkovými vazbami.

„Intelektualizační tendence je jednou ze základních tendencí, která výrazně charakterizuje spisovný jazyk, jenž musí být schopen zachytit složitost myšlení; charakteristická je především pro odbornou sféru.“ (Janovec, 2007, s. 59)

S intelektualizací souvisí také množství abstrakt, která se začala v češtině používat, a multiverbizace.

2.1.2 Demokratizace

Chápeme ji jako působení běžně mluveného jazyka na jazyk spisovný. Ve spisovném jazyce se pak uplatňují prostředky z běžně mluveného jazyka. Stírají se tak rozdíly mezi spisovným a nespisovným jazykem, kdy se spisovný jazyk přibližuje jazyku mluvenému. Spisovná čeština se rozšiřuje, zbavuje zastaralých výrazů a roste jazyková úroveň uživatelů.

K této tendenci řadíme také působení masmédií - televize a internetu, která mají v dnešní době velký vliv na společnost.

U této tendence se objevují protikladné procesy v jazyce ve srovnání s intelektualizační tendencí. Hovorovost proniká ve větší míře do spisovného jazyka. Např. *ranař* – ostřelovač, *pokryvač* – kryl svým jménem jiného autora, *džípař* – má v oblibě džípy.“ (Janovec, 2007)

Charakteristickým znakem demokratizace je zkracování a univerbizace, také již výše zmíněné okazionalizmy jsou výsledkem demokratizační tendence.

2.1.3 Determinologizace a terminologizace (slangizace a deslangizace)

Sochor v Příručce o českém názvosloví odborném (1955, s. 8) tvrdí: *“Nejméně 90 % nových přibylých slov nebo významů pozměněných patří k odbornému názvosloví.”*

V současné češtině pak tvoří termíny asi čtvrtinu nových pojmenování.

V procesu determinologizace dochází k tomu, že se některé termíny stávají významově nepřesné, rozšiřují se z odborné oblasti do oblasti méně odborné či neodborné. K této tendenci dochází nejčastěji v publicistice. Např. *médium, sféra, relace* nebo *trend*. Determinologizace je tedy jedním z prostředků obohacování neutrální slovní zásoby.

Zde dochází k přechodu velkého množství termínů z odborného prostředí především do publicistiky a běžně mluvené komunikace. (Janovec, 2007)

U terminologizace se jedná o opačný proces, při kterém se běžné neutrální slovo stává termínem v odborném jazyce. Např. *hlava* motoru, *myš* u počítače a další.

2.1.4 Funkčně stylová diferenciac

Zde dochází k vydělování funkčních stylů, osamostatňují se publicistický a administrativní styl od stylu odborného.

Nejvíce se diferencoval právě publicistický styl, který se neuvívá pouze v novinách a časopisech, ale také v mluvených projevech.

2.1.5 Integrace

Integrace neboli sjednocování je opakem demokratizace. Dochází k postupnému stírání nářečních rozdílů. Dříve nespisovná slova se tak stávají slovy spisovnými, např. *taky* místo *také*.

2.1.6 Internacionalizace

U této tendence dochází k přejímání slov z cizích jazyků nebo jejich tvoření podle cizího vzoru. Prostřednictvím internacionalizační tendence dochází k větší frekvenci výskytu a používání cizích prvků v mateřském jazyce.

Od 90. let je český jazyk výrazně ovlivněn zejména angličtinou. Anglická slova se stala obvyklou součástí české slovní zásoby, a to především v odborných oblastech jazyka, dále také ve slangu a argotu. Anglicismy jsou používány jak mládeží a státními úředníky, tak v nadnárodních korporacích. (Janovec, 2007)

Proti internacionalizaci působí v omezené míře protichůdná nacionalizační tendence, která se částečně projevuje ve sportovní terminologii, např. *fotbal* – kopaná.

2.1.7 Další typické znaky ve slovtvorbě současné češtiny

V současné češtině je frekventované tvoření slov, která mají domácí základ a cizí prefixy nebo sufixy. Tato nově vytvořená slova poté označujeme jako módní. Např. *infra* - (- červený), *ultra* - (- zvuk), *mikro*- (- rozhovor), *mini* - (- sukně), *maxi* - (- metr)¹⁶; (plyno -), - *fikace* a další.

Dalším znakem současné české slovtvorby jsou také publicismy a expresivní výrazy, které se tvoří pomocí sufixu -ismus. Např. *fantazmagorismus*.

V šedesátých letech dvacátého století se o toto téma zajímal Dokulil, který ho shrnul ve svém článku (1968, s. 55): „*Také jména na -ismus se ovšem tvoří zásadně od jmen podstatných, a to především cizích, ale druhotně se odvozují i od slovních spojení různé povahy; v tom případě mají pak vždy silné zabarvení expresivní (cítí se namnoze jako žertovná), a proto jsou také stylisticky velmi účinná. Připomeňme si např. z poslední doby polopatismus od po lopatě, jánabráchismus od základu já na bráchu, odezdikezdismus od ode zdi ke zdi*

Dále zde ve stručnosti nastíníme problematiku přechylování. V dnešní společnosti jsou ženy již plně emancipované a také této skutečnosti se český jazyk přizpůsobuje. Je to patrné u přechýlených jmen ženského rodu - *děkanka*, *kapitánka*, *jeřábnice*, *ministryně* a dále u jmen obourodých - *rozhodčí*, *účetní*.

Ve dvacátém a dvacátém prvním století dochází k velkému rozvoji a frekvenci používání zkratk a zkratkových slov v komunikaci. Tuto tendenci podporuje především elektronická komunikace (facebook, chat, sms).

Zkratky a zkratková slova jsou dnes svou úsporností a stručností projevem racionalizační tendence. Šimadl se zmiňuje (2013) o třech typech nejčastějšího krácení slov v současném českém jazyce – mechanické krácení, přiklánění a narážení.

1. mechanické krácení – nerespektuje pravidelnou strukturu; takovéto zkratky mohou mít i více významů; vlivem angličtiny těchto zkratk přibývá a často platí za větný

¹⁶ Přístroj, který měří a zaznamenává maximální tlak.

člen, který se může objevovat samostatně; nachází se také v českém jazyce a nejčastěji jsou to zkratky skládající se ze dvou slabik.

„Dvojslabičnost je znakem i četných kreací dětských a pro děti: čoko/koko, papu i prastaré máma, táta, při jednoslabičných výrazech se dvojslabičnosti dosáhne zdvojením (brm brm, ham ham); převážně zdvojené se však užívají některé dvojslabičné útvary (hami hami, pod. hamty hamty); dvojslabičné útvary se kombinují v tzv. binomiálu (lážo plážo, pozdrav čágo belo)“ (Šimandl J. Z nepravidelného tvoření slov: mechanické krácení a přiklání slov (blending) [online]. Poslední změna 18.11.2013. [cit. 13.2.2014]. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/sys/search.jsp>)

2. blending (přiklání) – dochází k přesunutí akcentu z výsledného slova na slova výchozí, rozlišujeme dva typy:

a) věšák – *„Při věšáku je z jednoho ze slov „vidět“ jen nezakrytou část, popřípadě je začátek prvního slova spojen s koncem druhého.“ (J. Šimandl, 2013, tamtéž)*

Např. *bankomat* (bankovní automat), *paralympiáda* (olympiáda paraplegiků).

b) teleskop – *„Slova vytvářející teleskop musí mít společnou část (pojatou mechanicky jako řetězec písmen/hlásek), prototypicky společnou slabiku.“ (J. Šimandl, 2013, tamtéž)*

Např. *smog* (smoke + fog), *eurošima* (Europe + Hirošima).

Tyto dva typy však od sebe nelze vždy odlišit, prolínají se a vzájemně se doplňují.

3. hinting (narážení) - *„činění narážky/narážek, kdy mluvčí/tvůrce naráží na jednotlivá přikloněná slova“ (J. Šimandl, 2013, tamtéž)*

Např. myšítko (narážka na myš a tlačítko)

Šimandl (2013) zmiňuje důvody, proč dochází k větší frekvenci výskytu mechanického krácení a blendingu. Předpokládá, že je vše způsobeno vlivem angličtiny, která je moderní a všichni v tomto jazyce chtějí komunikovat. Podstatná je také reklama a marketing, kde je stále větší poptávka po kreativních a neotřelých formách, které by zaujaly.

3 FREKVENCE UŽÍVÁNÍ ZKRATEK, ZKRATKOVÝCH SLOV A PŘEJATÝCH SLOV NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH, CHATU, BLOZÍCH A V ČESKÉM NÁRODNÍM KORPUSU

Ve třetí kapitole se budeme podrobněji věnovat frekvenci užití přejatých slov, zkratkových slov a zkratků.

3.1 Internetové prohlížeče

Zaměříme se nejdříve na internetové prohlížeče, ve kterých jsme tyto jazykové prostředky hledali. Uvádíme vždy dva příklady slov, která jsme našli, a internetovou stránku, z které a kdy jsme čerpali.

U hledání příkladů všech slov či zkratků jsme neměli žádné obtíže. Nejčastěji jsme tyto jazykové prostředky nacházeli v diskuzích, chatu, na blozích, dále také na sociálních sítích jako je facebook. Mnoho zkratkových a univerbizovaných slov jsme objevili také v titulcích článků.

3.1.1 Česká zkratková a univerbizovaná slova

První skupinu hledaných výrazů tvoří česká zkratková a univerbizovaná slova. Tyto výrazy jsme často nacházeli jako titulky elektronických bulvárních článků: hlavák (1), (2); svařák (3), (4); autobusák (5), (6); Blava (7), (8); Ova (9), (10); pracák (11), (12); kopačák (13), (14); Staromák (15), (16); Václavák (17), (18); obchodník (19), (20); auťák (21), (22); segedín (23), (24); dramatařák (25), (26); děcák (27), (28); motorovka (29), (30) a křoviňák (31), (32).

(1) <„Tango roztančilo celý **Hlavák**. Podívejte se na video“> (23.1.2014, <http://www.milujuprahu.cz/2014/01/tango-roztancilo-cely-hlavak-podivejte-se-na-video/>)

(2) <„Na **hlavák** se obvykle nevydám ani za dne, natož když je tma ...“> (25. 6. 2008, <http://david-vanicek.blog.cz/0806/hlavak-a-zapachajici-eskalator>)

(3) <„RECEPT: Připravte si poctivý domácí **svařák** bez chemie a náhražek“>

(2.12.2013, <http://tn.nova.cz/zpravy/na-vasi-strane/recept-priprave-si-poctivy-domaci-svarak-bez-chemie-a-nahrazek.html>)

(4) <„*Sníh je tu. Honem se zahřát **svařákem***“> (10.12.2012, <https://www.facebook.com/svaracek>)

(5) <„*Nesnáším když **autobusák** vidí jak běžím na autobus, zavře dveře a odjede*“> (10.1.2010, <https://www.facebook.com/pages/Nesn%C3%A1%C5%A1im-kdy%C5%BE-autobus%C3%A1k-vid%C3%AD-jak-b%C4%9B%C5%BEim-na-autobus-zav%C5%99e-dve%C5%99e-a-odjede/418195475132>)

(6) <„*Ocel, sklo a zeleň. Varnsdorfský **autobusák** míří do 21. století*“> (25.1.2014, http://decinsky.denik.cz/zpravy_region/ocel-sklo-a-zele-n-varnsdorfsky-autobusak-miri-do-21-stoleti-20140124.html)

(7) <„*ja jsem bydlila v **Blave** a aj jsem se tam narodila*“> (22.8.2008, <http://jiri-dlabaja.blog.cz/0808/blava-krasnesi-nez-praha>)

(8) <„*Protože jsme nejdřív zamarnili a pak už nikde neměli perklet, dali jsme si cestou zpátky v **Blavě** aspoň tradiční halušky s brinzou a borovičku ...*“> (2009, <http://www.ztracenaexistence.cz/sami-sobe/rak-vice-balaton-budapest-blava.html>)

(9) <„*Ahoj! příští středu/čtvrtek budu ještě se slečnou v **Ově** (v čt následuje cesta do Katowic). Měli jsme spát u známé, jenže to z rodinných důvodů teď musela zrušit. ...*“> (27.3.2012, <http://www.outdoorforum.cz/viewtopic.php?f=25&t=15042>)

(10) <„*24 hodin v **Ově** je pokus o zachycení atmosféry tohoto tajemného města. ...*“> (27.3.2004, http://www.rozhlas.cz/radiocustica/projekt/_zprava/110342)

(11) <„*Zaručená rada, která se vyhnout práci, již nechcete a **pracák** vám ji cpe. Dostala se ke mě během jedné krátké typické "ICQ debaty o ničem" a nemohu se nepodělit ...*“> (23.6.2009, http://www.abclinuxu.cz/blog/Mostly_IMDB/2009/6/poradna-jak-vojebat-pracak)

(12) <„*Monika Štiková (40) nejspíš nehodlá slevit ze svých přemrštěných nároků a nebohého chotě vyhnala na **pracák**, zřejmě aby stát pumpli o nějakou tu kačku,*“> (24. 1. 2014, <http://www.ahaonline.cz/clanek/zhave-drby/94192/tato-stiko-ze-se-nestydis-delas-ho-go-fogo-a-pritom-lezes-na-pracak.html>)

(13) <„Dobrý den, na druhé miminko se moc těším. Už se to blíží a opravdu to vypadá, že nosím "jen **kopačák**". Přibrála jsem asi 13 kg.“> (18.10.2007, <http://www.blesk.cz/clanek/celebrity/76482/malacova-tehotna-spis-vypadam-ze-nosim-jen-kopacak.html>)

(14) <„Rekordní pýchavka obrovská: větší než kopačák!“> (15.7.2009, <http://www.listyjm.cz/zajimavosti/rekordni-pychavka-obrovska-vetsi-nez-kopacak.html>)

(15) <„**Staromák** byl plnej!!! :-)Nebyl to sice koncert jak mám být, ale počín to byl skvělejší ...“> (22.10.2013, <http://www.bonza.cz/hudba/lucie-2014/staromak-byl-plnej-nebyl-to/6249319149600768>)

(16) <„Čágo lidi, 27.11. v 17 hod. se rozsvěcí na **Staromáku** vánoční strom. Co takhle se sejít, něco popít **svařáku**, poplkat, popř. někam zapadnout?“> (24.11.2010, <http://www.k1400.cz/forum/read.php?6,122886,122886#msg-122886>)

(17) <„Ondřeje Moravce vítal plný **Václavák**“> (27.2.2014, <http://orlicky.denik.cz/z-regionu/ondreje-moravce-vital-plny-vaclavak-20140227.html>)

(18) <„Chlapci zmizí ve svých autech a prohánějí se po **Václaváku**.“> (31.3.2005, <http://vaclavak.blogspot.cz/>)

(19) <„Rick si umístil kameru na helmu a v rámci jedné propagační akce projel celým **obchodákem**.“> (25.1.2014, <http://www.muži.cz/zdravi-a-sport/divoka-bmx-projizdka-skrz-obchodak-plny-lidi.html>)

(20) <„Budova Slezanu jde k zemi, vznikne místo ní další **obchodák**? Historický objekt čtyřpodlažní budovy Slezanu v Nádražní ulici ve Frýdku se bude bourat. Plakátek na objektu hlásá, že 3. března začne demolice budovy známé jako „sedmička“. Proslýchá se, že na jejím místě vyroste nový **obchodák**“> (27.2.2014, <http://www.ostrava.in/zpravy/budova-slezanu-jde-k-zemi-vznikne-misto-ni-dalsi-obchodak.html>)

(21) <„Krásný **auták** optimální velikosti, spolehlivý s nízkými náklady na provoz.“> (prosinec, 2012, <http://www.cars.cz/autorecenze/auta/Fiat/Bravo/Recenze-Fiat-Bravo-Krasny-autak-optimalni-velikos-10111325.html>)

(22) <„Ivana Chýlková rozmlátila manželovi **aut’ák** za dvě mega!“> (16.11.2013, <http://www.vipstory.cz/721-ivana-chylkova-rozmlatila-manzelovi-autak-za-dve-mega.html>)

(23) <„**Segedín** podle *mojí* *babičky*“> (19.4.2010, <http://www.toprecepty.cz/recept/11718-segedin-podle-moji-babicky/>)

(24) <„Uvedený recept je pouze variace na **segedín**. Jediné maso, které se na pravý **segedín** používá je vepřové koleno. Žádný bůček, žádná plec, žádné uzené, jak jsem tu také četl a hlavně žádný **papiňák** !!!!“> (23.11.2013, <http://ekucharka.net/segedinsky-gulas>)

(25) <„Ahojky!Tak vám jdu popsat ten **dramat’ák**. Nejdřív sme hrály takovou nudnou hru. ...“> (25.1.2010, <http://korela24.blog.cz/1001/pisu-25-1-2010-dramatak>)

(26) <„Něco na **dramat’áku** bylo špatně. Bětka se snažila, já jsem se snažila, ale naši učitelce to bylo pořád nějak málo.“> (4.2.2009, <http://rawrrrrr.blog.cz/0902/dramatak-x>)

(27) <„Co si představíte, když se řekne dítě z **děcáku**? Ať už je to cokoli – a že se pod ten pojem vejde stereotypů pěkná řádka – pusťte to z hlavy. ...“> (9.12.2013, <http://www.penize.cz/spotrebitel/277049-na-decak-dobry-tuhle-vetu-zapomente!>)

(28) <„Už to prostě dál nedám, chci do **děcáku**, nebo někam jinam, ale hlavně pryč, co nejdál, že by mě měli doma někdy zvlášť rádi si nevzpomínám, ...“> (5.1.2013, <http://zpovednice.cz/detail.php?statusik=689669>)

(29) <„Můj tehdeší šéf řekl, že se to tak skutečně někde dělá. Půjčil jsem si tedy v práci **motorovku** a v lese jsem si s ní poprvé vyzkoušel něco vysochat. Byl to král lesních skřítků a dodneška v tom lese je. ...“> (16.6.2013, http://kralovehradecky-kraj.5plus2.cz/kdyz-z-kusu-dreva-vznikne-skvost-dqi-rychnov-nad-kneznou.aspx?c=A130616_135429_ppd-rychnov-nad-kneznou_15477)

(30) <„Měl by někdo, prosím pěkně, tip na sehnání rotoru do téhle **motorovky**?“> (10.10.2013, <http://www.ebastlirna.cz/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=60586>)

(31) <„Pánové usilovně scháním matici pro **Křoviňák** Homelite (USA). ...“> (9.8.2013, <http://www.rcmania.cz/viewtopic.php?f=&t=60120&view=unread>)

(32) <„**Křoviňák** nedrží volnoběh. Ahoj. Mám **křoviňák** a startování mi zabere zhruba 10 minut. ...“> (20.7.12, http://forum.lide.cz/forum.fcgi?akce=forum_data&forum_ID=92455&ID_from=64053173&dir=-1&auth=)

3.1.2 České zkratky

Další skupinu slov tvoří české zkratky, které jsem nacházeli především na chatu a různých blozích, objevily se také na facebooku. Uvádíme zde: dbn (33), (34); sry (35), (36); ptž (37); ptz (38); o5 (39), (40); z5 (40), (41); mmnt (42), (43); nz (44), (45); njn (46), (47); nvm (48), (49); jj (50), (51); tvl (52), (53); pls (54), (55) a ttj (56), (57).

(33) <„**Dbn** a **dbr** přeje **Venca**“> (3.3.2009, <http://www.parkinson-cz.net/forum3/viewtopic.php?f=28&t=854&start=45>)

(34) <„**dobrou noc** a zase nás **blokuješ** i na **Skype dbn** všem také dnes končím“> (8. 12. 2008, <http://svetsenioru.cz/diskuzni-forum/seznamka-pro-seniory/jen-si-popovidat-kamaradstvi-spolecne-zajmy/chat?page=1>)

(35) <„**dík** a **sry** za **reklamu**.“> (22.12.2007, <http://zuzastickaolka.blog.cz/0712/mmnt>)

(36) <„**Fakt sry** ae tyhle události sou pro mě prostě důležitější a nebojte se aspon budu mít čas dodělat slibovanou upoutávku a stránky do magazínu takyx pro vás s **Myškou** možná každá zvlášť natočíme jak se deně líčíme do školy apod (**ptz** to asi ce nakou trosku zmenu a i v rozhovorech se nas casto ptate estli a jak se licime apod tak sme se rozhodli vam to natocit :))“ > (18.11.2011, <http://lencaandmyska.blog.cz/1109/sry-sry-sry-sry>)

(37) <„**I** kdybych se podepsal tak je to jedno, **ptž** jsem o pár let starší a ty bys mě prostě nechtěla ...“> (říjen, 2013, <http://ask.fm/terez8642/answer/103140435871>)

(38) <„**Tenhle vikend** se s **Myškou** nesejdem **ptz** já zůstávám f **ČB ptz** mám trénink(věřte nebo ne opravdu neobětují exhibici pro blog můžete si mě za to nesnášet ae prstě to ne!“> (18.11.2011, <http://lencaandmyska.blog.cz/1109/sry-sry-sry-sry>)

(39) <„já už to vzdávám .. **o5** jsem dnes pozvala jednu která nebyla ještě ani fanouškem vašich stránek, přidala se k vám, poslala jsem žádost, přijala, zahlasovala a žádný bod.“> (23.2.2014, https://www.facebook.com/lidcesko/posts/723357797695117?stream_ref=10)

(40) <„Jsem **o5 z5** aneb fotografie z UK“> (28.9.2006, <http://www.hlava.net/ze-zivota/jsem-o5-z5-aneb-fotografie-z-uk/>)

(41) <„Takže ahojte! Po pauze jsem opět **z5!** Jsem v devítce takže trochu záhul!“> (16.2.2013, <http://desingworlod.blog.cz/1302/jsem-z5>)

(42) <„**Mmnt** to je něco nového??“> (29.12.2011, <http://strangerinsatrange.land.blog.cz/1112/mmnt-to-je-neco-novyho>)

(43) <„Řekl bych, že je to pravda. **Mmnt**...počkejme na tiskový výstup.“> (1.4.2010, <http://namodro.cz/2010/04/01/rekl-bych-ze-je-to-pravda-mmnt-pockejme-na/>)

(44) <„**nz**, casem urcite narazite na lepsi a pak uvidite, jestli budete rozsirovat nebo prodavat. urcite nema smysl tyhle mince preplacet, tady si clovek muze vybrat, jen to chce nekdy trpelivost.“> (25.6.2013, http://www.sberatel.com/diskuse/sberatel/pulgrose-k-urceni_post_-309897)

(45) <„**hezke** a **nz**“> (27.4.2010, <http://tatarkaz.blog.cz/1004/napisek-love/komentare/1>)

(46) <„Tak ohledne **kafky** se mě už dostalo odpovědi přes sms. tak to sem nevěděl. **Njn** nechodím, nevím“> (8.3.2014, <http://www.pilsfanda.cz/index.php?page=2&ipp=40&action=reakce&tbl=forum&id=106788&nick=Ji%F8ina>)

(47) <„**NJN** nachvilku vás opustím jdu házet tempo do vany tak mi neutěčte za 25minut jsem tu !“> (20.8.2008, <http://diskuze.libimseti.cz/prisel-cas-njn-313924>)

(48) <„Cuzz lidi mám takovej menčí problém **nvm** co si mám koupit za novou grafickou kartu???“> (22. 9. 2007, <http://forum.zive.cz/viewtopic.php?f=919&t=1012468>)

(49) <„Tudíž **nvm** jak teď v této situaci zadat příkaz na výpis logu a už vůbec **nvm** jak ho postnout sem.“> (18.12. 2012, <http://forum.viry.cz/viewtopic.php?f=13&t=126593>)

(50) <„**jj** staci...ale nechci te nijak zatezovat.. ono na to mam docela cas, mlada ma akustiku tak ma na cem trenovat.“> (2.10.2007, <http://hudebniforum.cz/elektricke-kytary/novy-bullet-strat-od-squieru-t4236-20.html?sid=8ce3c420c496f2d7cd8d0400b5b00ba4>)

(51) <„**Jj**,tak zatím“> (16.11.2007, <http://www.mojewindows.cz/node/2027>)

(52) <„fakt **tvl** tak mleko obsahuje mleko no ne to jsem nevedel ja jsem vzdycky myslel ze v mleku je pisek“> (21.4.2012, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10150763139238258&id=162841393257)

(53) <„**Tvl** uplne na konci jsem si musel zakryvat oci...“> (12.2.2014, <https://www.facebook.com/krtkazkrtka/posts/691096894274690>)

(54) <„Kdo mi **pls** pomůže pojmenovat stránku o koních, nebo o klucích... První 3 můžou být Adminky ...“> (22.10.2013, <https://www.facebook.com/Baja.Katka/posts/532959496781467>)

(55) <„Ahoj musím mít na zejtra slohovku Z ČJ ale vubec nevím jak na to nepomuze nekdo po icq? **Pls**“> (3.6.2009, <http://diskuze.libimseti.cz/kdo-pomuze-se-slohovkou-pls-671006>)

(56) <„**Ttj**, ale i tak, Niwat nenecháš!“> (4.2.2014, <http://smeckavlku.blueforum.cz/38447/tema/72518/strana/582/>)

(57) <„**Lool ttj**, kde je ta knihovna?“> (25.3.2009, <http://www.lamer.cz/quote/31972>)

3.1.3 Anglické zkratky

Dalšími hledanými výrazy byly anglické zkratky, které se vyskytovaly nejčastěji opět v chatu, na blozích a v komunikaci na chacebooku. Lol (57), (58); omg (59), (60); btw (61), (62); wtf (63), (64); rofl (65), (66); thx (67), (68); 4ever (69), (70), R.I.P. (71), (72) a AFAIK (73), (74).

(58) <„já se picnu jsme tam taky **lol**“> (1.12.2012, <http://www.kurzy.cz/akcie-cr/nazory/A-P-T-2048-PR-1034800/>)

(59) <„**omg** jen to ne!!!! cokoliv jen ne tohle prosím!!!“> (12.11.2013, <https://www.facebook.com/bianca.johnsson1/posts/706307426061275>)

(60) <„**Omg!** to nejsem já ne jsem!“> (27.10.2013, <http://starstableonline.sblog.cz/1310/sso-omg-to-nejsem-ja-ne-jsem-o>)

(61) <„už dneska večer od osmi!!! **btw**: co k týhle muzice za oldies drink?? mě napadla jen rumcolka Petra“> (13.4.2012, https://www.facebook.com/kissdelta/posts/193459537437595?comment_id=561772)

(62) <„**btw** co říkají zdejší fandové tragických konců na závěr zfilmované povídky od mistra hororového žánru“> (13.6.2013, <http://www.moviezone.cz/clanek/24157-tema-nechte-je-umrit-sakra/diskuze/>)

(63) <„**Wtf.** co dělá na té klavesnici logo windows?!“> (20.11.2013, <http://tabletnet.cz/android/2771-asus-pipravuje-novy-transformer-pad-tf502t--zname-jeho-kompletni-specifikace-i-podobu>)

(64) <„**WTF!** Co to je za clanek? To ma byt navod na co? Zacina to zhanenim auta na driftu a konci tak ze jste slohli starou sade se kterou vam neslo driftovat ani na zasnezenem parkovisti a pak jste se na bobech nechali tahat po parkovisti zhulenym borcem :-O to jste hodne **cool**“> (4.5.2013, <http://www.griptv.cz/2013/05/kour-od-ko-znamena-ze-to-delate-dobre/>)

(65) <„**CHCETE VIDEL NEJVIC ROFL ROZHOVOR???, ROFL !**“> (25.10.2003, <http://forum.gamepark.cz/index.php?showtopic=150>)

(66) <„3 vtipy, který mě dorazili ***rofl***“> (23.11.2008, <http://kikusenqa.blog.cz/0811/3-vtipy-ktery-me-dorazili-rofl>)

(67) <„**THX** za 1 minutu vašeho času :D“> (20.6.2008, <http://www.my-mobile.cz/viewtopic.php?f=9&t=55189>)

(67) <„Vyhrála sem som :D **thx** všem za hlasy“> (21.5.2009, <http://about-my-live.blog.cz/0905/vyhrala-sem-sonb-d-thx-vsem-za-hlasy>)

(68) <„Co ráda děláš kromě hudby? zpívání :-D (tensing), sport, kamarádi, čajka **4ever!**, snb!“> (listopad, 2008 <http://ch4ever.xf.cz/profily.php>)

(70) <„*PETR NEDVĚD 4EVER !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! :-D*“> (28.3.2010, <https://www.facebook.com/pages/PETR-NEDV%C4%9AD-4EVER-D/108945422462465>)

(71) <„*Takovej krásnej chlap... R.I.P.* =‘(„> (1.12.2013, <http://mojetelo.blogspot.cz/2013/12/rip-paul-walker.html>)

(72) <„*Rytmus zemřel!!! Podívejte se na nehodu! R.I.P.!*“> (14.11.2013, <http://www.blesk.cz/clanek/celebrity-ceske-celebrity/219163/rytmus-zemrel-internetem-se-sirila-falesna-zprava.html>)

(73) <„*AFAIK žádný výrobce MB se ani po 10 letech provozu 64-bit OS WNT nenaučil programovat 64-bit utility.*“> (15.9.2013, <http://forum.zive.cz/viewtopic.php?f=954&t=1199255>)

(74) <„*Ty by to (pri odpovidajicim nastaveni) mazaly automaticky, coz muze byt to nejlepsi nebo taky ne. Myslim ze ale ty sces mazat vsecky prazdny kategorie a na to se to AFAIK pouzít neda vubec.*“> (16.7.2012, <http://www.builder.cz/cz/forum/tema-1340055-smazani-neeexistujicich-id-v-druhe-tabulce/>)

3.1.4 Přejatá slova z anglického jazyka

Poslední skupinu hledaných slov tvoří přejatá slova z anglického jazyka, tyto výrazy se objevovaly především na blozích. Uvádíme zde: comp (75), (76); au-pair (77), au pair (78), music (79), (80); helpnout (81), (82); joke (83), (84); cash (85), (86); best (87), (88); sorry (89), (90); lovuju (91), (92); money (93), (94); song (95), (96); cool (97), (98); king (99), (100) a noťas (101), (102).

(75) <„*... toto je moje první a s největší pravděpodobností i poslední reakce na váš blog,protože opravdu nestojím o to,aby mi domu naskákala oknem URNA nebo jiná bojová jednotka naší policie,zabavila mi minimálně comp a zastupovat je bude samková a spol*“> (10.5.2012, http://blog2.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A120509_264014_blogidnes)

(76) <„*Právě mi nejde nastartovat comp. Hláška: Systém Windows nelze spustit.Uvedený soubor je poškozen nebo nebyl nalezen:(Windows root/system32 /hal.dll.) Prosím pokud víte tak poradtě... asi nejlepší bude když vezmu comp opravny ...!>* (12.9.2011, <https://www.facebook.com/SCORECZ/posts/10150287046117196>)

(77) <„Před nedávnem jsem navštívila kamarádku, jejíž dcera Tereška jela do Anglie pracovat jako **au-pair**. ...“> (31.5.2011, <http://zena-in.cz/clanek/au-pair-aneb-chuva-na-plny-uvazek>)

(78) <„Rodina v Londýně hledá **au pair**. Rodina má dvě děti (6 a 8 let). Nástup ihned, 7:45-9h a 3:30-8h pondělí až pátek, nutný ŘP.“> (4.3.2014, <http://www.fajn-brigady.cz/au-pair-chuva.html>)

(79) <„ahoj adam jsi super kluk a máš hity co maj drive myslím že on tobě hodně uslyšíme fakt jsi super jakou **music** posloucháš ...“> (2.9.2013, www.ceskatelevize.cz/chat/chat.php?id=4383)

(80) <„Moje **music** výstřední, i když spím, tak stále zní. Tahle **music** výstřední, jako úlet výstavní, hned mi dech vyrazí, na zádech mě zamrazí, zas mě má ...“> (24.2.2011, <http://krasna.nova.cz/clanek/nikolchrastova/moje-music-vystredni.html>)

(81) <„kdo mi dokaze helpnout s PC dekuji“> (2.2.2014, <http://forum.project-nemesis.cz/showthread.php?32109-kdo-mi-dokaze-helpnout-s-PC-dekuji/page2>)

(82) <„nemohu na to přijít cotoje vtom ten stat nebo predvolba prosim **helpnout**“> (15.6.2010, <http://cs.board.bigpoint.com/darkorbit/showthread.php?t=29111>)

(83) <„S tím Medivhem to je **joke**, že jo? Ted' se nechytám totiž“> (24.09.2013, <http://www.moviezone.cz/clanek/24885-warcraft-shani-herce/diskuze/>)

(84) <„Prezident no to je zase **joke!**“> (18.2.2008, <http://prime.own.cz/view.php?navezclanku=prezident-no-to-je-zase-joke&cislocclanku=2008020010>)

(85) <„Kromě toho, že kupovat byt, pokud na něj s přehledem nemám **cash** je blbost, doporučuji zvážit oblast tzv. brněnského ghetta (ulice Cejl, atd.). Ceny jsou tam nižší než v případě brněnských okrajových čtvrtí v panelových domech.“> (15.2.2014, <http://forum.finexpert.e15.cz/viewtopic.php?f=312&t=1208059>)

(86) <„... neměřím a nemám jej kde půjčit a ted' na něj bohužel nemám **cash**... v čem může být problém ?“> (<http://grower.cz/pestovani/marihuana/tema/t-63619.html>)

(97) <„Vztahy aneb moji rodiče jsou fakt **cool!**“> (22.12.2013, <http://zivot-jednoho-harrise.blog.cz/1312/vztahy-aneb-moji-rodice-jsou-cool>)

(98) <„Heleďte, ale tohle je fakt **cool!**“> (4.6.2008, <http://teckacz.cz/662-Heledte-ale-tohle-je-fakt-cool>)

(99) <„Už totiž jenom to, jak vypadáme na ostatní nám samotným zvyšuje sebevědomí. Připadáme si zkrátka **KING**. Šaty totiž dělají člověka, jak všichni známe. A ona je to pravda.“> (2012, <http://blog.radek-karban.cz/motivace/>)

(100) <„Roger "The **KING**" Federer is the **BEST!!!** Klobouk dolu :)“> (7.6.2009, <http://www.tenisportal.cz/zpravy/federer-se-dockal-vyhra-french-open-a-vyrovnal-samprasuv-rekord-3948/>)

(101) <„Chlapi, chci si udělat radost. Otvírám obchůdek, potřebuju nějaký spolehlivý rychlý **not'as**, běžné kancelářské práce. ...“> (15.5.2012, <http://forum.cnews.cz/viewtopic.php?f=41&t=22477>)

(102) <„Zdravím, v květnu si budu kupovat nový **not'as**, ale nevím, jaký si mám pořídít. Maximální náklady- 15 tisíc.“> (23.4.2013, <http://board.cz.metin2.gameforge.com/board20-metin-2-offtopic/board52-pc-software-games-and-new-technologies/43225-no%C5%A5as/>)

Touto problematikou zkracování a přejímání slov se zabývá Diana Svobodová, (Svobodová, D. *Specifické prvky jazykové ekonomie v současné elektronické komunikaci* [online]. [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: http://konference.osu.cz/cestina/5_konference-sekce-1.html), která o těchto jazykových prostředcích píše: „Do značné míry se jedná o prostředky módní a právě módnost (znamenající pravděpodobně také dočasnost) je v případě mnoha z nich funkční sama o sobě, musíme je tedy chápat jako průvodní příznak aktuálního stavu vývoje českého jazyka.“

3.2 Český národní korpus

V další části zkoumáme frekvenci výskytu těchto prostředků v Českém národním korpusu. Skupina korpusů SYN (tedy i Syn 2013 pub, který je součástí korpusu SYN) uvádí příklady z psaných zdrojů. Naopak korpus ORAL 2013 představuje příklady

mluvené komunikace. Záměrně jsme zde zaznamenali příklady z nejnovější databáze, tedy z roku 2013.

3.2.1 Česká zkratková slova a zkratky

První tabulka znázorňuje frekvenci výskytu českých zkratkových a univerbizovaných slov a zkratk. Jedná se o výrazy, které jsme nacházeli pomocí internetových prohlížečů a jejich příklady uvádíme již předchozí kapitole. Zde zjišťujeme, jak často jsou tyto výrazy využívány.

Nejčastější zkratkou je *jj*, která se objevila celkem 238x, z toho v korpusu z roku 2013 byla zaznamenaná 39x. Následuje zkratka *o5*, zde však konstatujeme, že frekvenci výrazu ovlivnil fakt, že se tak jmenuje česká hudební skupina. V nejnovějším korpusu se objevila 57x. Naopak se v databázi vůbec nezobrazily výrazy *dbn*, *dbr*, *ptž*, *nwm*, *tj* a *tvl*. Nepředpokládali jsme, že pro českou spojku *protože* se užívá ve větší míře zkratka *ptz*, tedy varianta bez háčku.

U zkratkových slov bylo nejčastěji v databázi psaných projevů uveden výraz *Václavák*, v roce 2013 to bylo 2324x. Velkou frekvenci užití jsme zaznamenali také u těchto slov: *auťák*, *svařák*, *obchod'ák*, *autobusák* a *pracák*. U zkratkového slova *Ova* databáze neuvédla příklad žádný, a u výrazu *křoviňák* to bylo pouze jedno použití.

V korpusu ORAL 2013, tedy v korpusu mluveném, se nejčastěji vyskytly výrazy: *pracák*, *autobusák*, *svařák* a *děcák*. Slovo *křoviňák* byl v této databázi zaznamenán vícekrát, než v psané komunikaci. Žádný příklad nebyl uveden u výrazů *Blava* a *Ova*.

Z tabulky (viz. níže) frekvencí těchto jazykových výrazů jsme došli k závěru, že se zkratková slova mnohem častěji užívají v komunikaci psané a užívají se také častěji než zkratky.

	SYN	SYN 2013 pub	ORAL 2013
Hlavák	93	70	6
Svařák	1965	1360	9
Autobusák	1134	645	13
Blava	42	20	0
Ova	0	0	0
Pracák	1421	661	26
Kopačák	126	77	1
Obchod'ák	1944	1073	6
Staromák	742	392	3
Václavák	4692	2324	13
Auťák	1986	605	2

Segedín	80	46	1
Dramat'ák	269	148	3
Děcák	819	332	11
Motorovka	147	82	6
Kroviňák	1	1	8
Dbn	0	0	-
Dbr	0	0	-
Sry	1	1	-
Ptž	0	0	-
Ptz	4	1	-
o5	113	57	-
z5	18	10	-
Mmnt	2	2	-
Nz	29	16	-
Njn	1	1	-
Nwm	0	0	-
Jj	238	39	-
Ttj	0	0	-
Tvl	0	0	-

3.2.2 Přejatá slova a zkratky z angličtiny

V této části zaznamenáváme výskyt anglických výrazů, které jsme našli pomocí internetu, také tyto jsou uvedeny v předchozí kapitole. Zaměřili jsme se na přejatá slova a zkratky z angličtiny z toho důvodu, že je dnešní čeština ovlivněna nejvíce právě tímto jazykem.

V databázi korpusu SYN se nejčastěji objevovala zkratka *4ever*, také zde jsme však zjistili, že se tak jmenuje firma, která vyrábí jízdní kola, což frekvenci tohoto výrazu zvýšilo. Dalšími často zobrazenými zkratkami byly: *btw* a *pls*. V tomto korpusu se vůbec nevyskytly zkratky *rofl*, *R.I.P.* a *afaik*.

U zkratkových slov byl nejčastěji zaznamenán výraz *music* a to 64737x. Toto slovo se často ani nepřekládá a přejímají se celá spojení jako: *music box*, *music chart* a další. S tím je spojeno anglické slovo *song*, které mělo také velkou frekvenci výskytu. V korpusu SYN 2013 pub se vůbec neobjevila slova *helpnout* a *lovuju*.

V databázi s mluvenou komunikací se nejčastěji objevil výraz *sorry* - 45x a *not'as* - 41x. Ani v tomto korpusu se neobjevily výrazy *helpnout* a *lovuju*.

Z tabulky (viz. níže) můžeme vyčíst, že přejatá slova se u nás ujala a jejich frekvence užití je vysoká.

	SYN	SYN 2013 pub	ORAL 2013
Lol	5	3	-
Omg	1	1	-
Btw	13	9	-
Pls	8	7	-
Wtf	4	4	-
Rofl	0	0	-
Thx	6	4	-
4ever	87	70	-
R.I.P.	0	0	-
Afaik	0	0	-
Comp	447	97	5
Au-pair	1658	759	1
Music	64737	22973	9
Helpnout	2	0	0
Joke	29	14	2
Cash	2720	1158	4
Best	1434	671	3
Sorry	2309	920	45
Lovuju	0	0	0
Money	1574	757	1
Song	13259	7504	6
Cool	2477	1436	16
King	4547	2159	7
Not'as	9	7	41

Český národní korpus patří mezi spolehlivý zdroj informací, proto jsme se rozhodli pro jeho využití při zkoumání této problematiky. U příkladů, které se v ČNK vyskytly, jsme chtěli ověřit jejich frekvenci užití u naší cílové skupiny, tedy u žáků na druhém stupni základních škol. Z širokého množství příkladů jsme pro náš dotazníkový výzkum vybrali pouze vzorek uvedených výrazů.

4 DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Cílem naší práce je zjistit současné používání některých zkratk, zkratkových, univerbizovaných a přejatých slov v psané i v běžně mluvené komunikaci.

Výzkumu je zaměřen na druhý stupeň základních škol a nižších gymnázií.

Tato část tedy obsahuje dotazníkový průzkum, který byl pro diplomovou práci nejvhodnější.

4.1 Vstupní informace

V úvodu dotazníku jsme respondentům vysvětlili jeho funkci a stručně popsali postup vyplnění. Dotazník, který nese název „Zkratky, zkratková a přejatá slova v komunikaci“, obsahuje celkem třináct otázek, které jsou označeny čísly 1 – 13. Součástí většiny otázek jsou také podotázky, které jsou označeny písmeny a – j.

Dotazník je tvořen otázkami výběrovými (dotazovaný má vybrat z již daných odpovědí) a také otázkami doplňovacími (dotazovaný doplňuje výrazy sám).

V úvodu žáci vyplnili osobní údaje: pohlaví, školu a třídu.

První část otázek a podotázek (1 – 2) se zaměřuje na používání zkratk, zkratkových, univerbizovaných slov a přejatých slov v psané a mluvené komunikaci. Pomocí dílčích otázek jsme se snažili zjistit, v jaké míře tyto prostředky žáci používají, kde a v jaké podobě se s nimi nejčastěji setkávají.

Otázky 3 – 9 jsou podrobněji zaměřeny na zkratky a zkratková slova, opět v písemné i mluvené komunikaci. Použili jsme příklady jak z českého, tak anglického jazyka, protože jsme předpokládali, že právě tyto dva jazyky používá dnešní mládež v komunikaci nejčastěji. V otázce č. 9 jsme dali žákům možnost vyjádřit vlastní názor na používání těchto jazykových prostředků.

Otázky třetí části dotazníku (10 – 13) jsou zaměřeny na přejatá slova v písemné i mluvené komunikaci. Také v této části dotazníku jsme užili srovnání českého a anglického jazyka. Poslední otázka č. 13 reflektuje názory žáků, proč jsou přejatá slova v dnešní době tak frekventovaná.

Abychom získali informace týkající se těchto jazykových prostředků a mohli použít náš připravený dotazník, požádali jsme o spolupráci několik gymnázií a základních škol,

a to jmenovitě: Základní školu v Otaslavicích, 1. Základní školu v Holešově, Základní školu v Rudě nad Moravou, Základní školu v Brumově-Bylnici, Základní školu v Krnově, Základní školu ve Slatině nad Zdobnicí, dále Gymnázium v Uničově, Gymnázium v Kojetíně a Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži.

Dotazník byl od začátku vytvářen přímo pro tuto cílovou skupinu - žáky druhého stupně základních škol a nižších gymnázií.

Školy nám vyšly vstříc, z celkového počtu asi dvě sta rozdaných dotazníků se nám jich vrátilo celkem sto osmdesát čtyři vyplněných. Na všechny tyto dotazníky odpovídali žáci pod vedením jejich vyučujících nebo dostávaly pokyny přímo od pisatelky práce.

4.2 Výsledky dotazníkového průzkumu

Hypotéza: Předpokládáme, že žáci druhého stupně základních škol, užívají zkratky, zkratková, univerbizovaná a přejatá slova ve velké míře. Zkratky a zkratková slova budou použity více v psané komunikaci, přejatá slova naopak v komunikaci mluvené, když přihlédneme k jejich délce.

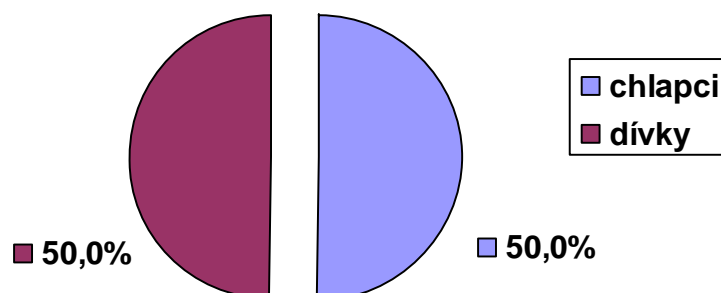
Analýzou dotazníku a pozdějšími výsledky výzkumu chceme buď potvrdit nebo vyvrátit naši hypotézu.

4.2.1 Celkové vyhodnocení dotazníku

Nejdříve se zaměříme na celkové vyhodnocení odpovědí. Budeme sledovat, jak se odpovědi liší podle jednotlivých ročníků na školách. Uvedeme vždy procentuální vyjádření pomocí grafů a také jednotlivé počty odpovědí v tabulkách.

Pohlaví

Graf č. 1

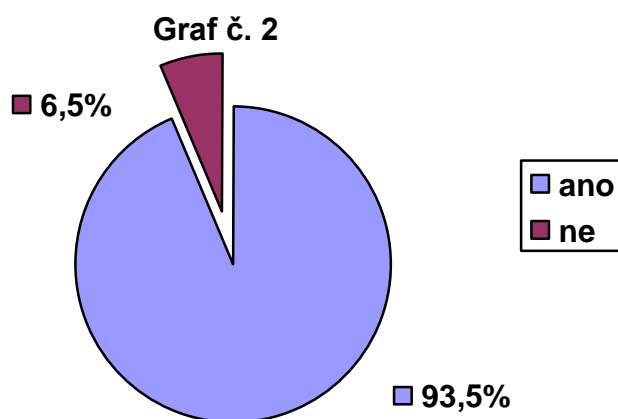
Chlapci	Dívky	celkem
92	92	184

Graf č. 1 jasně ukazuje, že počet dívek a chlapců byl v průběhu výzkumu zcela vyrovnaný.

4.2.1.1 Zkratky a zkratková slova

Nyní přecházíme k hlavní části dotazníku, v tomto oddíle byly uvedeny výběrové otázky, žáci mohli zvolit pouze jednu variantu odpovědi.

1) Používáš **zkratky a zkratková** slova při komunikaci?

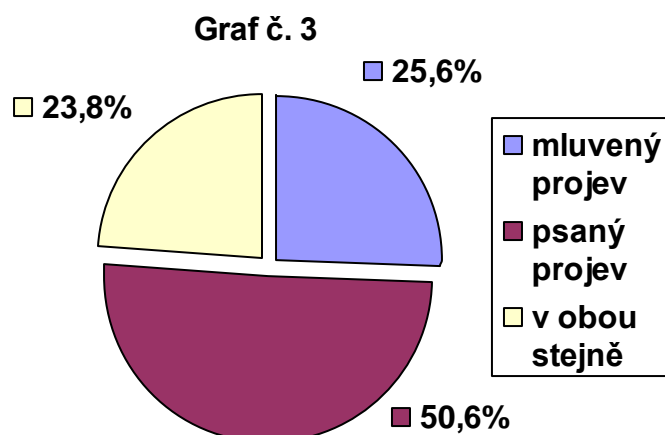

Ano	Ne	celkem
172	12	184

Jak jsme předpokládali, většina žáků na druhém stupni používá běžně zkratky a zkratková slova. Celkový počet odpovědi *ano* dokonce překonal hranici 93%. Tento graf č. 2 dokládá, že tyto jazykové prostředky představují pro dnešní mládež obvyklý způsob vyjadřování.

Na další otázky odpovídali pouze žáci, kteří označili v předchozím bodě odpověď *ano*.

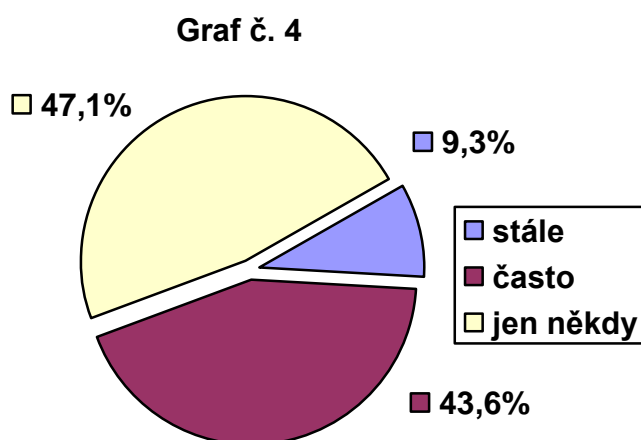
1a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

mluvený projev	psaný projev	v obou stejně	celkem
44	87	41	172

V dané otázce jsme se pokoušeli zjistit, v jakém druhu komunikace se zkratky a zkratková slova používají nejčastěji. Více než polovina respondentů označila odpověď *psaný projev*. Tuto odpověď jsme očekávali, protože se snažíme krátit slova a šetřit tak čas především v psaném projevu. Naše teorie se tedy potvrdila. Můžeme navíc přihlédnout k tomu, že asi čtvrtina respondentů označila odpověď *v obou stejně*, do které se zahrnuje již zmíněný psaný projev. Počet uživatelů zkratk a zkratkových slov v psaném projevu je tedy mnohem víc.

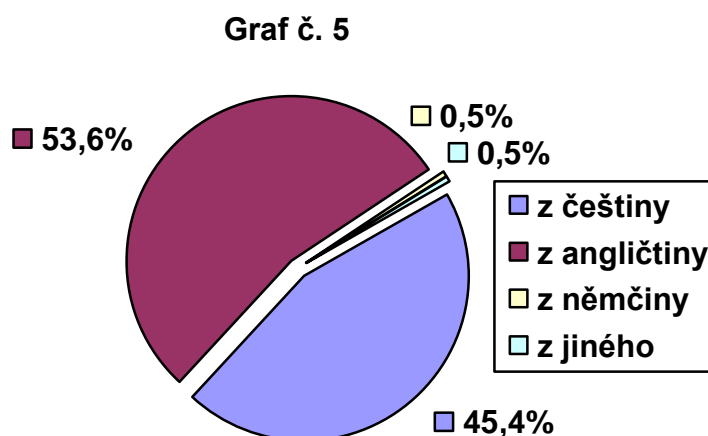
1b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

Stále	často	jen někdy	celkem
16	75	81	172

Doplňující otázkou jsme zjistili, že tyto jazykové prostředky používají žáci *jen někdy* nebo *často*. Možnost *stále* označilo pouze necelých 10% dotazovaných. Na druhé straně přes 90% dotazovaných potvrdilo, že zkratky a zkratková slova jsou v dnešní době frekventovaným jevem.

1c) Pokud ano, z kterého jazyka používáš **zkratky a zkratková slova** nejčastěji?

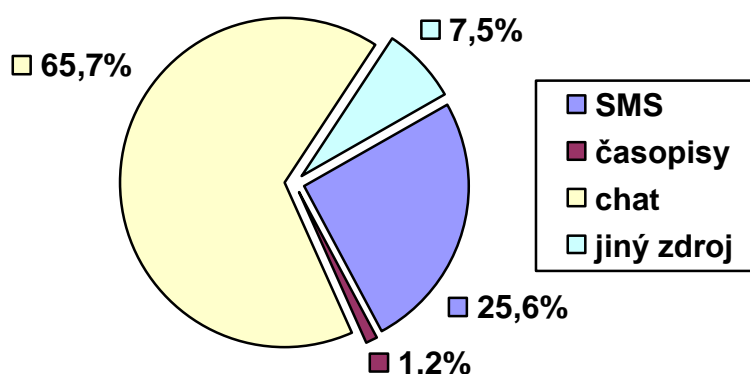

z češtiny	z angličtiny	z němčiny	z jiného	celkem
78	92	1	1	172

Již v předcházejících kapitolách jsme se zmiňovali o přejatých slovech a zkratkách, které se k nám dostávají především z anglického jazyka. Angličtina jako světový jazyk ovlivňuje také češtinu, více než polovina respondentů zvolila odpověď *z angličtiny*. Přes 45% žáků tvrdí (viz. graf č. 5), že používají zkratky a zkratková slova, která jsou v českém jazyce. Anglické zkratky jsou tedy v komunikaci mládeže výrazné, ale české výrazy jim i nadále konkurují. Minimum dotazových poté označilo odpověď *z němčiny* nebo *z jiného*.

1d) Kde s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

Graf č. 6

SMS	časopisy	Chat	jiný zdroj	celkem
44	2	113	13	172

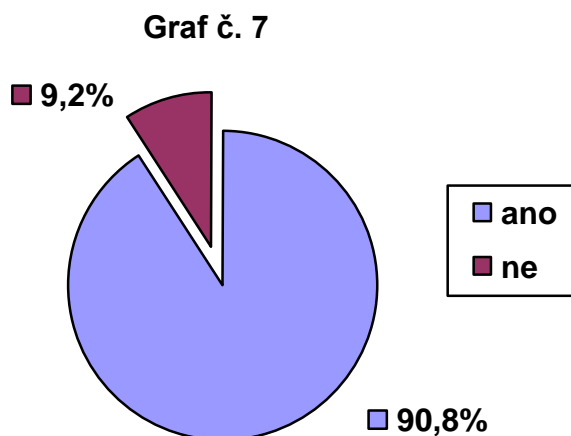
V komunikaci mezi žáky se zkratky a zkratková slova používají nejvíce na *chatu*. Tuto odpověď označilo téměř 66% všech dotazovaných. Chat se tak jako moderní způsob komunikace umístil v tabulce na prvním místě. Vidíme zde velký vliv internetu, který na žáky působí. Pouze necelých 26% respondentů označilo odpověď *SMS*. Komunikace pomocí *SMS* byla ještě nedávno mezi mládeží velice moderní, v této době ji ale nahrazuje právě chat a internetová komunikace. V další části grafu č. 6 vidíme, že 7,5% dotazovaných upřednostnilo odpověď *jiný zdroj*. Většina žáků, která tuto odpověď označila, konkrétně napsala: *facebook* nebo *PC hry*. Opět zde můžeme vidět, jak je pro dnešní mládež důležitý počítač a internet. *Časopisy* označilo pouze nepatrné množství dotazovaných.

Po celkovém zhodnocení první otázky a jejich podotázek podáváme důkaz, že se komunikace zrychluje, a proto dochází ke krácení slov. Zkratky a zkratková slova patří mezi základní a obvyklé prostředky v komunikaci mezi žáky druhého stupně základních škol.

Moderní je především internetová komunikace, kterou žáci dokonale ovládají, a to především na chatu a facebooku.

4.2.1.2 Přejatá slova

2) Používáš přejatá slova v komunikaci?

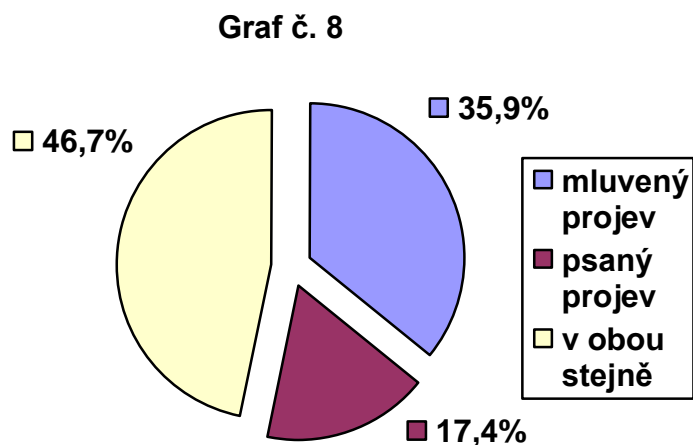

ano	Ne	celkem
167	17	184

Respondenti měli na výběr z odpovědí *ano* nebo *ne*. Graf č.7 ukazuje, že většina označila odpověď *ano*, přejatá slova tedy zná a používá téměř každý z dotazovaných. Pouze 9% žáků označilo odpověď *ne*.

Tento výsledek opět dokazuje, že k vývojovým tendencím dnešní češtiny patří pronikání cizích slov a dochází k jejich přejímání. Především přejatá slova z angličtiny se uchytla mezi mládeží, pro kterou jsou tyto výrazy moderní.

2a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

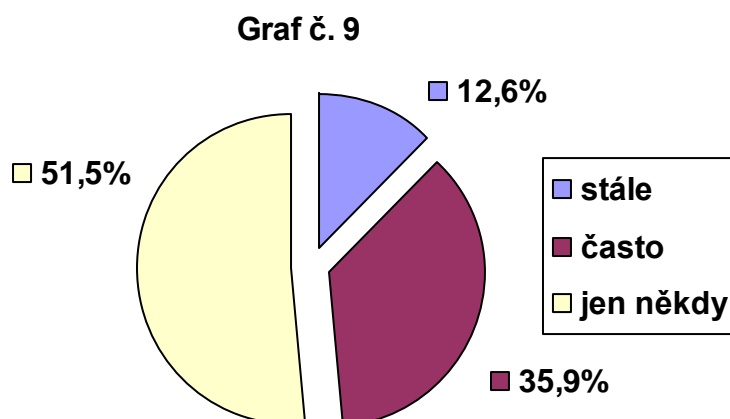

mluvený projev	psaný projev	v obou stejně	celkem
60	29	78	167

U otázky přejatých slov naopak vidíme, že více respondentů označilo *mluvený projev*, narozdíl od otázky číslo 1. *Psaný projev* je zde odsunut až na třetí pozici (viz. graf č. 8). Téměř 47% dotazovaných upřednostnilo odpověď *v obou stejně*, dále následuje *mluvený projev* s téměř 36%. Procentuální převahu tedy získává projev mluvený na úkor projevu psaného.

Předpokládáme, že většina přejatých slov je „příliš dlouhá“ pro psanou komunikaci, a proto se užívají více v komunikaci mluvené. Žáci jsou zvyklí mluvit anglicky ze školy, proto je pro ně mnohem přirozenější, že použijí slova jako *comp* nebo *song*, která jsou dnes velice populární.

2b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

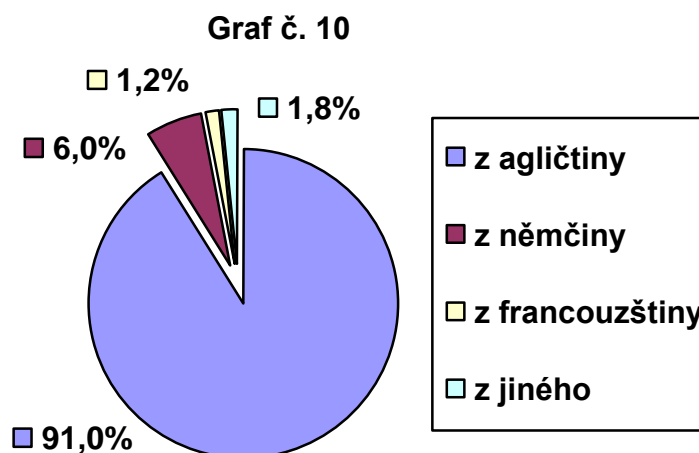

Stále	často	Jen někdy	celkem
21	60	86	167

Stejný výsledek jako u zkratk a zkratkových slov vychází také u této otázky. Nejvíce respondentů označilo odpověď *jen někdy*, a to přes 50% (viz. graf č. 9). Následovala odpověď *často* s necelými 40% a pouze 12,6% dotazovaných používá přejatá slova *stále*.

I přes toto zjištění konstatujeme, že jsou přejatá slova mezi žáky frekventovaná a téměř každý z nich se s nimi alespoň někdy setkal.

2c) Pokud ano, z kterého jazyka používáš **přejatá slova** nejčastěji?

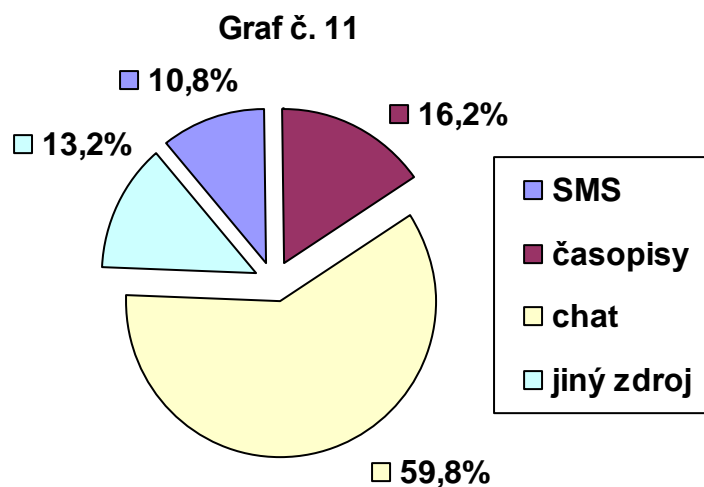
z angličtiny	z němčiny	z francouzštiny	z jiného	celkem
152	10	2	3	167

Také z grafu č.10 vidíme na první pohled, že převládá odpověď z *angličtiny*. Tato odpověď získala 91%, tedy 152 ze 167 žáků označilo tuto odpověď. Angličtina se jako mezinárodní a moderní jazyk dostává k žákům nejen prostřednictvím školním prostředí, ale také díky médiím. Používání přejatých slov se v dnešní době hodnotí jako moderní, a ani mladí lidé nechtějí být pozadu.

Další světový jazyk - němčinu označilo pouhých 6% a francouzštinu jen přes 1% dotazovaných. V odpovědi z *jiného* byla jmenována např. ruština.

Na druhém stupni základních škol mají již žáci povinné dva cizí jazyky, což je ovlivní i v přejímání slov. Právě ve výuce cizích jazyků se s těmito jazykovými prostředky setkávají poprvé, proto zde uvádíme konkrétní učebnice, které se využívají při výuce cizích jazyků na základních školách. Z anglických učebnic např. Project 1 Student's Book, Angličtina 6 Way to Win nebo Messages 1 Student's Book; z německých např. Deutsch mit Max 1, Heute haben wir Deutsch 1 nebo Sprechen Sie Deutsch.

2d) Kde se s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

SMS	časopisy	Chat	jiný zdroj	celkem
18	27	100	22	167

Opět jsme předpokládali, že nejvíce žáků označí odpověď *chat* (viz graf č.11). Naše hypotéza se potvrdila, téměř 60% dotazovaných přesně tak odpovědělo. K chatu se pojí i odpověď *jiný zdroj*, která je zastoupena více než 13%. Zde žáci opět uváděli především *facebook* a *PC hry*.

Nepředpokládali jsme, že časopisy označí větší množství žáků než SMS. *Časopisy* označilo 27 dotazovaných, kdežto *SMS* pouze 18 žáků. Opět zde můžeme polemizovat o délce přejatých slov, např. *helpnout* nebo *au-pair*, která nejsou příliš vhodná do krátké SMS zprávy.

V celkovém zhodnocení bloku otázek číslo 2 jsme dokázali, že jak v předchozím bodě zkratky, tak také přejatá slova patří k obvyklým vyjadřovacím prostředkům dnešní mládeže. Přejatá slova žáci užívají především v mluvené komunikaci, pokud se jedná o komunikaci psanou, převládá chat.

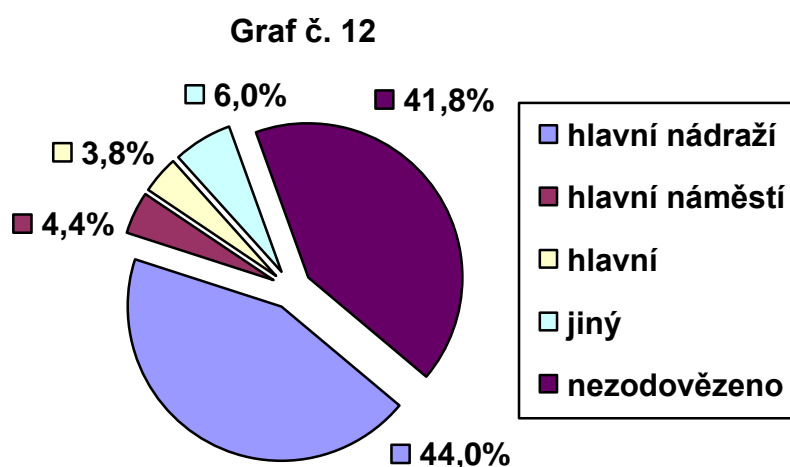
4.2.1.3 Česká zkratková a univerbizovaná slova

Nyní následuje soubor otázek, které jsou zaměřeny **na zkrácená česká slova**. Tyto otázky mají zjistit, zda jsou žáci schopni uvést celý nezkrácený výraz uvedených slov.

U mnoha otázek respondenti uvedli větší množství odpovědí, do grafu proto zaznamenáváme pouze ty nejčastější, ostatní, které byly uvedeny pouze několika žáky, označuje pole „další“.

3) Napište celé znění těchto **zkrácených slov**:

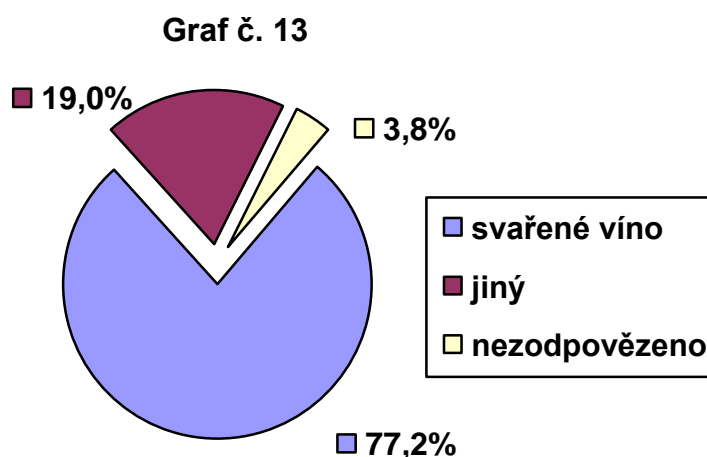
a) hlavák

hlavní nádraží	hlavní náměstí	hlavní	jiný	nezodpovězeno	celkem
81	8	7	11	77	184

První je univerbizovaný výraz *hlavák*, tedy hlavní nádraží. Tuto správnou odpověď napsalo pouze 44% dotazovaných. Předpokládali jsme, že slovo *hlavák* je známé. Necelestých 42% respondentů nevědělo nevědlo žádnou odpověď. Další odpovědi se již příliš procentuálně nelišily (viz. graf č. 12).

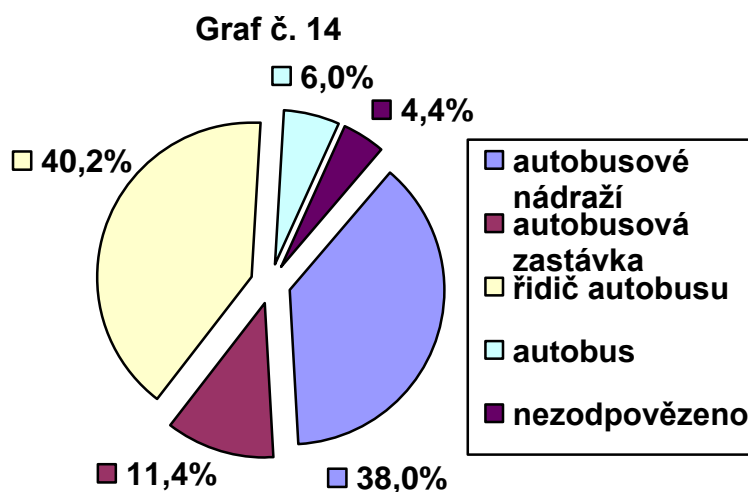
b) svařák

svařené víno	jiný	Nezodpovězeno	celkem
142	7	35	184

Slovo *svařák* označuje výraz svařené víno. V tomto případě již většina žáků označila odpověď správně, tedy *svařené víno* – přes 77%, což můžeme vidět v grafu č. 13. K odpovědi *jiný*, která je zastoupena 19%, žáci nejčastěji psali *pítí* nebo *alkohol*. Respondenti tedy věděli, že se jedná o alkohol, ale přímo nespecifikovali jeho druh. Minimum respondentů neodpovědělo.

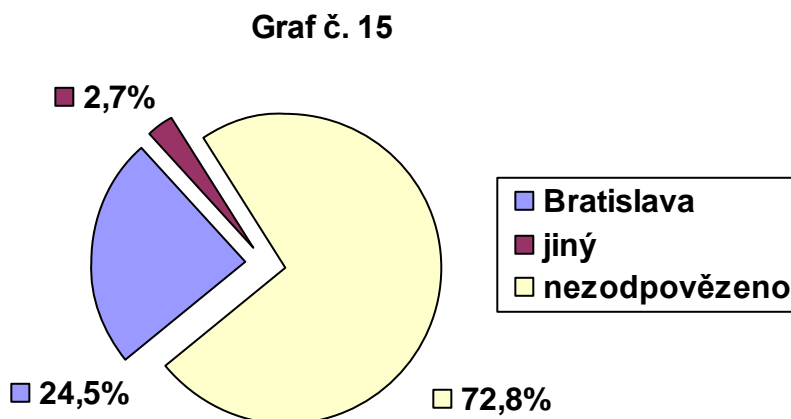
c) autobusák

autobusové nádraží	autobusová zastávka	řidič autobusu	autobus	nezodpovězeno	celkem
70	21	74	11	8	184

U univerbizovaného výrazu *autobusák* jsme předpokládali, že většina žáků napíše *autobusové nádraží*, které v tomto případě získalo pouhých 38% (viz. graf č. 14). Nejvíce respondentů zaznamenalo odpověď *řidič autobusu*. Tato odpověď byla označena celkem 40,2% žáků ze všech dotazovaných. Více než 11% je zastoupena odpověď *autobusová zastávka*, následuje nesprávná odpověď *autobus* se 6%.

d) Blava

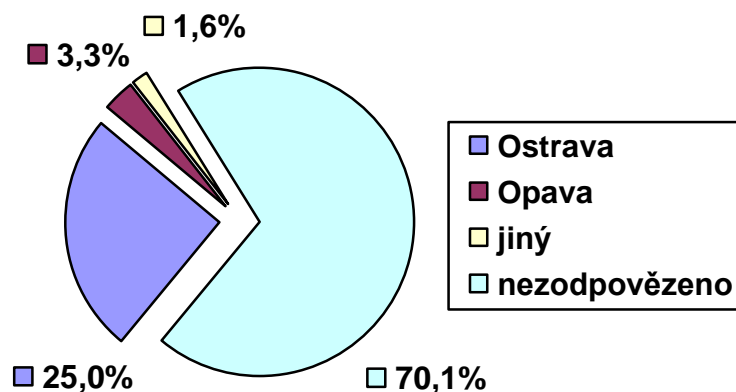
Bratislava	jiný	Nezodpovězeno	celkem
45	5	134	184

Do dotazníku jsme zahrnuli také jména měst. Pro nás dnes již zahraniční město Bratislava, zkráceně *Blava*, označilo pouze 24,5% dotazovaných (viz. graf č. 15). U této otázky jsme ani nepředpokládali, že by všichni žáci odpověděli správně. Správnou odpověď nevědělo přes 72% žáků.

U této otázky musíme poznamenat, že žáci škol, které se nachází na Moravě, tedy blíže Slovensku, podle očekávání častěji věděli, co znamená tento zkrácený výraz.

e) Ova

Graf č. 16

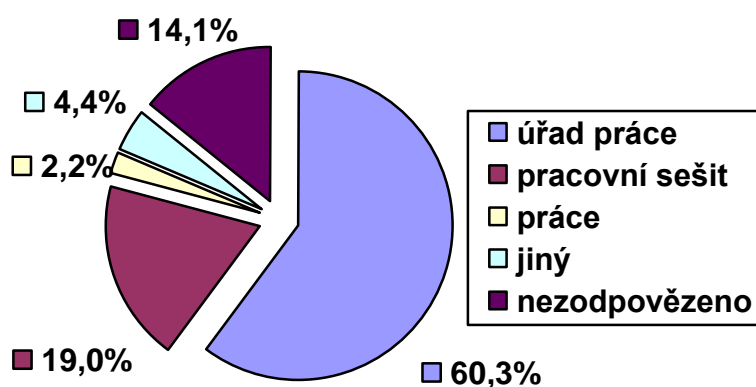

Ostrava	Opava	jiný	nezodpovězeno	celkem
46	6	3	129	184

Podobně jako u *Blavy*, také u *Ovy* se jedná o vlastní název, tedy Ostravu. U této otázky jsme však předpokládali větší počet označení slezského města, protože se nachází v České republice. Velké množství respondentů nevědělo správnou odpověď, přes 70%, což se projevilo v grafu č. 16. Ostravu jako název města zaznačilo pouze 25% žáků, někteří označili jako Ovu *Opavu*, které se tak regionálně také říká.

f) pracák

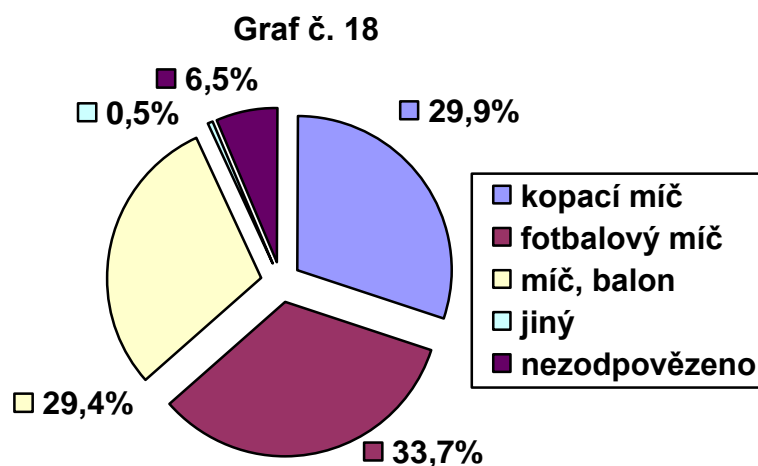
Graf č. 17

úřad práce	pracovní sešit	práce	jiný	nezodpovězeno	celkem
111	35	4	8	26	184

Pod pojmem *pracák* je výraz úřad práce nebo také pracovní sešit. Nejvíce dotazovaných zaznamenalo jako odpověď *úřad práce*, který je zastoupen více než 60%, *pracovní sešit* uvedlo 19% dotazovaných. Správně tedy bylo téměř 80% odpovědí (viz. graf č. 17).

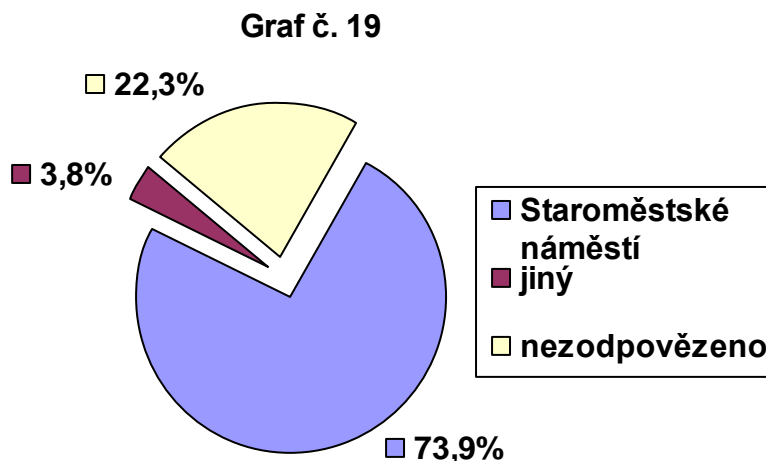
g) kopačák

kopací míč	fotbalový míč	míč, balon	nezodpovězeno	jiný	celkem
55	62	54	12	1	184

Dalším slovem je *kopačák*, tedy kopací míč. Tato odpověď byla zastoupena v grafu č. 18 necelými 30%. Téměř 34% dotazovaných si pod pojmem kopačák představuje *fotbalový míč*. Odpověď fotbalový míč můžeme chápat jako „přejatý ekvivalent“ pro české - kopací míč. Opět se zde setkáváme s vlivem angličtiny. Necelých 30% napsalo pouze *míč* nebo *balon*.

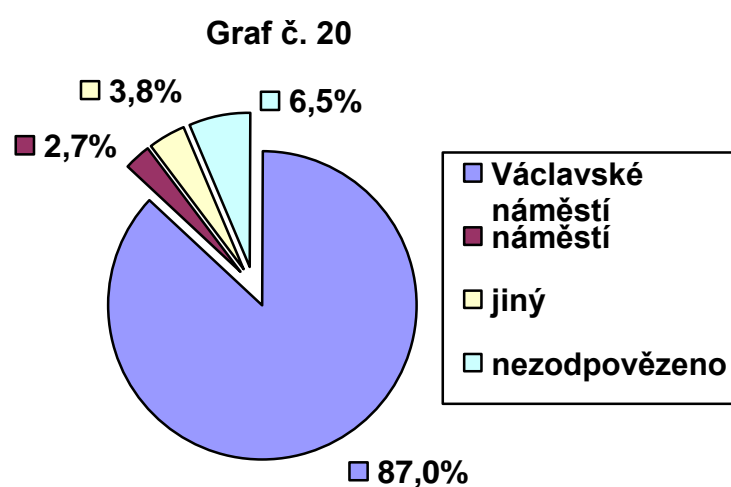
h) Staromák

Staroměstské náměstí	jiný	Nezodpovězeno	Celkem
136	7	41	184

Opět jsme zde uvedli vlastní jméno, pod zkratkovým slovem se nachází Staroměstské náměstí v Praze. Předpokládali jsme, že většina žáků tento název znát bude. Naše hypotéza se potvrdila, kdy *Staroměstské náměstí* zaznamenalo nejvíce respondentů, tedy téměř 74% (viz. graf č. 19). I přesto mnoho respondentů neodpovědělo, a to přes 22%. K odpovědi *jiný* řadíme např. *náměstí* nebo *starší doba*.

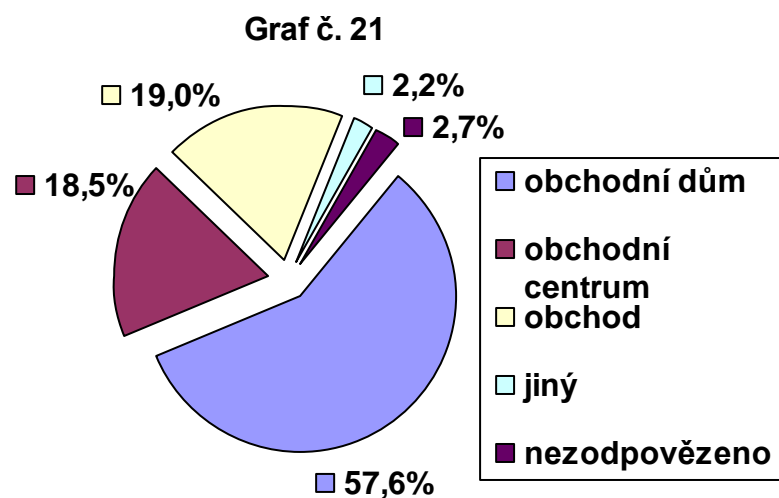
i) Václavák

Václavské náměstí	Náměstí	jiný	nezodpovězeno	Celkem
160	5	7	12	184

Jako u předchozí otázky jsme předpokládali, že takto známé zkratkové slovo bude znát většina dotazovaných. Celých 87% žáků zaznamenalo správnou odpověď *Václavské náměstí* a potvrdilo naši hypotézu (viz. graf č. 20). Minimum dotazovaných napsalo jinou odpověď.

j) obchodník

obchodní dům	obchodní centrum	obchod	jiný	nezodpovězeno	Celkem
106	34	35	4	5	184

Obchodník chápeme jako obchodní dům, právě tuto odpověď uvedla více než polovina dotazovaných žáků. S necelými 20% poté následovaly odpovědi *obchod* a *obchodní centrum* (viz. graf č. 21).

V souboru těchto otázek jsme zjistili, že všichni žáci neznají uvedená zkratková a univerbizovaná česká slova. Zajisté je všichni znají a používají, ale každý z nich užívá pro dané slovo jiný ekvivalent. Málokterý/a žák/žákyně uvedl/a všechna zkratková slova správně. Největší problém respondentům dělala slova Blava a Ova.

4.2.1.4 Rozdílné užití slov v písemné na mluvené komunikaci

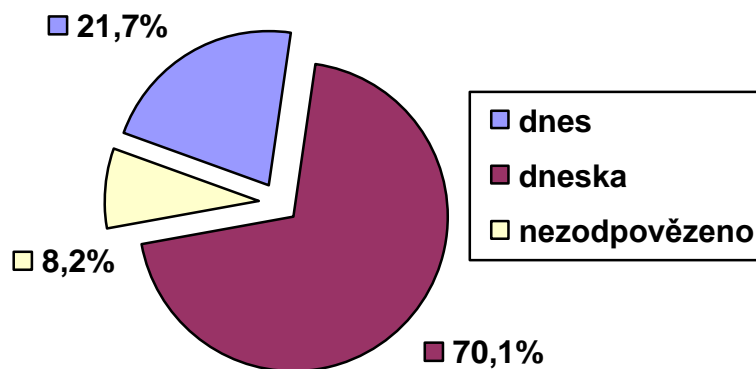
V otázkách číslo čtyři a pět a jejich podotázkách se dotazník zaměřuje na to, jaké výrazy žáci použijí v určitých druzích komunikace. Předpokládáme, že v písemné komunikaci budou převládat kratší varianty slov, naopak v mluvené komunikaci delší varianty.

Respondenti v těchto otázkách volili vždy ze dvou možných variant.

4) Které slovo bys v **mluvené komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) dnes X dneska

Graf č. 22

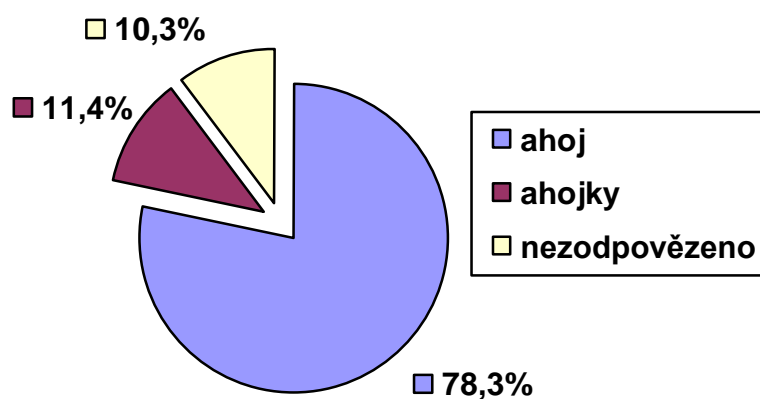

Dnes	dneska	Nezodpovězeno	celkem
40	129	15	184

Podle našeho předpokladu označila většina dotazovaných odpověď *dneska*. Odpověď *dnes* získala necelých 22%.

b) ahoj X ahojky

Graf č. 23

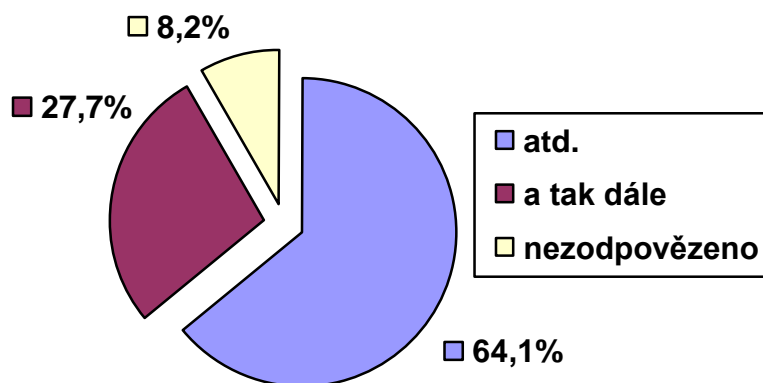

Ahoj	ahojky	Nezodpovězeno	celkem
144	21	19	184

U této otázky se naopak naše hypotéza nepotvrdila. Slovo *ahojky*, které se často užívá při komunikaci na chatu, se v mluvené podobě příliš neujalo a získalo pouhých 11,4%. Český výraz pozdravu *ahoj* udalo přes 78% žáků.

c) atd X a tak dále

Graf č. 24

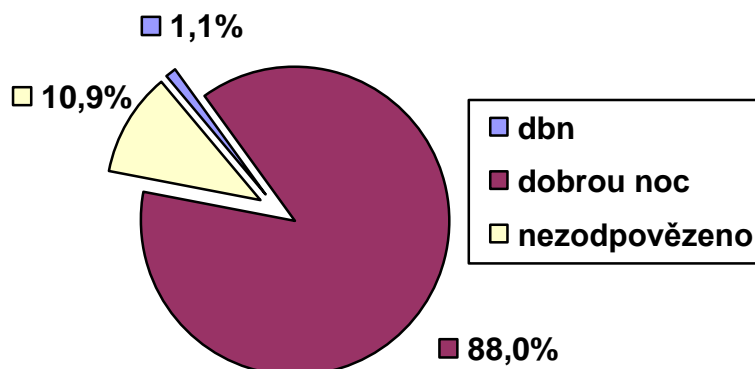

atd.	a tak dále	Nezodpovězeno	celkem
118	51	15	184

Přes 60% žáků označilo odpověď *atd.* v mluvené komunikaci. Toto jsme předpokládali spíše v komunikaci písemné. Plnou variantu – *a tak dále* označilo necelých 28%.

d) dbn X dobrou noc

Graf č. 25

Dbn	dobrou noc	nezodpovězeno	celkem
2	162	20	184

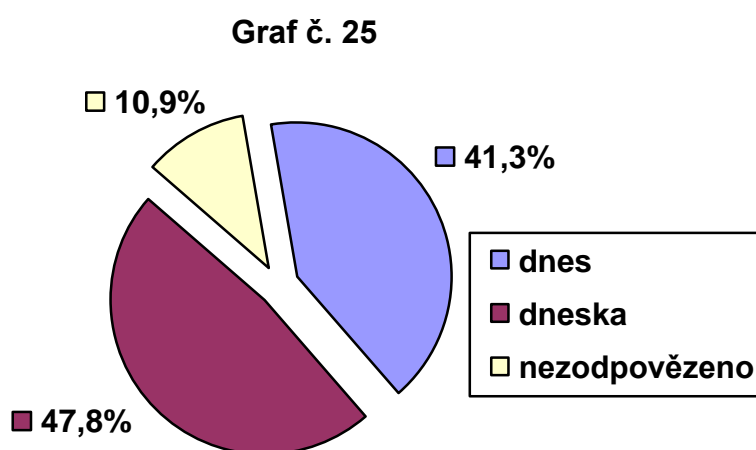
Také v další variantě otázek jsme vybrali známou zkratku, která se často užívá při chatové komunikaci. Nepředpokládali jsme, že by variantu *dbn* označilo v mluvené komunikaci větší množství žáků, což se nám potvrdilo. Tuto možnost zaznamenali pouze dva žáci. Naopak možnost *dobrou noc* označilo 88% všech dotazovaných.

Pomocí těchto otázek jsme došli k závěru, že žáci v mluvené komunikaci používají bez větších problémů delší slova. Výjimku tvoří pouze zkratka *atd.*, kterou upřednostňují před delším *a tak dále*.

Dále jsme zjistili, že respondenti raději použijí zažité fráze jako *dobrou noc* a *ahoj*, než *dbn* a *ahojky*.

5) Které slovo bys v **písenné komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) dnes X dneska

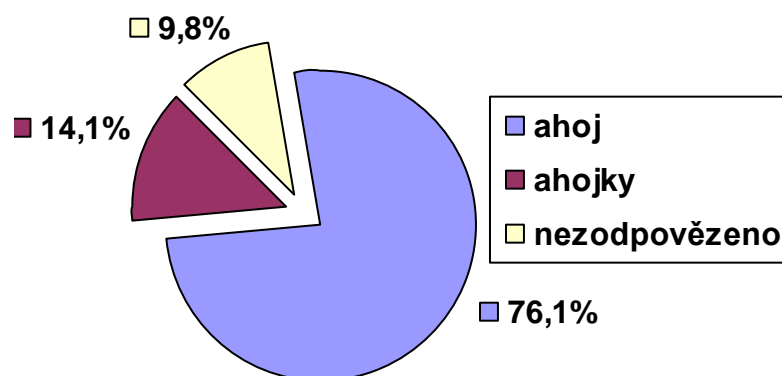

Dnes	dneska	nezodpovězeno	celkem
76	88	20	184

Použití slov *dnes* a *dneska* je zde téměř vyrovnané, obě varianty jsou zastoupeny více než 40% (viz. graf č.25), přesto však vítězí odpověď *dneska*, i když je slovo delší.

b) ahoj X ahojky

Graf č. 26

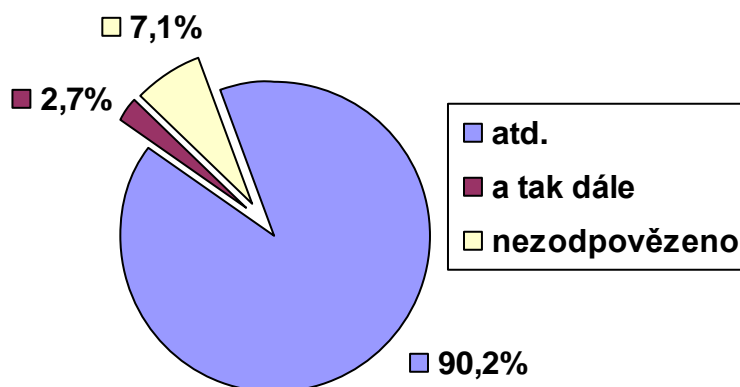

Ahoj	ahojky	nezodpovězeno	celkem
140	26	18	184

Také v písemné komunikaci převládla odpověď *ahoj* s více než 76%. Delší *ahojky* se mezi žáky příliš neujalo a získalo jen 14,1%, což můžeme vyčíst z grafu č. 26.

c) atd. X a tak dále

Graf č. 27

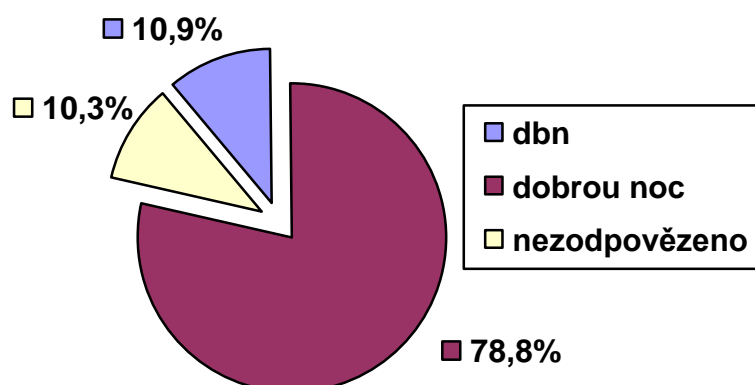

atd.	a tak dále	nezodpovězeno	celkem
166	5	13	184

V písemné komunikaci jednoznačně převládla odpověď *atd.*, kterou označilo přes 90% všech žáků (viz. graf č. 27). Druhou variantu *a tak dále* zaznamenalo pouze pět dotazovaných.

d) dbn X dobrou noc

Graf č. 28

Dbn	dobrou noc	nezodpovězeno	celkem
20	145	19	184

Kratší variantu *dbn* označilo více žáků než v otázce číslo 4, ale přesto získala pouze necelých 11%. Zažitou variantu *dobrou noc* označilo přes 78% dotazovaných (viz. graf č. 28).

Naše hypotéza se nepotvrdila ani u bloku těchto otázek. V psané komunikaci upřednostnili žáci pouze variantu *atd.*, jinak volí raději delší slova.

U těchto otázek vždy několik žáků nevybralo ani jednu odpověď, přičítáme to špatnému pochopení zadání úkolu nebo nepozornosti při jeho zadávání.

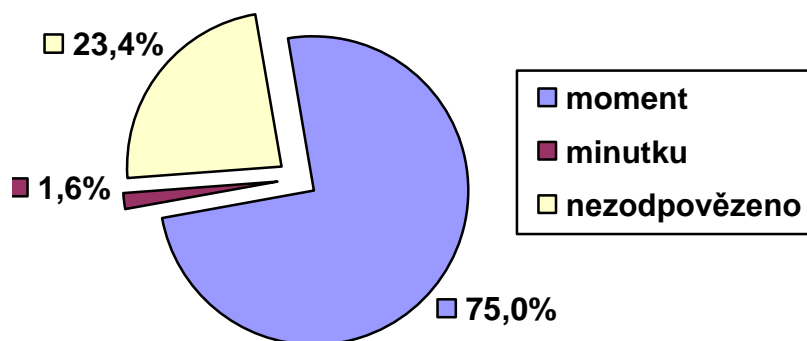
4.2.1.5 České zkratky

V souboru otázek číslo 6 jsme se zaměřili na **české zkratky**, které užívá dnešní mládež v chatové komunikaci. V těchto zkratkách se nejčastěji vynechávají samohlásky a uživatelé zapisují výraz pouze pomocí souhlásek. Vybrali jsme pět zkratk a snažili jsme se najít jejich plné znění. Opět se u několika otázek objevilo větší množství odpovědí, a proto do grafu udáváme pouze ty nejčastější. Ostatní, méně uváděné, označuje pole další.

6) Napiš, co znamenají tyto **zkratky**:

a) mmnt

Graf č. 29

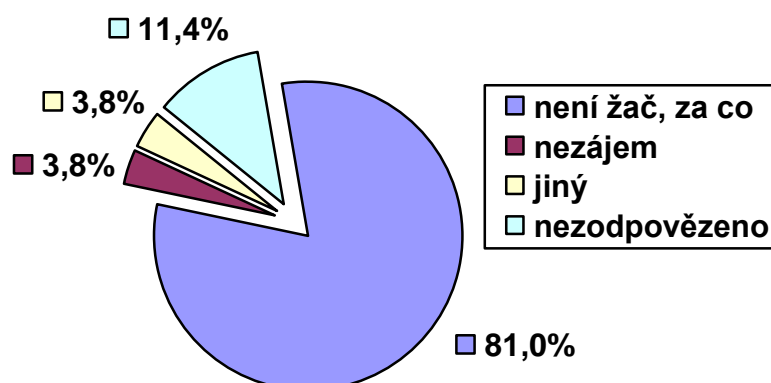

moment	minutku	nezodpovězeno	celkem
138	3	43	184

Pod českou zkratkou *mmnt* se skrývá slovo *moment*. Tuto správnou variantu napsalo 75% dotazovaných (viz. graf č. 29). Přes 1% získalo slovo *minutka*, předpokládáme, že je to myšleno také jako *moment*.

b) nz

Graf č. 30

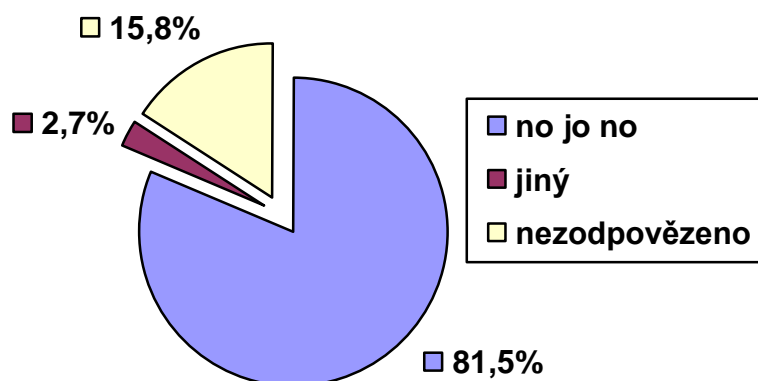

není zač, za co	nezájem	jiný	nezodpovězeno	celkem
149	7	7	21	184

Není zač, není za co označilo 81% žáků, tuto odpověď chápeme jako správnou (viz. graf č. 30). Zajímavá je také odpověď *nezájem*, kterou uvedlo sedm žáků.

c) njn

Graf č. 31

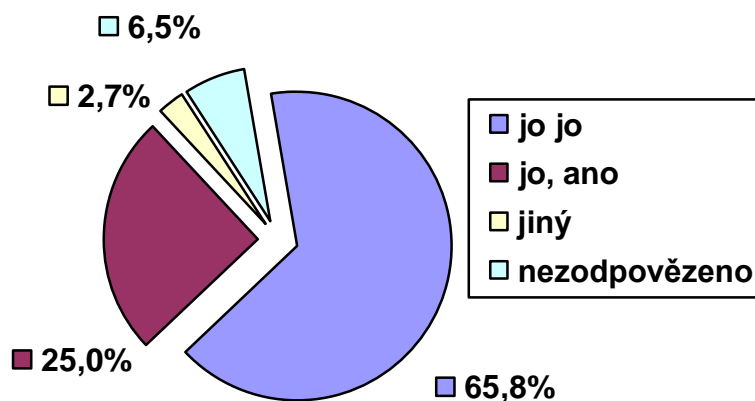

No jo no	jiný	nezodpovězeno	celkem
150	5	29	184

Vyjádření zkratky *njn* jako *no jo no*, uvedlo přes 81% dotazovaných (viz. graf č. 31). Opět se zde objevilo velké množství nezodpovězeného.

d) jj

Graf č. 32

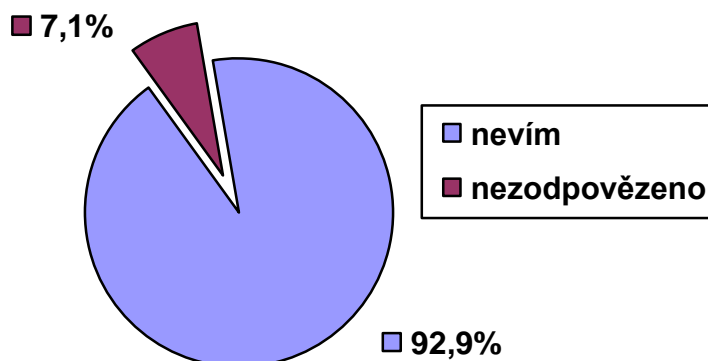

jo jo	jo, ano	jiný	nezodpovězeno	celkem
121	46	5	12	184

Správná odpověď *jo jo* získala přes 65%, což vidíme v grafu č. 32. Další žáci uvedli pouze *jo* nebo *ano* – 25%. K odpověď *jiný* řadíme např. *ahoj*, *jo jasně*.

e) nvm

Graf č. 33

Nevím	nezodpovězeno	celkem
171	13	184

U této poslední otázky byla odpověď jednoznačná, přes 92% žáků napsalo správnou variantu zkratky – *nevím* (viz. graf č. 33).

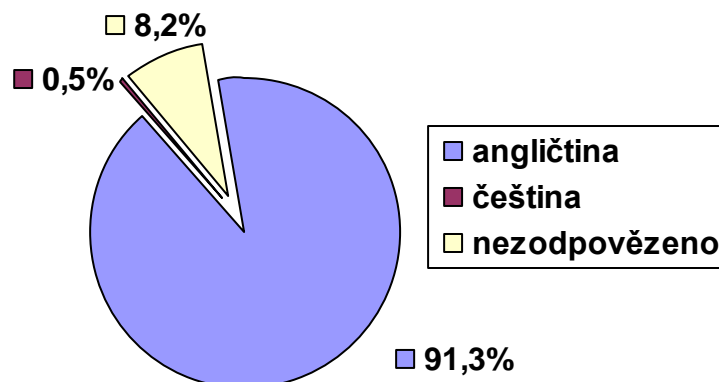
U otázky číslo 6 jsme zjistili, většina žáků zná české zkratky a jejich celé názvy. Někteří respondenti nezodpověděli část otázek, i když jsme vybírali známá slova

4.2.1.6 Anglické zkratky

V otázkách číslo 7 a 8 jsme se zaměřili naopak na zkratky anglické.

7) Napiš, z kterého jazyka pochází tyto **zkratky**: lol, omg, btw, pls, wtf.

Graf č. 34

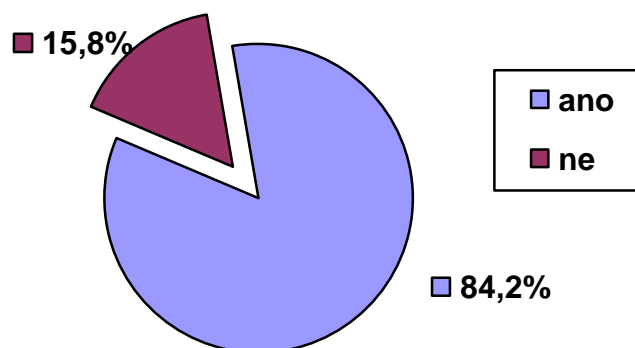

Angličtina	čeština	nezdovězeno	celkem
168	1	15	184

Opět se potvrdilo, že angličtina je pro žáky atraktivní. Správně *anglický jazyk* určilo přes 91% dotazovaných, 1 respondent napsal češtinu a přes 8% žáků odpověď neznalo (viz. graf č. 34).

8) Používáš některé ze **zkratek**, které byly v bodě 7?

Graf č. 35

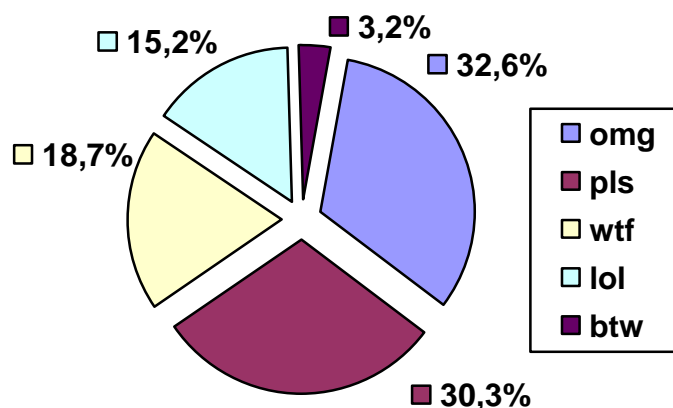

Ano	Ne	celkem
155	29	184

Protože jsme v předchozí otázce uvedli často užívané zkratky, čekali jsme, že je většina respondentů bude znát a užívat. 155 žáků tyto zkratky opravdu v komunikaci používá.

8a) Pokud ano, vyber si z nich dvě nejčastěji používané a napiš jejich význam v češtině:

Graf č. 36

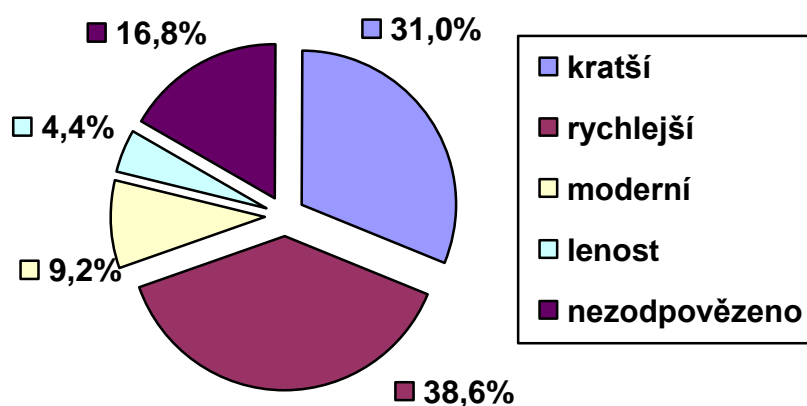
Omg	pls	Wtf	lol	btw	celkem
101	94	58	47	10	310

Každý žák uvedl dvě zkratky, které užívá nejčastěji i s jejich českým ekvivalentem. Nejčastější odpovědi byly zkratky *omg* – oh my god (o můj bože) a *pls* – please (prosím), obě označilo více 30% dotazovaných (viz. graf č 36). Zkratky *wtf* – what the fuck (co to sakra...) a *lol* - laughing out loud (smát se nahlas) označilo téměř stejné množství dotazovaných. Nejméně žáků poté označilo zkratku *btw* – by the way (jen tak mimochodem).

4.2.1.7 Názory žáků

9) Napiš svůj názor, proč se podle tebe **zkratky a zkratková slova** v běžné komunikaci používají.

Graf č. 37

Kratší	rychlejší	moderní	lenost	nezodpovězeno	celkem
57	71	17	8	31	184

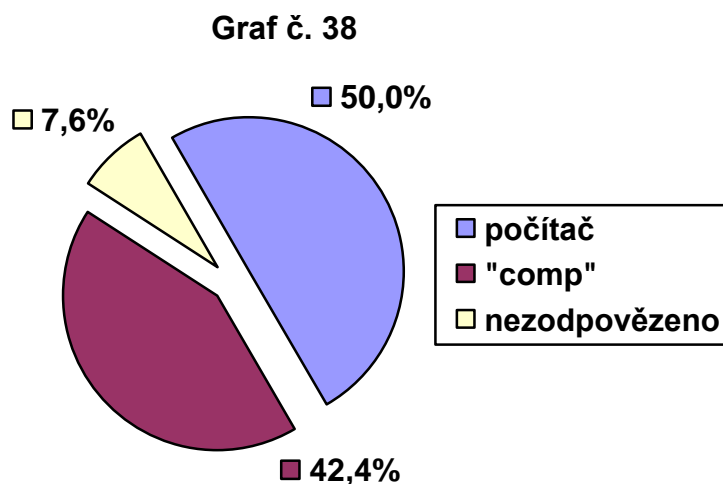
U této otázky jsme dali žákům prostor, aby vyjádřili svůj názor na užívání zkratk a zkratkových slov v komunikaci. Nejčastější odpověď byla *rychlost* – přes 38%. Žáci psali, že se díky těmto jazykovým prostředkům komunikace velice zrychluje, což je žádoucí, dál také *zkracuje* – 31%. Samozřejmě se zde objevila i odpověď, že jsou tyto prostředky velice *moderní* – přes 9%. Žáci uvedli odpověď, kdy používání zkratk a zkratkových slov označili jako *lenost* – „lidé jsou líní“ – přes 4% (viz. graf č. 37). Necelestých 17% poté nevyjádřilo žádný názor na užívání těchto jazykových prostředků.

4.2.1.8 Přejetá slova v písemné komunikaci

V otázkách číslo 10 – 11 měli respondenti na výběr vždy ze dvou možností – původní výraz a český ekvivalent. Zajímalo nás, která slova upřednostní v psané komunikaci, a která naopak v komunikaci mluvené.

10) Které slovo bys v **písemné komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X „comp“

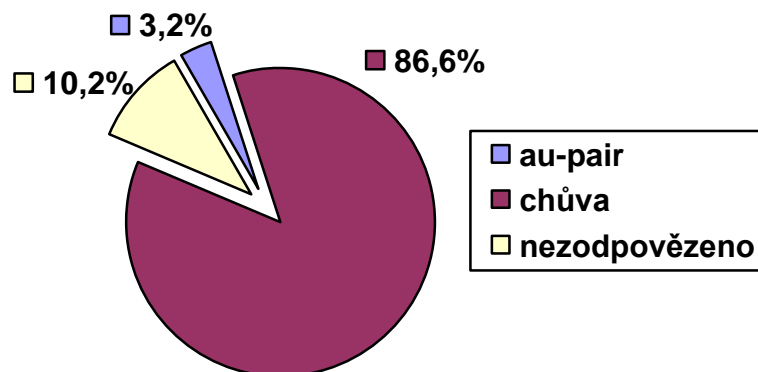
Počítač	„comp“	nezodpovězeno	Celkem
92	78	14	184

Odpovědi respondentů byly u této otázky téměř vyrovnané, přesto získalo české slovo *počítač* více procent, a to 50% (viz. graf č. 38). Na druhou stranu se opět ukazuje, že

anglická slova, především ta, která se pojí s informačními technologiemi, mají mezi mládeží své zastoupení.

b) au-pair X chůva

Graf č. 39

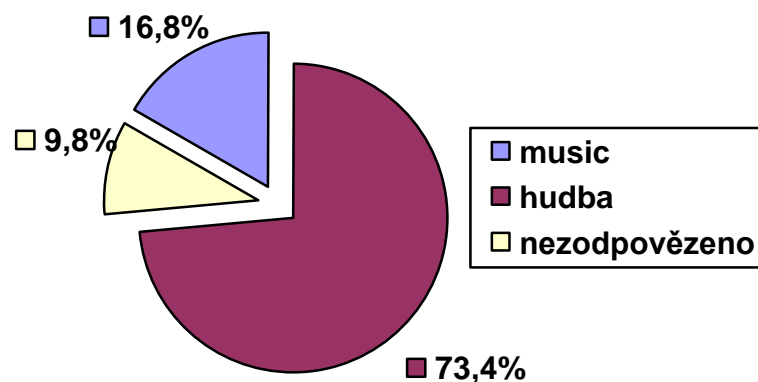

au-pair	chůva	nezodpovězeno	Celkem
6	159	19	184

Do dotazníku jsme zařadili také přejaté slovo *au-pair*, které se v dnešní době často spojuje s výjezdy do zahraničí. Předpokládali jsme, že je toto slovo mezi žáky rozšířené, ale české slovo *chůva* označilo přes 86% dotazovaných. Z grafu č. 39 jsme tedy zjistili, že anglický výraz nemá v písemné komunikaci v českém jazyce tak velkou frekvenci užití jako slovo *comp*.

c) music X hudba

Graf č. 40

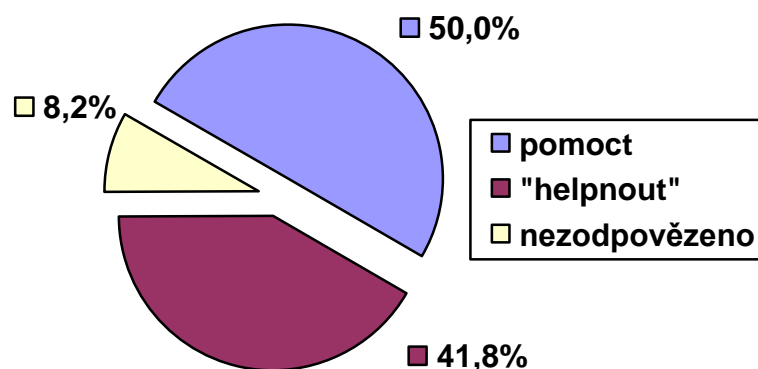

Music	hudba	nezodpovězeno	celkem
31	135	18	184

U anglického slova *music* jsme předpokládali, že ho označí většina žáků. V písemné komunikaci však přes 73% respondentů označilo české slovo *hudba* (viz. graf č. 40).

d) pomoci X „helpnout“

Graf č. 41

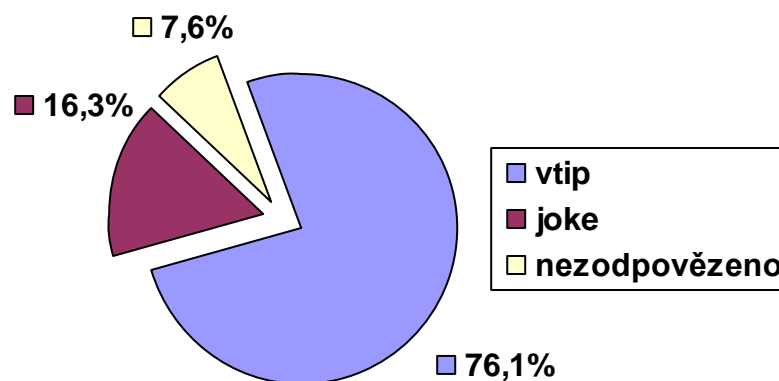

pomoci	„helpnout“	nezodpovězeno	celkem
92	77	15	184

U této otázky má české a anglické slovo téměř stejný počet procent. České slovo *pomoci* však získalo více procent - 50%. *Helpnout* označilo 77 dotazovaných. Opět nám toto zjištění dokazuje vliv angličtiny na český jazyk (viz. graf č. 41).

e) vtip X joke

Graf č. 42

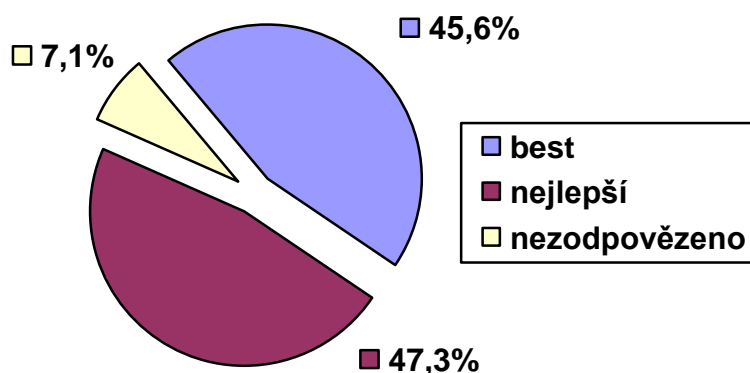

Vtip	joke	nezodpovězeno	celkem
140	30	14	184

V písemné komunikaci žáci používají raději české slovo *vtip* – přes 76%, anglické slovo *joke* označilo pouze 30 žáků (viz. graf č. 42).

f) best X nejlepší

Graf č. 43

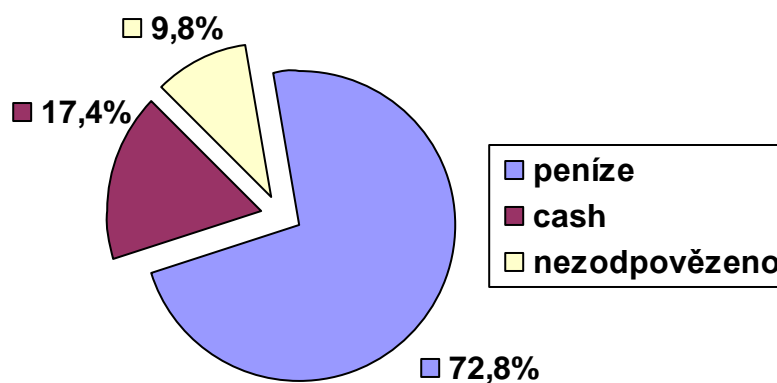

Best	nejlepší	nezodpovězeno	celkem
84	87	13	184

U této otázky jsou odpovědi opět téměř vyrovnané, což můžeme vidět v grafu č. 43. Anglické slovo *best* je v písemné komunikaci mezi žáky frekventované stejně jako české *nejlepší*.

g) peníze X cash

Graf č. 44

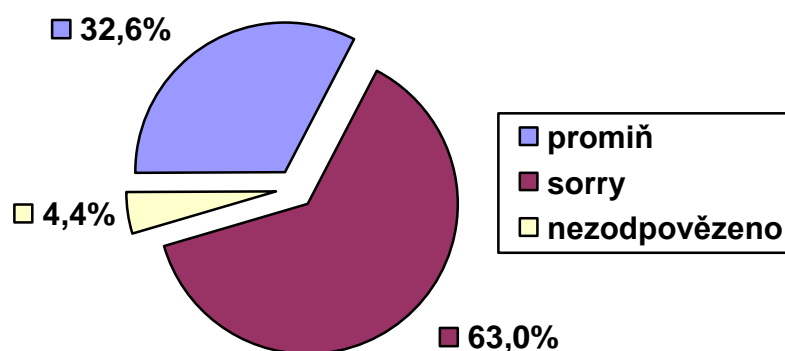

Peníze	cash	nezodpovězeno	Celkem
134	32	18	184

I když anglické slovo *cash* označilo přes 17% dotazovaných, frekvence využití českého *peníze* byla v písemné komunikaci mnohem vyšší – přes 72% (viz. graf č. 44).

h) promiň X sorry

Graf č. 45

Promiň	sorry	nezodpovězeno	celkem
60	116	8	184

U poslední otázky týkající se písemné komunikace označila, jako u jediné odpovědi, většina respondentů anglické slovo *sorry* jako více užívané – 63% (viz. graf č. 45).

V celkovém zhodnocení desáté otázky, která se týká písemné komunikace, jsme zjistili, že většina respondentů upřednostňuje česká slova. U některých výrazů byl však rozdíl nepatrný. Anglická slova se umístila v procentuálním „žebříčku“ za slova česká, až na jedno – *sorry*, které výrazně převýšilo český ekvivalent.

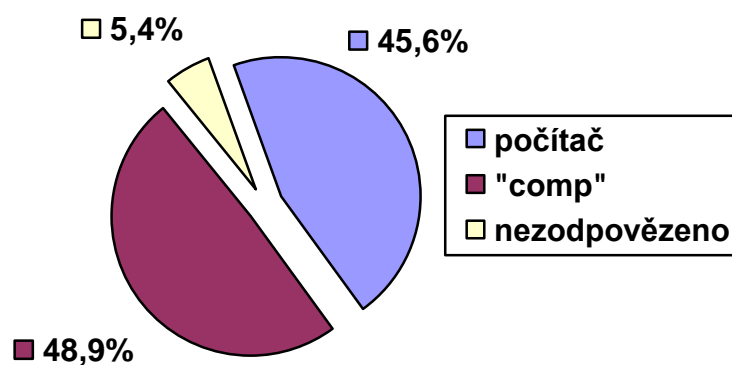
Také u těchto úkolů jsme zaznamenali, že byly některé otázky nezodpovězeny, připisujeme to nepřesně přečtenému zadání nebo neochotě žáků.

4.2.1.9 Přejatá slova v mluvené komunikaci

11) Které slovo bys v **mluvené komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X „comp“

Graf č. 46

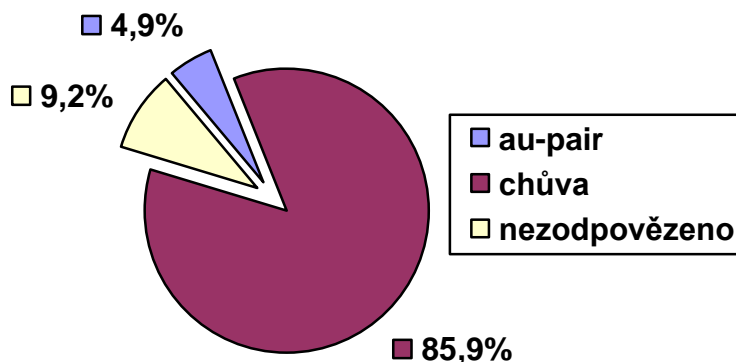

Počítač	„comp“	nezodpovězeno	celkem
84	90	10	184

U této dvojice slov jsme podobný výsledek zaznamenali u písemné komunikace (viz. graf č. 46), pouze s tím rozdílem, že zde nepatrně procentuálně převládá anglické slovo *comp* (viz. graf č. 46).

b) au-pair X chůva

Graf č. 47

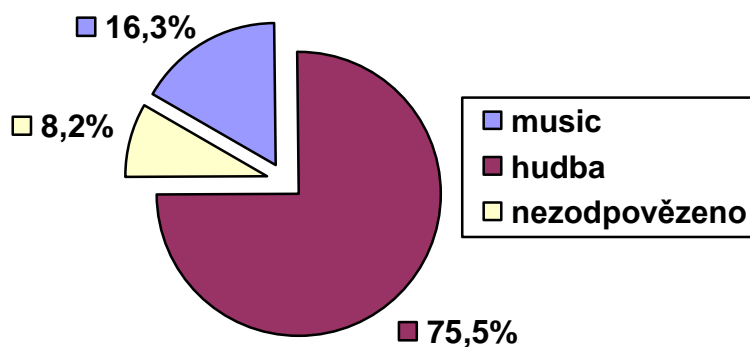

au-pair	chůva	nezodpovězeno	celkem
9	158	17	184

Také v mluvené komunikaci se mezi touto skupinou respondentů příliš neujalo anglické slovo *au-pair*, které označilo pouze přes 9% dotazovaných. České slovo *chůva* označilo téměř 86% všech žáků (viz. graf č. 47).

c) music X hudba

Graf č. 48

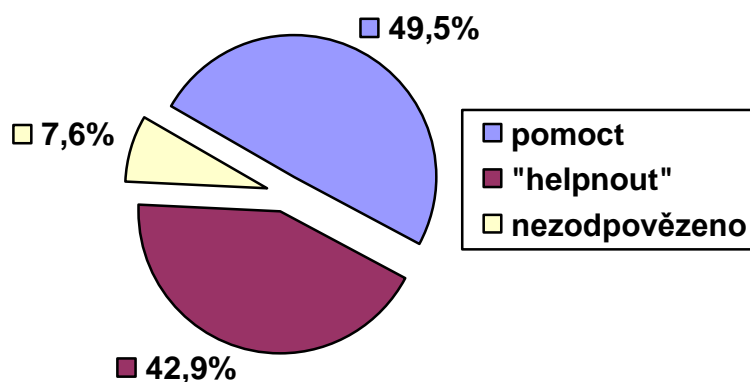

Music	hudba	nezodpovězeno	celkem
30	139	15	184

Opět ani v mluvené komunikaci neoznačilo více žáků anglické slovo *music*. *Hudbu* zaznamenalo přes 75% respondentů (viz. graf č. 48).

d) pomoct X „helpnout“

Graf č. 49

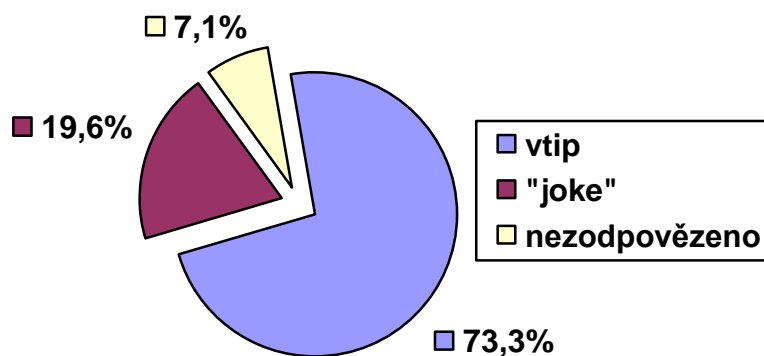

Pomocť	„helpnout“	nezodpovězeno	celkem
91	79	14	184

V mluvené komunikaci žáci používají obě slova přibližně se stejnou frekvencí (viz. graf č. 49), o několik procent více však získala odpověď *pomocť*.

e) vtip X joke

Graf č. 50

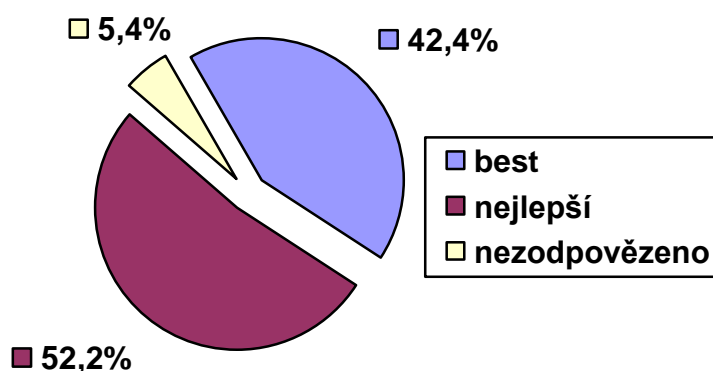

Vtip	joke	nezodpovězeno	celkem
135	36	13	184

Celkem 135 žáků označilo české slovo *vtip*, které užívají raději v mluvené komunikaci, než anglické slovo *joke* – pouze 36 dotazovaných.

f) best X nejlepší

Graf č. 51

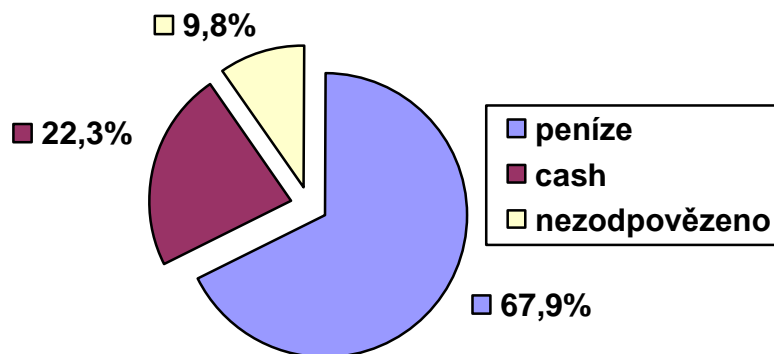

Best	nejlepší	nezodpovězeno	celkem
78	96	10	184

Ani u této otázky nevidíme větší rozdíl v užívání obou slov, i zde však převýšil počet žáků, kteří upřednostnili české slovo *nejlepší*.

g) peníze X cash

Graf č. 52

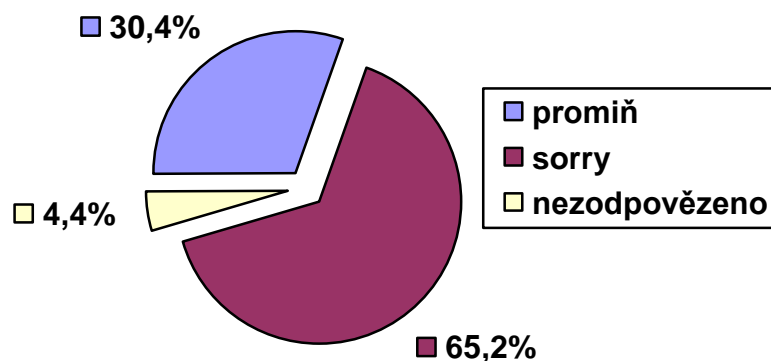

Peníze	cash	nezodpovězeno	celkem
125	41	18	184

Žáci označili anglické slovo *cash* pouze 41x, české slovo *peníze* získalo převahu s téměř 70% (viz. graf č. 52).

h) promiň X sorry

Graf č. 53

promiň	sorry	nezodpovězeno	celkem
56	120	8	184

V mluvené komunikaci dávají žáci přednost anglickému *sorry*, před českým *promiň*. Přes 65% dotazovaných zaznamenalo odpověď *sorry* (viz. graf č. 53).

U těchto otázek jsme zjistili, že rozdíly v používání přejatých a českých slov nejsou příliš viditelné, srovnáme-li písemnou a mluvenou komunikaci. Ve většině případů označili žáci spíše slovo české než anglické. Pouze slovo *sorry* získalo větší převahu procent, a to jak v písemné, tak mluvené komunikaci.

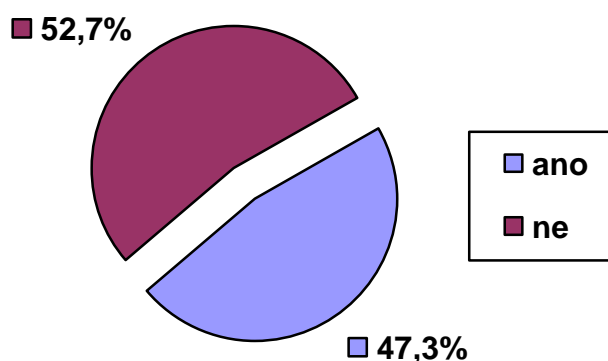
Na druhou stranu však z grafů (38, 41, 43, 45, 46, 49, 51 a 53) vidíme, že ani anglická slova nejsou opomíjena a v komunikaci žáků na druhém stupni základních škol mají své místo.

4.2.1.10 Přejatá slova

V otázce číslo dvanáct nás zajímalo, zda žáci znají, popř. používají i jiná **prejatá slova** v komunikaci.

12) Znáš i jiná **prejatá slova**, která se často objevují v běžné komunikaci?

Graf č. 54

ano	ne	Celkem
87	97	184

Přes 50% respondentů uvedlo (viz. graf č. 54), že znají i další přejatá slova. Což opět potvrzuje naši hypotézu o vzestupu frekvence přejatých slov v českém jazyce.

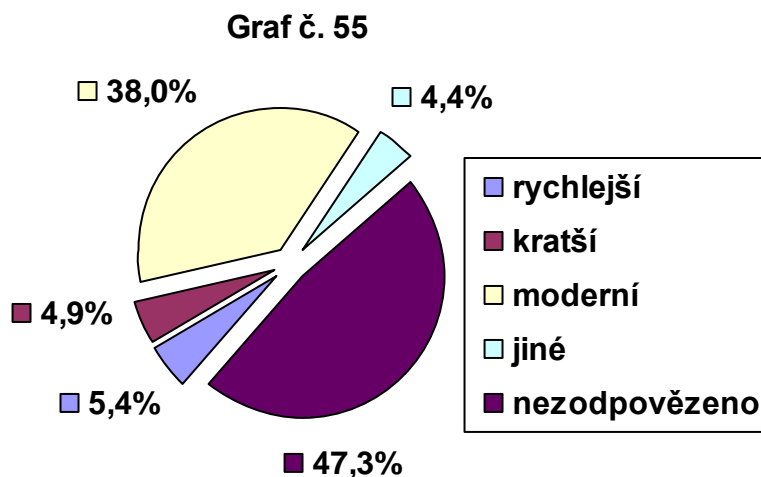
12a) Pokud ano, napiš max. dvě i s jejich českými ekvivalenty.

Tuto otázku bohužel nezodpověděli všichni respondenti, nejčastěji to odůvodňovali tak, že „si nemůžou zrovna vzpomenout“.

Pro přehled zde uvádíme nejčastěji uváděné příklady: *money* 8x, *love* 8x, *cool* 5x, *fuck* 4x, dále *nořas*, *PC* nebo *notebook*. Jak můžeme vidět, všechna tato slova pochází z anglického jazyka - dnešní čeština je opravdu silně ovlivněna angličtinou.

4.2.1.11 Názory žáků

13) Napiš svůj názor, proč se podle tebe **přejatá slova** v běžné komunikaci používají.

Rychlejší	kratší	moderní	jiné	nezodpovězeno	Celkem
10	9	70	8	87	184

U této otázky jsme dali žákům prostor, aby vyjádřili svůj názor na užívání přejatých slov v komunikaci. Bohužel na tuto otázku neodpovědělo přes 47% dotazovaných. Za nejčastější odpověď tedy považujeme variantu *moderní*, kterou označilo celých 38%, dále se zde objevují odpovědi *rychlejší*, *kratší* a *jiné* (viz. graf č. 55).

Pomocí dotazníku jsme zjistili, že jak zkratky a zkratková slova, tak přejatá slova jsou mezi žáky frekventovaná. Více však respondenti užívají v komunikaci (písemně i mluvené) zkratky.

4.2.2 Vyhodnocení dotazníku podle jednotlivých tříd

V této části dotazníku jsme opakovali stejný postup jako u celkového hodnocení, zaměřili jsme se ale na jednotlivé ročníky druhého stupně základních škol. Procenta a počty zodpovězených otázek jsme zaznačili do tabulek.

Pohlaví

	chlapci	dívky	chlapci	dívky	Celkem
6. třída	60%	40%	9	6	15
7. třída	48,1%	51,9%	25	27	52
8. třída	46,6%	53,4%	27	31	58
9. třída	52,5%	47,5%	31	28	59

V 7., 8. i 9. třídě jsou počty dívek a chlapců téměř vyrovnané, pouze v 6. třídě je o 20% chlapců více než dívek. Celkové rozdělení chlapců a dívek v ročnících není v našem výzkumu podstatný faktor, celkové výsledky to tedy příliš neovlivní.

4.2.2.1 Zkratky a zkratková slova

1) Používáš **zkratky a zkratková slova** při komunikaci?

	Ano	ne	ano	ne
6. třída	80%	20%	12	3
7. třída	96,2%	3,8%	50	2
8. třída	91,4%	8,6%	53	5
9. třída	96,6%	3,4%	57	2

V porovnání všech tříd jsme u odpovědí došli ke zjištění, že ve všech ročnících, kromě 6. třídy, používá zkratky a zkratková slova v komunikaci více než 90% žáků. Když se ale zaměříme na odpovědi, které nejsou přepočítány na procenta, jasně vidíme, že odpověď *NE* označilo minimum žáků, a to ze všech ročníků.

Můžeme tedy zkonstatovat, že žáci tyto jazykové prostředky používají běžně, bez ohledu na jejich věk.

1a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

	mluvený projev	psaný projev	v obou stejně	mluvený projev	psaný projev	v obou stejně
6. třída	25%	58,3%	16,6%	3	12	2
7. třída	34%	54%	12%	17	27	6
8. třída	13,2%	67,9%	18,9%	7	36	10
9. třída	29,8%	29,8%	40,4%	17	17	23

V 6. třídě označilo *psaný projev* přes 58% žáků, v 7. třídě 54% a v 8. třídě dokonce necelých 68% dotazovaných. Pouze v 9. třídě se vyrovnal počet odpovědí u *psaného* i *mluveného projevu* a to na necelých 30%. Pouze žáci z devátých ročníků označili nejčastěji odpověď *v obou stejně*.

1b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

	stále	často	jen někdy	stále	často	jen někdy
6. třída	8,3%	0%	91,7%	1	0	11
7. třída	12%	54%	38%	6	25	19
8. třída	13,2%	41,5%	45,3%	7	22	24
9. třída	3,5%	49,1%	47,4%	2	28	27

V 6. a 8. třídě většina žáků používá zkratky a zkratková slova *jen někdy*, naopak u žáků 7. a 9. tříd zvítězila odpověď *často*, ovšem s velice malými procentuálními rozdíly s následující odpovědí *jen někdy*. Odpověď *stále* zvolilo v průměru pouze 5,75 žáků, nejvíce jich bylo ze 7. tříd, nejméně z třídy 6.

1c) Pokud ano, z kterého jazyka používáš **zkratky a zkratková slova** nejčastěji?

	z češtiny	z angličtiny	z němčiny	z jiného	z češtiny	z angličtiny	z němčiny	z jiného
6. třída	75%	16,7%	0%	8,3%	9	2	0	1
7. třída	58%	42%	0%	0%	29	21	0	0
8. třída	41,5%	58,5%	0%	0%	22	31	0	0
9. třída	31,6%	66,7%	1,7%	0%	18	38	1	0

Češtinu označila většina žáků z 6. a 7. tříd. Naopak respondenti z 8. a 9. ročníků dali přednost *angličtině*. Předpokládáme, že starší žáci mají s angličtinou větší zkušenosti, což se projevilo v jejich odpovědích, zde tedy věk dotazovaných hraje významnou roli.

1d) Kde se s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

	SMS	časopisy	chat	jiný zdroj	SMS	časopisy	chat	jiný zdroj
6. třída	33,3%	8,3%	41,7%	16,7%	4	1	5	2
7. třída	38%	2%	50%	10%	19	1	25	5
8. třída	18,9%	0%	73,6%	7,5%	10	0	39	4
9. třída	19,3%	0%	77,2%	3,5%	11	0	44	2

Nejméně respondentů ze všech ročníků označilo *časopisy* jako zdroj zkratk a zkratkových slov. Naopak nejvíce dotazovaných - opět ze všech ročníků - určilo jako nejčastější zdroj *chat*. Jako *jiný zdroj* byl ve všech ročnících uveden *facebook*, dále *PC hry* nebo *rozhovor s přáteli*.

4.2.2.2 Přejatá slova

2) Používáš **přejatá slova** v komunikaci?

	ano	ne	ano	ne
6. třída	73,3%	26,7%	11	4
7. třída	82,7%	17,3%	43	9
8. třída	96,6%	3,4%	56	2
9. třída	96,6%	3,4%	57	2

Ve všech třídách většina shodně odpověděla *ano*.

2a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

	mluvený projev	psaný projev	v obou stejně	mluvený projev	psaný projev	v obou stejně	celkem
6. třída	36,4%	36,4%	27,2%	4	4	3	11
7. třída	46,5%	14%	39,5%	20	6	17	43
8. třída	23,2%	19,6%	57,2%	13	11	32	56
9. třída	40,4%	14%	45,6%	23	8	26	57

U této otázky se odpovědi jednotlivých ročníků liší. V 6. třídě nejsou rozdíly příliš patrné, liší se pouze o odpověď jednoho žáka – *mluvená* i *psaná* forma komunikace je tedy

vyrovnaná. Naopak v 7. ročníku jsou téměř vyrovnané odpovědi *mluvený projev* a *v obou stejně*, varianta *písemného projevu* získala pouze 14%. V 8. a 9. třídách dali žáci přednost odpovědi *v obou stejně*, přitom následující odpovědí, opět u obou tříd, je *mluvený projev*. Můžeme konstatovat, že přejatá slova respondenti nejméně používají v projevu psaném, a to ve všech třídách.

2b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

	stále	často	jen někdy	stále	často	jen někdy
6. třída	0%	18,2%	81,8%	0	2	9
7. třída	23,3%	27,9%	48,8%	10	12	21
8. třída	14,3%	39,3%	46,4%	8	22	26
9. třída	5,3%	42,1%	52,6%	3	24	30

Odpověď *stále* zvolilo minimum žáků ze všech tříd, v 6. třídě ji dokonce neoznačil žádný žák. Nejvíce dotazovaných ze všech ročníků zvolilo odpověď *jen někdy*. Vidíme zde, že frekvence užívání přejatých slov nezávisí na věku respondentů.

2c) Pokud ano, z jakého jazyka používáš **přejatá slova** nejčastěji?

	z angličtiny	z němčiny	z francouzštiny	z jiného	z angličtiny	z němčiny	z francouzštiny	z jiného
6. třída	90,9%	9,1%	0%	0%	10	1	0	0
7. třída	90,7%	4,7%	0%	4,6%	39	2	0	2
8. třída	96,4%	1,8%	0%	1,8%	54	1	0	1
9. třída	86%	10,5%	3,5%	0%	49	6	2	0

V 6., 7. a 8. třídě označilo přes 90% respondentů *angličtinu*, v 9. třídě to bylo 86% dotazovaných. Ve všech ročnících druhého stupně dotazování žáci používají nejčastěji přejatá slova z angličtiny.

2d) Kde se s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

	SMS	časopisy	chat	jiný zdroj	SMS	časopisy	chat	jiný zdroj
6. třída	0%	9,1%	72,7%	18,2%	0	1	8	2
7. třída	23,3%	18,6%	46,5%	11,6%	10	8	20	5
8. třída	7,2%	8,9%	71,4%	12,5%	4	5	40	7
9. třída	7%	22,8%	56,2%	14%	4	13	32	8

Ve všech třídách označila opět většina dotazovaných odpověď *chat*. Odpověď *časopisy* označilo mnohem více žáků než u otázek, které se týkaly zkratk a zkratkových slov. Minimum odpovědí poté dostala možnost *SMS* a to ve všech ročnících. Jako možnost *jiný zdroj* byl opět nejčastěji uváděn *facebook*.

4.2.2.3 Česká zkratková a univerbizovaná slova

3) Napiš celé znění těchto **zkrácených slov**:

a) **hlavák**

	hl. nádraží	hl. náměstí	hlavní	jiný	nezodpovězeno	hl. nádraží	hl. náměstí	hlavní	jiný	nezodpovězeno
6. třída	46,7%	0%	13,3%	0%	40%	7	0	2	0	6
7. třída	13,5%	0%	0%	11,5%	75%	7	0	0	6	39
8. třída	67,2%	0%	0%	10,4%	22,4%	39	0	0	6	13
9. třída	47,5%	13,6%	6,7%	0%	32,2%	28	8	4	0	19

Většina žáků ze 7. a 9. tříd neuvodli správnou výraz, tedy *hlavní nádraží*. U 7. tříd bylo také nejvíce *nezodpovězených* otázek. Naopak v 8. třídách většina – přes 67% - žáků uvedlo *hlavní nádraží*, také v 6. třídě označilo tuto odpověď více než 46% dotazovaných.

b) **svařák**

	svažené víno	pítí	jiný	nezodpovězeno	svažené víno	pítí	jiný	nezodpovězeno
6. třída	80%	0%	6,7%	13,3%	12	0	1	2
7. třída	48,1%	0%	7,7%	44,2%	25	0	4	23
8. třída	93,1%	1,7%	0%	5,2%	54	1	0	3
9. třída	86,4%	1,7%	0%	11,9%	51	1	0	7

Odpověď *svažené víno* označila většina všech žáků ze všech ročníků, pouze u 7. třídy jsme dostali mnoho nevyplněných otázek.

c) autobusák

	autobus. Nádrazí	autobus. zastávka	řidič autobusu	autobus	nezodpovězeno	autobus. nádraží	autobus. zastávka	řidič autobusu	autobus	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	0%	53,3%	13,3%	6,7%	4	0	8	2	1
7. třída	9,6%	7,7%	57,7%	17,3%	7,7%	5	4	30	9	4
8. třída	56,9%	5,2%	36,2%	0%	1,7%	33	3	21	0	1
9. třída	47,5%	23,7%	25,4%	0%	3,4%	28	14	15	0	2

U 6. a 7. tříd získala nejvíce procent, a to více než polovinu, odpověď *řidič autobusu*, u 8. a 9. tříd to byla právě odpověď *autobusové nádraží*. *Autobusovou zastávku* zmínilo v 9. třídě přes 23% dotazovaných a v 6. a 7. třídě se objevila také odpověď *autobus*.

d) Blava

	Bratislava	jiný	nezodpovězeno	Bratislava	jiný	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	6,7%	66,6%	4	1	10
7. třída	1,9%	0%	98,1%	1	0	51
8. třída	31%	5,2%	63,8%	18	3	37
9. třída	37,3%	1,7%	61%	22	1	36

U žádného z ročníků neměla odpověď *Bratislava* ani 40%. U 7. tříd na otázku *neodpovědělo* více než 98% všech dotazovaných.

e) Ova

	Ostrava	Opava	jiný	nezodpovězeno	Ostrava	Opava	jiný	nezodpovězeno
6. třída	33,3%	0%	0%	66,7%	10	0	0	5
7. třída	1,9%	0%	1,9%	96,2%	1	0	1	50
8. třída	36,2%	0%	3,4%	60,4%	21	0	2	35
9. třída	32,2%	10,2%	0%	57,6%	19	6	0	34

Ani u tohoto zkráceného slova neměla správná odpověď *Ostrava* v žádném ročníku více než 37%. Nejvíce *nezodpovězených* otázek se objevilo opět v 7. třídách.

f) pracák

	úřad práce	pracovní sešit	jiný	nezodpovězeno	úřad práce	pracovní sešit	jiný	nezodpovězeno
6. třída	80%	0%	0%	20%	12	0	0	3
7. třída	46,1%	9,6%	13,5%	30,8%	24	5	7	16
8. třída	50%	36,2%	8,6%	5,2%	29	21	5	3
9. třída	78%	15,2%	0%	6,8%	46	9	0	4

Pracák jako *úřad práce* označila více než polovina dotazovaných z 6., 8., a 9. tříd, pouze v 7. třídě tato odpověď nezískala ani 50% odpovědí. V tomto ročníku bylo také přes 30% *nezodpovězených* otázek. V 8. ročnících byla hojně zastoupena odpověď *pracovní sešit*.

g) kopačák

	kopací míč	fotbal. míč	balon, míč	jiný	nezodpovězeno	kopací míč	fotbal. míč	balon, míč	jiný	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	46,7%	13,3%	0%	13,3%	4	7	2	0	2
7. třída	7,7%	17,3%	63,5%	1,9%	9,6%	4	9	33	1	5
8. třída	51,7%	32,8%	13,8%	0%	1,7%	30	19	8	0	1
9. třída	28,8%	45,8%	18,6%	0%	6,8%	17	27	11	0	4

Zde jsme očekávali správnou odpověď *kopací míč*, kterou označila většina pouze u 8. tříd, naopak tuto odpověď napsalo minimum dotazovaných ze 7. tříd. U 6. a 9. tříd zvítězila odpověď *fotbalový míč* s více než 45%. V 7. třídě pak nejvíce žáků napsalo *balon* nebo *míč*.

h) Staromák

	Staroměstské náměstí	jiný	nezodpovězeno	Staroměstské náměstí	jiný	nezodpovězeno
6. třída	73,3%	0%	26,7%	11	0	4
7. třída	40,4%	7,7%	51,9%	21	4	27
8. třída	87,9%	3,5%	8,6%	51	2	5
9. třída	89,8%	1,7%	8,5%	53	1	5

Odpověď *Staroměstské náměstí* napsalo více než 87% žáků z 8. a 9. tříd, většinu tato odpověď měla také v 6. třídách. Pouze v 7. třídách opět dominovaly *nezodpovězené* otázky.

i) Václavák

	Václavské náměstí	jiný	nezodpovězeno	Václavské náměstí	jiný	nezodpovězeno
6. třída	80%	6,7%	13,3%	12	1	2
7. třída	73%	13,5%	13,5%	38	7	7
8. třída	93,1%	1,7%	5,2%	54	1	3
9. třída	94,9%	5,1%	0%	56	3	0

Václavské náměstí správně napsala většina žáků ze všech ročníků, v 8. a 9. ročnících ji označilo přes 90% respondentů.

j) obchodník

	obchod. Dům	obchod. centrum	obchod	jiný	nezodpovězeno	obchod. dům	obchod. centrum	obchod	jiný	nezodpovězeno
6. třída	66,6%	20%	6,7%	0%	6,7%	10	3	1	0	1
7. třída	26,9%	7,7%	51,9%	7,7%	5,8%	14	4	27	4	3
8. třída	72,4%	24,1%	3,5%	0%	0%	42	14	2	0	0
9. třída	67,8%	22%	8,5%	0%	1,7%	40	13	5	0	1

V 6., 8. a 9. třídách zaznamenalo více než 66% žáků odpověď *obchodní dům*, pouze v 7. ročnících měla většinu procent odpověď *obchod.* *Obchodní centrum* poté uvedlo nejméně 20% dotazovaných z 6., 8. a 9. tříd.

4.2.2.4 Rozdílné užití slov v písemné a mluvené komunikaci

4) Které slovo bys v **mluvené komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) dnes X dneska

	dnes	dneska	nezodpovězeno	dnes	dneska	nezodpovězeno
6. třída	40%	40%	20%	6	6	3
7. třída	21,2%	61,5%	17,3%	11	32	9
8. třída	17,2%	81%	1,7%	10	47	1
9. třída	22%	74,6%	3,4%	13	44	2

U této otázky označila většina z 7., 8., a 9. tříd variantu delší, tedy *dneska*. Pouze v 6. třídě byly odpovědi vyrovnané, *dnes* i *dneska* označilo 40% žáků.

b) ahoj X ahojky

	ahoj	ahojky	nezodpovězeno	ahoj	ahojky	nezodpovězeno
6. třída	53,3%	13,3%	33,4%	8	2	5
7. třída	75%	5,8%	19,2%	39	3	10
8. třída	84,5%	13,8%	1,7%	49	8	1
9. třída	81,4%	13,6%	5,1%	48	8	3

Zde naopak více respondentů označilo variantu kratší – *ahoj*.

c) atd. X a tak dále

	Atd.	a tak dále	nezodpovězeno	atd.	a tak dále	nezodpovězeno
6. třída	40%	26,7%	33,3%	6	4	5
7. třída	67,3%	21,2%	11,5%	35	11	6
8. třída	70,7%	27,6%	1,7%	41	16	1
9. třída	61%	33,9%	5,1%	36	20	3

Také u této otázky se shodly všechny třídy a označily kratší variantu – *atd.*. Delší *a tak dále* získalo ve všech ročnících téměř stejný počet odpovědí.

d) *dbn* X *dobrou noc*

	Dbn	dobrou noc	nezodpovězeno	dbn	dobrou noc	nezodpovězeno
6. třída	6,7%	60%	33,3%	1	9	5
7. třída	0%	78,8%	21,2%	0	41	11
8. třída	1,7%	96,6%	1,7%	1	56	1
9. třída	0%	94,9%	5,1%	0	56	3

Možnost *dbn* označilo minimum všech žáků, naopak *dobrou noc* označilo více než 90% respondentů z 8. a 9. tříd, v 7. třídě to bylo přes 78% a v 6. třídě 60%.

5) Které slovo bys v **pisemné komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) *dnes* X *dneska*

	dnes	dneska	nezodpovězeno	dnes	dneska	nezodpovězeno
6. třída	46,7%	13,3%	40%	7	2	6
7. třída	32,7%	46,1%	21,2%	17	24	11
8. třída	56,9%	43,1%	0%	33	25	0
9. třída	32,2%	62,7%	5,1%	19	37	3

Kratší slovo *dnes* by v písemné komunikaci upřednostnila většina žáků z 6. a 8. tříd. Naopak respondenti ze 7. a 9. tříd označili častěji variantu *dneska*.

b) *ahoj* X *ahojky*

	ahoj	ahojky	nezodpovězeno	ahoj	ahojky	nezodpovězeno
6. třída	53,4%	13,3%	33,3%	8	2	5
7. třída	69,2%	11,5%	19,3%	36	6	10
8. třída	77,6%	22,4%	0%	45	13	0
9. třída	86,4%	8,5%	5,1%	51	5	3

Variantu *ahojky* zaznamenalo minimum respondentů. Opět se všechny třídy shodly - více než 50% dotazovaných odpovídalo *ahoj*.

c) atd. X a tak dále

	Atd.	a tak dále	nezodpovězeno	atd.	a tak dále	nezodpovězeno
6. třída	73,3%	0%	26,7%	11	0	4
7. třída	84,6%	3,9%	11,5%	44	2	6
8. třída	98,3%	1,7%	0%	57	1	0
9. třída	91,5%	3,4%	5,1%	54	2	3

I zde byla kratší varianta *atd.* označována nejčastěji, a to u všech tříd minimálně 73%.

d) dbn X dobrou noc

	Dbn	dobrou noc	nezodpovězeno	dbn	dobrou noc	nezodpovězeno
6. třída	6,7%	66,6%	26,7%	1	10	4
7. třída	19,2%	59,6%	21,2%	10	31	11
8. třída	12,1%	86,2%	1,7%	7	50	1
9. třída	3,4%	91,5%	5,1%	2	54	3

Možnost *dobrou noc* volilo nejméně 59% dotazovaných ve všech ročnících, *dbn* zaznamenalo nejvíce žáků v 7. třídě.

4.2.2.5 České zkratky

6) Napiš, co znamenají tyto **zkratky**:

a) mmnt

	moment	minutku	nezodpovězeno	moment	minutku	Nezodpovězeno
6. třída	33,3%	0%	66,7%	5	0	10
7. třída	57,7%	0%	42,3%	30	0	22
8. třída	96,6%	1,7%	1,7%	56	1	1
9. třída	79,7%	3,4%	16,9%	47	2	10

V 6. třídě na tuto otázku *neodpovědělo* přes 66% žáků, proto předpokládáme, že se s touto zkratkou příliš často neseťkávají. V ostatních ročnících napsala většina respondentů *moment*.

b) nz

	není zač, za co	nezájem	jiný	nezodpovězeno	není zač, za co	nezájem	jiný	Nezodpovězeno
6. třída	40%	6,7%	6,7%	46,6%	6	1	1	7
7. třída	61,5%	5,8%	7,7%	25%	32	3	4	13
8. třída	93,1%	3,5%	1,7%	1,7%	54	2	1	1
9. třída	96,6%	1,7%	1,7%	0%	57	1	1	0

Zkratku *nz* identifikovala jako není za co, není zač opět většina žáků ze 7., 8. a 9. tříd, v 6. třídě převyšoval počet *nezodpovězených* otázek více jak 46%.

c) njn

	no jo no	jiný	nezodpovězeno	no jo no	jiný	nezodpovězeno
6. třída	33,3%	6,7%	60%	5	1	9
7. třída	65,4%	5,8%	28,8%	34	3	15
8. třída	98,3%	0%	1,7%	57	0	1
9. třída	91,5%	1,7%	6,8%	54	1	4

Také u této zkratky vidíme stejné výsledky jako u předchozích, v 6. třídě znovu většina žáků *neodpověděla* a v ostatních ročnících byla nejčastější odpověď *no jo no*.

d) jj

	jo jo	jo, ano	jiný	nezodpovězeno	jo jo	jo, ano	jiný	nezodpovězeno
6. třída	53,4%	13,3%	0%	33,3%	8	2	0	5
7. třída	53,8%	32,7%	3,9%	9,6%	28	17	2	5
8. třída	72,4%	24,1%	3,5%	0%	42	14	2	0
9. třída	72,9%	22%	1,7%	3,4%	43	13	1	2

Odpověď *jo jo* zaznamenaly všechny třídy s více než 50%, další častou odpovědí ve všech ročnících byla *ano* nebo *jo*.

e) nvm

	nevím	nezo dpovězeno	nevím	nezo dpovězeno
6. třída	46,7%	53,3%	7	8
7. třída	94,3%	5,7%	49	3
8. třída	100%	0%	58	0
9. třída	96,6%	3,4%	57	2

Nvm jako *nevím* označili všichni žáci z 8. tříd a také dotazovaní z 7. a 9. tříd napsali téměř ve všech případech *nevím*. V 6. ročníku opět více než polovina dotazovaných *neodpověděla*.

4.2.2.6 Anglické zkratky

7) Napiš, z kterého jazyka pochází tyto **zkratky**: lol, omg, btw, pls, wtf.

	angličtina	čeština	nezo dpovězeno	angličtina	čeština	nezo dpovězeno
6. třída	73,3%	6,7%	20%	11	1	3
7. třída	86,5%	0%	13,5%	45	0	7
8. třída	96,6%	0%	3,4%	56	0	2
9. třída	94,9%	0%	5,1%	56	0	3

Angličtina byla označena většinou dotazovaných ve všech ročnících.

8) Používáš některé ze **zkratek**, které byly v bodě 7?

	ano	ne	ano	ne
6. třída	46,7%	53,3%	7	8
7. třída	88,5%	11,5%	46	6
8. třída	89,6%	10,4%	52	6
9. třída	84,7%	15,3%	50	9

Přes 80% žáků ze 7., 8. a 9. tříd užívá anglické zkratky, které jsme uvedli v předchozí otázce. Pouze u 6. ročníku převládala záporná odpověď.

8a) Pokud ano, vyber si z nich dvě nejčastěji používané a napiš jejich význam v češtině.

	lol	omg	btw	pls	wtf	lol	omg	btw	pls	wtf	celkem
6. třída	14,3%	42,9%	0%	42,9%	0%	2	6	0	6	0	14
7. třída	15,2%	33,7%	0%	26,1%	25%	14	31	0	24	23	92
8. třída	19,2%	30,8%	6,7%	26%	17,3%	20	32	7	27	18	104
9. třída	11%	32%	3%	37%	17%	11	32	3	37	17	100

Ve všech třídách označilo nejvíce žáků zkratky *omg* a *pls*, nejméně respondentů označilo zkratku *btw*.

4.2.2.7 Názory žáků

9) Napiš svůj názor, proč se podle tebe **zkratky a zkratková slova** v běžné komunikaci používají.

	rychlejší	kratší	moderní	lenost	nezodpovězeno	rychlejší	kratší	moderní	lenost	nezodpovězeno
6. třída	46,6%	26,7%	0%	0%	26,7%	7	4	0	0	4
7. třída	25%	40,4%	1,9%	7,7%	25%	13	21	1	4	13
8. třída	37,9%	32,8%	8,6%	6,9%	13,8%	22	19	5	4	8
9. třída	49,2%	22%	18,6%	0%	10,2%	29	13	11	0	6

V 6., 8. a 9. třídách respondenti nejvíce psali, že je komunikace díky zkratkám a zkratkovým slovům *rychlejší*. V 7. ročnících si většina žáků myslí, že je díky těmto jazykovým jevům komunikace *kratší*. Několikrát se zde objevuje také odpověď *lenost*.

4.2.2.8 Přejatá slova v písemné a mluvené komunikaci

10) Které slovo bys v **písemné komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X „comp“

	počítač	„comp“	nezodpovězeno	počítač	„comp“	nezodpovězeno
6. třída	46,7%	20%	33,3%	7	3	5
7. třída	40,4%	50%	9,6%	21	26	5
8. třída	53,4%	44,8%	1,7%	31	26	1
9. třída	55,9%	39%	5,1%	33	23	3

Jednoznačná odpověď u všech ročníků byla *počítač*.

b) au-pair X chůva

	au-pair	chůva	nezodpovězeno	au-pair	chůva	nezodpovězeno
6. třída	6,7%	53,3%	40%	1	8	6
7. třída	5,8%	76,9%	17,3%	3	40	9
8. třída	1,7%	96,6%	1,7%	1	56	1
9. třída	1,7%	93,2%	5,1%	1	55	3

Také zde se všechny ročníky shodly a nejčastěji označily české slovo *chůva*.

c) music X hudba

	music	hudba	nezodpovězeno	music	hudba	nezodpovězeno
6. třída	13,4%	53,3%	33,3%	2	8	5
7. třída	26,9%	57,7%	15,4%	14	30	8
8. třída	13,8%	86,2%	0%	8	50	0
9. třída	11,9%	79,7%	8,4%	7	47	5

Anglické slovo *music* získalo nejvíce odpovědí u 7. ročníků, a to přes 26%. Více než 50% bylo označeno v každém z ročníků slovo *hudba*.

d) pomoct X „helpnout“

	pomoct	„helpnout“	nezodpovězeno	pomoct	„helpnout“	nezodpovězeno
6. třída	40%	20%	40%	6	3	6
7. třída	34,6%	53,9%	11,5%	18	28	6
8. třída	55,2%	44,8%	0%	32	26	0
9. třída	61%	33,9%	5,1%	36	20	3

Zde se odpovědi u jednotlivých ročníků již lišily. Přejaté slovo *helpnout* upřednostnila většina žáků ze 7. tříd, naopak české *pomoct* označila většina žáků z 8. a 9. tříd. V 6. třídě žáci označili variantu *pomoct* - 40% a stejné množství žáků otázku *nezodpovědělo*.

e) vtip X joke

	vtip	joke	nezodpovězeno	vtip	joke	nezodpovězeno
6. třída	60%	0%	40%	9	0	6
7. třída	73,1%	17,3%	9,6%	38	9	5
8. třída	81%	19%	0%	47	11	0
9. třída	78%	16,9%	5,1%	46	10	3

České slovo *vtip* označila většina žáků ve všech ročnících.

f) best X nejlepší

	best	nejlepší	nezodpovězeno	best	nejlepší	nezodpovězeno
6. třída	13,3%	46,7%	40%	2	7	6
7. třída	55,8%	34,6%	9,6%	29	18	5
8. třída	56,9%	43,1%	0%	33	25	0
9. třída	33,9%	62,7%	3,4%	20	37	2

Anglické slovo *best* zvolilo více než 55% respondentů v 7., 8. a 9. třídách, naopak v 6. třídě dali žáci přednost českému *nejlepší*. Zde vidíme, že mladší žáci ještě nejsou tak ovlivněni angličtinou, jako ti starší.

g) peníze X cash

	peníze	cash	nezodpovězeno	Peníze	cash	nezodpovězeno
6. třída	60%	0%	40%	9	0	6
7. třída	63,5%	23,1%	13,4%	33	12	7
8. třída	81%	15,5%	3,4%	47	9	2
9. třída	76,3%	18,6%	5,1%	45	11	3

Nejméně 60% dotazovaných ze 6., 7., 8., i 9. tříd dává přednost českému termínu *peníze*.

h) promiň X sorry

	promiň	sorry	nezodpovězeno	Promiň	sorry	nezodpovězeno
6. třída	60%	26,7%	13,3%	9	4	2
7. třída	21,2%	71,1%	7,7%	11	37	4
8. třída	36,2%	63,8%	0%	21	37	0
9. třída	32,2%	64,4%	3,4%	19	38	2

Také u této otázky konstatujeme, že mladší žáci dali opět přednost českému slovu *promiň*, kdežto starší žáci od 7. do 9. třídy zvolili raději *sorry*.

11) Které slovo bys v **mluvené komunikaci** upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X „comp“

	počítač	„comp“	nezodpovězeno	počítač	„comp“	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	40%	33,3%	4	6	5
7. třída	34,6%	57,7%	7,7%	18	30	4
8. třída	55,2%	44,8%	0%	32	26	0
9. třída	50,8%	47,5%	1,7%	30	28	1

Žáci 6. a 7. ročníků upřednostnili anglické slovo *comp*, naopak starší žáci z 8. a 9. tříd zvolili české slovo *počítač*.

b) au-pair X chůva

	au-pair	chůva	nezodpovězeno	au-pair	chůva	nezodpovězeno
6. třída	0%	60%	40%	0	9	6
7. třída	5,8%	75%	19,2%	3	39	10
8. třída	5,2%	94,8%	0%	3	55	0
9. třída	5,1%	93,2%	1,7%	3	55	1

Ve všech třídách žáci uvedli české *chůva* před přejatým *au-pair*. V 8. a 9. třídě dalo přednost českému výrazu přes 90% dotazovaných.

c) music X hudba

	music	hudba	nezodpovězeno	music	hudba	nezodpovězeno
6. třída	6,7%	53,3%	40%	1	8	6
7. třída	30,7%	55,8%	13,5%	16	29	7
8. třída	12,1%	87,9%	0%	7	51	0
9. třída	13,6%	84,7%	1,7%	8	50	1

Také v této otázce převyšují procenta u českého výrazu a to ve všech ročnících. Opět nejvíce žáků, kteří tuto odpověď zvolili, chodí do 8. a 9. tříd.

d) pomoct X „helpnout“

	pomoct	„helpnout“	nezodpovězeno	pomoct	„helpnout“	nezodpovězeno
6. třída	20%	33,3%	46,7%	3	5	7
7. třída	32,7%	55,8%	11,5%	17	29	6
8. třída	58,6%	39,7%	1,7%	34	23	1
9. třída	61%	37,3%	1,7%	36	22	1

U této otázky upřednostnili žáci 6. a 7. tříd anglické slovo a starší žáci slovo české. V 8. a 9. třídách označila více než polovina dotazovaných *pomoct*.

e) vtip X joke

	vtip	joke	nezodpovězeno	vtip	joke	nezodpovězeno
6. třída	66,7%	0%	33,3%	10	0	5
7. třída	69,2%	17,3%	13,5%	36	9	7
8. třída	77,6%	22,4%	0%	45	13	0
9. třída	74,6%	23,7%	1,7%	44	14	1

Na českém slovu *vtip* se shodla většina všech respondentů, v každé ze tříd toto slovo zvolilo více jak 66% žáků.

f) best X nejlepší

	best	nejlepší	nezodpovězeno	best	nejlepší	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	40%	33,3%	4	6	5
7. třída	53,8%	36,5%	9,6%	28	19	5
8. třída	51,7%	48,3%	0%	30	28	0
9. třída	27,1%	72,9%	0%	16	43	0

U této dvojice slov se odpovědi tříd liší. Nejmladší a nejstarší žáci dali přednost českému slovu *nejlepší*, kdežto žáci ze 7. a 8. ročníků upřednostnili anglické *best*.

g) peníze X cash

	peníze	cash	nezodpovězeno	peníze	cash	nezodpovězeno
6. třída	60%	0%	40%	9	0	6
7. třída	55,8%	30,8%	13,4%	29	16	7
8. třída	79,3%	13,8%	6,9%	46	8	4
9. třída	69,5%	28,8%	1,7%	41	17	1

Zde se opět většina všech dotazovaných shodla na českém *peníze*, a to více jak 55% ve všech třídách.

h) promiň X sorry

	promiň	sorry	nezodpovězeno	promiň	sorry	nezodpovězeno
6. třída	26,7%	53,3%	20%	4	3	3
7. třída	19,2%	73,1%	7,7%	10	38	4
8. třída	36,2%	63,8%	0%	21	37	0
9. třída	35,6%	62,7%	1,7%	21	37	1

V předcházející otázce se všichni respondenti shodli na českém výrazu, zde si naopak většina dotazovaných zvolila slovo anglické. Nejvíce procent respondentů, kteří označili slovo *sorry*, bylo ze 7. tříd.

4.2.2.9 Přejatá slova

12) Znáš i jiná **prejatá slova**, která se často objevují v běžné komunikaci?

	ano	ne	ano	ne
6. třída	33,3%	66,7%	5	10
7. třída	50%	50%	26	26
8. třída	51,7%	48,3%	30	28
9. třída	44,1%	55,9%	25	33

V 6. a 9. ročnících označilo odpověď *ne* přes 50% dotazovaných, v 7. třídách to pak bylo přesně 50%. V 8. třídě většina žáků zná i další přejatá slova (viz. otázka 12a).

12a) Pokud ano, napiš max. dvě i s jejich českými ekvivalenty.

V šesté třídě většina žáků uvedla, že si „*zrovna nemůžou vzpomenout*“, z dalších jmenujeme jen některé: *book*, *schnell*, *noʻas*, *šiknout*.

V sedmé třídě se objevily dvakrát tyto pojmy: *money*, *computer* a *cool*, další byly např. *OK*, *top*, *taxi* nebo *chips*.

Také v osmé třídě se nejvíce objevovalo slovo *money* a to čtyřikrát, slovo *love* bylo uvedeno pětkrát, dále např.: *phone*, *loser*, *notebook*, *king* a další.

Poslední devátý ročník uvedl čtyřikrát slovo *fuck*, třikrát se zde objevila slova *love* a *cool*, dále: *money*, *bitch*, *song*, *story*, *crazy*, *happy* a další. Vidíme, že mládež používá ve větší míře vulgarismy v běžné komunikaci.

4.2.2.10 Názor žáků

13) Napiš svůj názor, proč se podle tebe **přejatá slova** v běžné komunikaci používají.

	rychlejší	kratší	moderní	jiné	nezodpovězeno	rychlejší	kratší	moderní	jiné	nezodpovězeno
6. třída	6,7%	0%	13,3%	26,7%	53,3%	1	0	2	4	8
7. třída	3,8%	5,8%	38,5%	0%	51,9%	2	3	20	0	27
8. třída	10,4%	6,9%	34,5%	6,8%	41,4%	6	4	20	4	24
9. třída	1,7%	3,3%	47,5%	0%	47,5%	1	2	28	0	28

Jako u zkratk a zkratkových slov zde uváděli žáci nejčastěji to, že je komunikace díky nim *moderní*, *rychlejší* nebo *kratší*. Na tuto otázku bohužel hodně respondentů neodpovědělo.

Z výzkumu vyplývá, že nemůžeme jednoznačně určit, jestli je věk podstatných faktorem při užívání zkoumaných jazykových prostředků. Výsledky jsou velice proměnlivé. Jak mladší, tak starší žáci však uvedené jazykové prostředky užívají, a to v obou typech komunikace.

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsme se snažili vystihnout teorii derivologie a způsoby tvoření slov v českém jazyce. Konkrétní výběr způsobů derivologie jsme zúžili na zkratky, zkratková slova, univerbizovaná spojení a přejatá slova. Tyto způsoby tvoření slov jsme si vybrali právě proto, že jsou v současné češtině užívané často především mládeží.

Dále jsme se zaměřili na základní vývojové tendence v současném českém jazyce, kdy nás nejvíce zajímala tendence internacionalizační, a zaznamenali jsme také další typické znaky současné derivologie.

Uvedené příklady z kapitoly třetí dokládají, že zkratky, zkratková slova a přejatá slova jsou známá mezi všemi uživateli českého jazyka, ne pouze mezi mládeží.

Při práci s Českým národním korpusem jsme zaznamenali poměrně velké množství výskytu přejatých slov z angličtiny, naopak anglických zkratek bylo méně. U českých zkratkových slov byla frekvence výskytu také vyšší než u zkratek. Mezi mládeží jsou právě zkratky velice populární.

Očekávali jsme, že zkratky a zkratková slova budou žáci používat především v psané komunikaci, což se nám také potvrdilo. Naopak neodpovídá naší hypotéze, že se tyto jazykové prostředky užívají ve větší míře také v komunikaci mluvené. Dále jsme zjistili, že ve většině případů nezáleží na věku respondentů, protože jak mladší, tak starší žáci, užívají všechny již zmíněné jazykové prostředky, a to především na chatu a facebooku, ovlivňují je také PC hry.

Výsledky výzkumu nás dále přesvědčily, že současná mládež je ovlivněna anglickým jazykem, který je součástí písemné i mluvené komunikace. Nemůžeme však jednoznačně říci, že anglická slova v komunikaci žáků vytlačují slova česká. Přestože je frekvence užití přejatých slov z angličtiny viditelně vysoká, české ekvivalenty jim plnohodnotně konkurují.

Dotazníkový výzkum také potvrdil, že se komunikace zrychluje a zkracuje, což si žáci uvědomují a snaží se tomuto trendu přizpůsobit; tento fakt dokládá především časté používání zkratek a zkratkových slov v našem dotazníkovém šetření. Proces přejímání slov z cizích jazyků je velice moderní a někdy i nezbytný. Pokud bude čeština stále přejímat další cizí slova, může se stát, že bude v naší slovní zásobě více slov přejatých než českých.

Doporučujeme další výzkumy s větším počtem respondentů, které se budou zabývat touto problematikou a budou navazovat na naši práci, rozšiřovat ji a zaznamenávat nové informace.

PRIMÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE

- Cuřín, F. *Vývojové tendence současné spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 44 s.
- Dokulil, M. *Nepotřebujeme vyčkávače a zabukisty*. Naše řeč, 1968, ročník 51, číslo 4.
- Hauser, P. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. 76 s.
- Hauser, P. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 192 s.
- Hauser, P. *Základní pojmy z nauky o slovní zásobě*, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 49 s. ISBN 80-210-1286-2.
- Helc, M. *Zkratková slova*. Naše řeč, 1949, ročník 33, číslo 9-10.
- Hradilová a kol. *Proměny slova*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 113 s. ISBN 978-80-244-3489-6.
- Janovec, L. *K projevům jazykových vývojových tendencí v současné češtině*, Naše řeč, 2007, ročník 90, číslo 2.
- Karlík a kol., *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 799 s. ISBN 978-80-7106-980-5.
- Sochor, K. *Příručka o českém odborném názvosloví*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955. 66s.
- Staněk, V. *Okazionalismy v současné české publicistice*, Naše řeč, 2002, ročník 85, číslo 2.

Elektronické zdroje:

- Český národní korpus. Dostupné z: <http://www.korpus.cz/>
- Svobodová, D. *Specifické prvky jazykové ekonomie v současné elektronické komunikaci* [online]. Dostupné z: http://konference.osu.cz/cestina/5_konference-sekce-1.html
- Šimandl J. *Z nepravidelného tvoření slov: mechanické krácení a přiklání slova (blending)* [online]. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/sys/search.jsp>

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE

- Čermák, F. *Morfematika a slovtvorba češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 287 s. ISBN 978-80-7422-146-0.
- Čmejrková S., Hoffmannová J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011. 491 s. ISBN 978-80-200-1970-7.
- Dokulil, M. *Tvoření slov v češtině. Teorie odvozování slov*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. 263 s.
- Gálová, M. *Prvky jazykové ekonomie v současné české slovtvorbě*. Diplomová práce. Ostrava: PdF OU, 2010.
- Hrbáček, J. *Jazykové zkratky v češtině*. 1. vyd. Praha, 1979. 126 s.
- Rusínová, Z. *Tvoření slov v současné češtině*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 52 s. ISBN 80-210-0133-X.
- Svobodová D. *Anglická a hybridní kompozita v současné češtině a jejich adaptace*. Naše řeč, 1999, ročník 82, číslo 3.
- Svobodová, D. *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2009. 167 s. ISBN 978-80-7368-732-8.
- Svobodová, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: PdF OU, 2007. 141 s. ISBN 978-80-7368-308-5.
- Šmilauer, V. *Novočeské tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. 217 s.
- Tejnor A. a kol. *Přejatá slova a veřejné mínění*. Naše řeč, 1972, ročník 55, číslo 4.
- Trávníček, F. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. 83 s.

PŘÍLOHY

Vyplněný dotazník; 1. strana

Milé zákyňe, milí žáci!

Ve své diplomové práci se zabývám vývojovými tendencemi ve slovní zásobě současné češtiny. K tomuto tématu jsem sestavila dotazník, který mi pomůže lépe znapsvat užívání přejatých slov, zkratk a slov zkratkových v současné komunikaci.

V této souvislosti se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Jednotlivé body si, prosím, pozorně přečtěte. Zvolené odpovědi zakrežkujte, případně vepište slovy na určené místo.

Děkuji Vám za spolupráci.

Be, Lucie Máňková
studentka KČJL PdF UP

Zkratky, zkratková a přejatá slova v komunikaci

Jsem: a) dívka b) chlapec

Třída: Terzie

Škola: Bojnice

1) Používáš zkratky a zkratková slova při komunikaci?

a) ano b) ne

1a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

a) mluvený projev b) psaný projev c) v obou stejně

1b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

a) stále b) často c) jen někdy

1c) Pokud ano, z kterého jazyka používáš zkratky a zkratková slova nejčastěji?

a) z češtiny b) z angličtiny c) z němčiny d) z jiného

1d) Kde se s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

a) SMS b) časopisy c) chat d) jiný zdroj

2) Používáš přejatá slova v komunikaci?

a) ano b) ne

2a) Pokud ano, v jakém druhu komunikace je používáš nejčastěji?

a) mluvený projev b) psaný projev c) v obou stejně

2b) Pokud ano, jak často tyto prostředky používáš?

a) stále b) často c) jen někdy

2c) Pokud ano, z jakého jazyka používáš přejatá slova nejčastěji?

a) angličtiny b) z němčiny c) z francouzštiny d) z jiného

2d) Kde se s těmito výrazy nejčastěji setkáváš?

a) SMS b) časopisy c) chat d) jiný zdroj

Vyplněný dotazník; 2. strana

3) Napiš celé znění těchto zkrácených slov:

- a) hlavák *hlavní*
- b) svařák *svařené uhlí*
- c) autobusák *autobusové křižáky*
- d) Blava *—*
- e) Ova *—*
- f) pracák *pracovní úkol*
- g) kupačák *fotbalový balón*
- h) Staromák *Staroměstské náměstí*
- i) Václavák *Václavské náměstí*
- j) obchoďák *obchodní ulice*

4) Které slovo bys v mluvené komunikaci upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz

z dvojice)

- a) dněs X dneska b) ahoj X ahojky
- c) aťd X a tak dále d) dob X dobrou noc

5) Které slovo bys v pisemné komunikaci upřednostnil/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

- a) dněs X dneska b) ahoj X ahojky
- c) aťd X a tak dále d) dob X dobrou noc

6) Napiš, co znamená tyto zkratky:

- a) murt *moment*
- b) nz *nehl* *že*
- c) njn *na ja na*
- d) jj *ja ja*
- e) nvm *hele*

7) Napiš, z kterého jazyka pochází tyto zkratky: lol, ome, btw, pls, wif. *Angličtina*

8) Používáš některé ze zkratek, které byly v bodě 7?

- a) ano b) ne

9 a) Pokud ano, vyber si z nich dvě nejčastěji používané a napiš jejich význam v češtině:

- a) *ome* b) *pls*
- omij bože* *prosím*

9i) Napiš svůj názor, proč se podle tebe zkratky a zkratková slova v běžné komunikaci používají.

Nevím proč to používají jiní lidé, ale já tyto zkratky používám, protože když jsem na mobilu, tak abych to zkrátila

Vyplněný dotazník; 3. strana

10) Které slovo bvs v **písemné komunikaci** upřednostní/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X <u>comp</u>	b) au-pair X <u>chůva</u>
c) music X <u>hudba</u>	d) pomoct X <u>„helpnout“</u>
e) vtip X <u>joke</u>	f) best X <u>nejlepší</u>
g) peníze X <u>cash</u>	h) promiň X <u>sorry</u>

11) Které slovo bvs v **mluvené komunikaci** upřednostní/a? (zakroužkuj jeden výraz z dvojice)

a) počítač X <u>comp</u>	b) au-pair X <u>chůva</u>
c) music X <u>hudba</u>	d) pomoct X <u>„helpnout“</u>
e) vtip X <u>joke</u>	f) best X <u>nejlepší</u>
g) peníze X <u>cash</u>	h) promiň X <u>sorry</u>

12) Znáš i jiná **přejatá slova**, která se často objevují v běžné komunikaci?

- a) ano b) ne

12 a) Pokud ano, napiš max. dvě i s jejich českými ekvivalenty.

- a) king - král
- b)

13) Napiš svůj názor, proč se podle tebe **přejatá slova** v běžné komunikaci používají.

Já je používám, protože se mi toba někdy více líbí, nebo
kdysi je to slovo lepší než v češtině, tak ho používám

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Lucie Mánková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	PhDr. Květoslava Musilová, Dr.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Vývojové tendence při tvoření slov v současné češtině (adaptace přejatých slov, zvláštní typ tvoření slov zkracováním)
Název v angličtině:	The developmental tendency in the process of formation words in the contemporary Czech language (adaptation of loan words and curios type of words by contracting)
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na vývojové tendence současné češtiny, a to především na zkratky, zkratková a přejatá slova. Prostřednictvím Českého národního korpusu byla zjišťována frekvence užití těchto jazykových prostředků. Pomocí dotazníku jsme zjistili frekvenci užití jmenovaných prostředků jazyka mezi žáky druhého stupně, jsou ovlivněni především angličtinou.
Klíčová slova:	Derivologie, abreviace, přejaté slovo, Český národní korpus, dotazníkový výzkum
Anotace v angličtině:	The Dissertation work is is focused on development tendency in the present Czech language, mainly on abbreviation, abbreviatory and adopted words. The mediation of The Czech national corpus was find out a frequency of using these linguistic means. By questionnaire survey we found out frequency of using the named linguistic means among the learners in the second school, they are influenced primarily by English language.
Klíčová slova v angličtině:	Derivologie, Shortening, Adopted word, The Czech national corpus, Questionnaire survey
Přílohy vázané v práci:	Vyplněný dotazník; 3 strany
Rozsah práce:	110
Jazyk práce:	Čeština